HER TÜRKÜN EL KİTABI

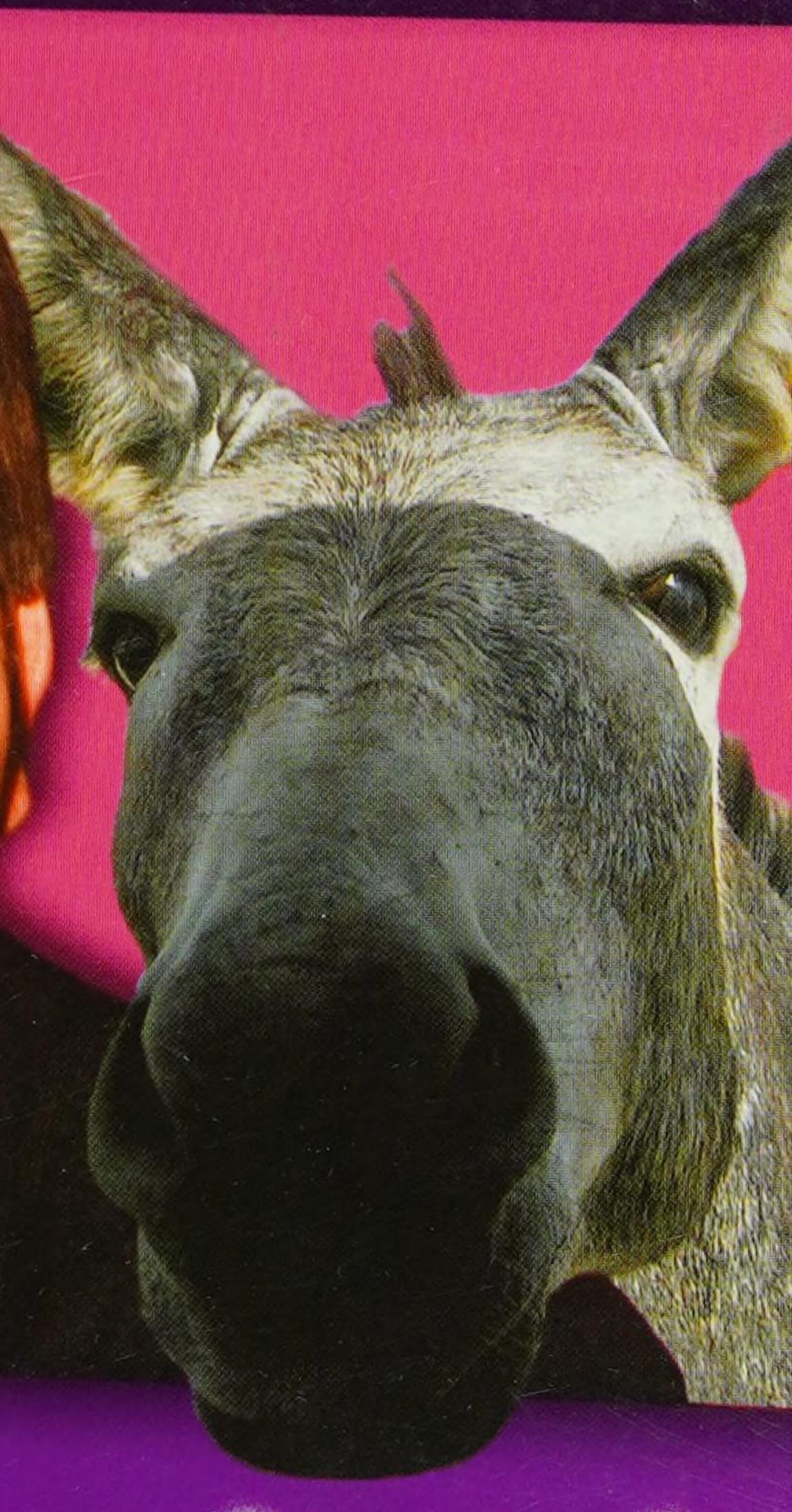

EŞEĞİN FİKRİ

FERHAN ŞENSOY

Bilgi

HOUSTON PUBLIC LIBRARY

R01185 01162

15. basım

Digitized by the Internet Archive
in 2022 with funding from
Kahle/Austin Foundation

https://archive.org/details/eseginfikribesbe0000sens

ISBN 975 - 22 - 0117 - 2
2007.06.Y.0105.3406

Birinci Basım Şubat 2005
İkinci Basım Şubat 2005
Üçüncü Basım Şubat 2005
Dördüncü Basım Şubat 2005
Beşinci Basım Şubat 2005
Altıncı Basım Şubat 2005
Yedinci Basım Şubat 2005
Sekizinci Basım Şubat 2005
Dokuzuncu Basım Şubat 2005
Onuncu Basım Mart 2005
On Birinci Basım Nisan 2005
On İkinci Basım Nisan 2005
On Üçüncü Basım Mayıs 2005
On Dördüncü Basım 2006

On Beşinci Basım
Kasım 2007

BİLGİ YAYINEVİ
Merkez: Meşrutiyet Cd., No: 46/A, Yenişehir 06420 / ANKARA
Tlf.: (0-312) 434 49 98 • Faks: (0-312) 431 77 58
Temsilcilik: İstiklâl Cd., Beyoğlu İş Mrk. No: 365, A Blok,
Kat: 1/133, Beyoğlu 80070 / İSTANBUL
Tlf.: (0-212) 244 16 51 - 244 16 53 • Faks: (0-212) 244 16 49

BİLGİ KİTABEVİ
Sakarya Cd., No: 8/A, Kızılay 06420 / ANKARA
Tlf.: (0-312) 434 41 06 • Faks: (0-312) 433 19 36

BİLGİ DAĞITIM
Merkez: Gülbahar Mh., Gülbağ Cd., No: 27/1, A-B Blok,
Gülbağ, Mecidiyeköy / İSTANBUL
Tlf.: (0-212) 217 63 40 - 44 • Faks: (0-212) 217 63 45
Şube: Narlıbahçe Sk., No: 17/1, Cağaloğlu 34360 / İSTANBUL
Tlf.: (0-212) 522 52 01 - 512 50 59 • Faks: (0-212) 527 41 19

www.bilgiyayinevi.com.tr • info@bilgiyayinevi.com.tr

FERHAN ŞENSOY

Eşeğin Fikri

beşbenzemez denemeler

BİLGİ YAYINEVİ

kapak düzeni: bilgi yayınevi

Bu kitabın yayın hakkı, yazarıyla yapılan
sözleşme gereği Bilgi Yayınevi'ne aittir.
Kaynak gösterilmeden kitaptan alıntı yapılamaz;
yayınevinin yazılı izni olmadan, radyo ve
televizyona uyarlanamaz; oyun, film,
elektronik kitap, CD ya da manyetik bant
haline getirilemez; fotokopi ya da
herhangi bir yöntemle çoğaltılamaz.

baskı: cantekin matbaacılık
yayıncılık ticaret ltd. şti.
(0-312) 384 34 35 - 384 34 36 - 384 34 37

her eve lazım

her türkün el kitabı

İLK YUMURTA

Bilmiyorum siz benim gibi misiniz? Değilsinizdir herhalde. Niye benim gibi olacaksınız zaten! Benim gibi olmanın bana bir yararı yok ki, size bir pansumanı olsun! Gel dikiz ki, ben böyleyim. Bu bir yaratılış konumu. Herkes benim gibi olmak zorunda değil. Ve fakat benim gibi olmayanlar, hiç olmazsa kendileri gibi olabilseler! Ne gezer? Onlar da herkes gibiler. Herkes gibi olmak bir tür sığınak. Sivri biber gibi ortada kalmanın insancıl ürküntüsü ve sürüyle gezmenin, kaval sesiyle süslenmiş güvencesi. Neyse ki öbürlerinden farklı olmak için yaratılmış, benim gibileri var ve iyi ki çoğunlukta değiller. Çünkü herkes benim gibi olsaydı, ben de herkes gibi biri olacaktım. Korkarım, kendimi çok daha yalnız, alıngan ve nezle hissedecektim. Aynalı çarşı bir gezintiye dönüşürdü yaşam, bu herkes "ben" dünyada.

– N'aber ben?

– Biliyosun!

Konuşacak şeyimiz de kalmayacaktı. Şimdi var mı sanki? Giderek yitiriyoruz cümle kurma becerimizi ve yürekliliğimizi. Olabildiğince saydam ve dört bir yana bükülgen tümcelerle idare ediyoruz vaziyeti. Boş konuşmayla sayıklama arasında gidip gelen içe dönük söylen-

meler halindeyiz. Kimsenin birbirini dinlememesi, anlaşmamızı sağlıyor. Sizi bilmem, fakat ben doğduğumda dört buçuk yaşımdaydım. Garip ve fakat gerçek! Buna ebem de çok şaşırdı, ebemkuşağı da. Ebem kuşaklıydı. Yani doğumumdan itibaren yaşıma göre çok ileri bir çocuktum. Her çocuk öyle olmaz. Hiç bi bok olamayan çocuklar da var. Beş yaşına gelip tay tay duramayan, on yaşında saate bakıp anlamayan, onüç yaşında doğru dürüst konuşamayan çocuklar var. Onlar da yaşlarına göre az biraz geri kalmış çocuklardır. Hoş, onüç yaşında konuşamayana pek çocuk denilemez, bu gibilere tıpta **"sujet"** diyorlar! Coğrafyada ne diyorlar bilemiyorum! Pek bir şey demezler herhalde. Coğrafya genel olarak bu tür iç organsal konuları incelemez. Yirmibeş yaşında hâlâ biberondan vazgeçemeyen oğlan çocukları ise çocuk sınıflandırmasına girmez; onun artık, hemen sünnet ettirilmesi, annesinden çok daha genç bir hanım tarafından emzirilmesi lazım...

Konu saçma gibi ortalığa yayıldı, bir saçmalık panayırı biçiminde. Kimbilir neyin hipotenüsü olarak, doğduğumda dört buçuk yaşımdaydım, beş yaşıma ulaşmam gereksizce altı ay kadar sürdü. İlk oyuncağım olmadı, onunla oynamamış oldum. Doğrudan ikinci oyuncağımla giriş yaptım oynama dünyasına. İlkokul için iri bulundum, ortaokuldan başladım eğitimime. İlk paltom, ikinci el bir paltoydu, daha önce kuzenim giymişti. O da onun ilk paltosu muydu, bilemiyoruz... İlk sevgilim konusunda çok zorlandım. Bu gereksiz ıkınmamın sonucu, ilk sevgilim olmadı, hemen ikinci sevgilimi bularak işe koyuldum. İlk fındık kırışımda, az kalsın dişimi kırıyordum! İlk aşkı hiç yaşamamak lazım. Yaralayıcı,

yıpratıcı ve sürüngüratif ve iz bırakıcı olur ilk aşklar. Doğrudan ikinci aşkla girişmek lazım konuya.

İlk kitabım Kazancı Yokuşu'nu yazdığımda, ustam Haldun Taner'e okuttum. Arka kapağına, düşüncelerini yazmasını rica ettim. Beni heveslendirici, yol gösterici övgüler yazdı, ancak dedi ki:

– İlk kitaplar hep ziyan olur. İlk kitabı yazmamak lazım.

Yumurtasız sahanda yumurta yediniz mi hiç? Ben de yemedim, ama durum başıma geldi. Bir turnede, sabahleyin hızla çıktım, odalara kahvaltı vermeyen bir otelden... Kahvaltı vermiyor, çay, kahve veriyor.

– Git lan şurdan bana simit al!

desen, alıyor ve fakat odalara kahvaltı vermiyor! Bezdim bu yola gelmez, gözleri bir Ortadoğu sersemliğini genel bakış edinmiş otelcilerden. Bütün bezginliğimle bastım gaza. Yol üstünde bir yerde durdum kahvaltı etmek üzere. Sahanda yumurta söyledim. Bir sünepe garson bin naz ile servis yapıyor. Neyse, sonunda getirdi sahanı, salınarak gitti. Açtım sahanın kapağını, içinde yumurta yok. Sahanın sosyal içeriği hafif erimiş kızgın yağ! Ne lan bu? Yani;

– Ne lan bu?

sorusunun tam zamanı, ancak fırçayı haketmiş garson ortada yok. Bir şeyler yiyip hemen sigara içme derdindeyim. Söz konusu lan bulunana kadar, ekmeği bandım yağa, midemin kazıntısını bastırıp yaktım sigarayı. Birden masamda bitiverdi, gündemi oluşturan sünepe lan.

– Nerde lan bu sahanda yumurtanın sahana geçici arkadaşlık etmekle yükümlü yumurtaları? Sahanı mı yiyeceğim?

sorum karşısında, sünepe lan bir süre şaşkınlıkla sahana baktı, bana baktı. Havadaki nem oranına baktı. Çevresine baktı, önüne baktı, ikimiz aynı anda keşfettik iki ayakkabısı üstüne kırılmış iki yumurtayı. Sünepe olduğu denli sersem olan lan, yumurtaları sahanın içine denkleştirememiş! Ve de bunun farkında değil.

– Pardon ağbi, yumurtaları sahanın dışına kırmışım, o sırada televizyona bakıyordum! Ayakkabılar da mahvoldu!

– Çocuğum sen hayatında ilk defa mı yumurta kırıyorsun?

diye sordum, espri olsun diye. Espri yaparken acı gerçekle burun buruna geldim.

– Evet ağbi, aşçı bugün izinli de, ben ilk defa yumurta kırıyorum!

dedi, sünepe olduğu denli sersem olan lan.

– Salak mısın çocuğum sen! İlk yumurtayı kırmamak lazım! Ayrıca bütün tavuklara da bildir; ilk yumurtayı yumurtlamamak gerek!

KUŞLARIN SUYUNU KİM KOYACAK?

Faili meçhul olup, adı sinir dingildetici bir biçimde "x" olan ışınların, radyoaktif izotopların ve ses ötesi disko dalgalar gibi iyonlaştırıcı olmayan, ama sıvazlanırsa iyonlaştırıcılığa sıcak bakabilen, rüşvetini verdiğin zaman ânında iyonlaştıran şakacı dalgaların kullanımına, radyoloji diyoruz. Ben demiyoruz. Tıp, diyorlar!

Kimi ışınların failinin meçhul olması çok saçma. Nasıl yani? Nerden çıktığı belli değil mi bu ışının? Kaynağı olmayan ışın olmaz ki. Bu fiziğin temel kavramlarına aykırı. Işının kaynağı Özel Harp Dairesi olduğu için mi, kaynak konusu kurcalanamıyor?

Radyoterapi, tedavinin uygulandığı bedensel bölgedeki hastalıklı hücreleri öldürür. Rahmetli hücrelerin cenazesinden sonra hepsinin hastalıklı olup olmadıkları da tartışılabilir hekimler arasında. Eğer rahmetli hastalıksızsa, haybeye ölmüş olur. Bir tür hücre katliamı yani. Uzun sözün e çızgı mail'i; radyoterapi de, böyle gereksiz ve lacivert bilim dallarından biridir. Hastaya uyguladığı derin eziyete tedavi adını vermiş sayın doktorumuz. Söz konusu tedavi mi, cinayet mi, bunu hasta öldükten sonra daha net olarak saptayabiliyoruz. Hekimin tedavi dediği şeyin uygulandığı beden bölgesindeki

normal hücreler de, ellerinde olmayan nedenlerle ve gereksizce radyoterapiden etkilenirler, onlarda da bir anormalleşme gözümlenir, ortada normal hücre kalmaz. Radyolog;

– Pardon!

der... Pardon, moda oldu; radyologlar çoğaldı! Bu yüzden, şuram ağrıyor, buram ağrıyor diye, deli gibi doktora koşmamak lazım. Doktorun sizinle ilgilenecek bir dinginliği yoktur, o bu dinginliğe ulaşmanın kişisel araştırması içindedir, tıp adına değil, Hipokrat'a inat kendi adına. Zaten doktor delinin biridir. İnsan niye doktor olur ki durup dururken? Kendi hastalıklarını denetlemek ve daha çok yaşamak için mi? Tansiyonum dingildek, kalp atışım düzensiz, açlık kan şekerim ne kadar yüksek gibisinden hayata laboratuvar bir yaklaşım, aslında tamamen paranoyak, hastalıklı bir durum. Doktora gitmem gerek, diye başlar konu bilinçaltında, sonra konu başlığı olarak üstüne çıkar bilincin. Beyninizi hırpalayan bu bilinçüstü fesleğen rengi düşünce, eninde sonunda bir gün sizi o "muayenehane" denilen doktorhaneye sürükler. Hiç sevilecek bir yanı yoktur doktora gitmenin, sinir bozucu yanı ağır basar. Doktor dünyanın masrafı, ilaç yazar, ilaç ateş pahası, doktor moral bozar, o da işin cabası, biçiminde gelişen pop-jazz düşüncelerinizi birbirine saydam bantlayarak ulaşırsınız doktorhaneye.

Bir hemşiremsi size kapıyı açar. Hemşire midir? Sekreter mi? Kapı açma görevlisi mi? Doktorun karısı mı? Bu konuda aydınlatıcı bilgi vermez. Boş bakar. Hoş geldiniz, buyrun, tavrında değildir. Niye geldin lan, gibisinden küstahça havaya kalkar bir kaşı. Ayakkabının

üstüne galoş giymeniz gerektiğini belirtir, galoşun ne olduğunu belirtmez. Bir an, hıyar gibi öyle kalakalırsınız kapıda. Hemşiremsi, sizin galoşun ne olduğunu bilmemenizden duyduğu anlamsız zevkle bakar gözünüzün içine. Şaşkınlığınızı atlatıp konuya erer, köşedeki plastik kaptaki, ayakkabı üstüne mes gibi geçirilen lastikli saydam plastik nesneyi keşfeder, adının galoş olduğunu öğrendiğiniz o şeyleri ayakkabılarınızın üstüne geçirir ve içeri alınırsınız.

– Memnun oldum Galoş!

– Ben de ayak!

diyerek gırç gırç sesler çıkarırken galoş, uzun ve loş bir koridorda, sizi peşine takıp kıçını devirerek ilerler hemşiremsi, bir kapı açar, bir odaya alınırsınız. Muayene öncesinde beklenilen bu oda, hiç de huzur verici bir yer değildir. Sizden önce gelmiş bir sürü, mutsuz suratlı, endişe bakışlı, ayağı galoşlu insan oturmaktadır orada. Girer girmez, hepsi size bakar. Bir baş selamı ya da iyi günler dileğiyle boş bir iskemleye otursunuz. Yanınızda oturan, ayağı deve ayağı olduğu için ayakkabısı galoşu yırtmış meraklı herifin;

– Sizinki de mi prostat?

türünden sorularıyla haşır neşir olmamak amacıyla, hemen ortadaki sehpanın üstünde duran dergi yığınından en üsttekini kapar ve sanki okur bir konuma geçersiniz. Öbürlerinden soyutlanmak için bir liman gibi sığındığınız çok eski tarihli dergide sizi ilgilendirecek hiçbir şey yoktur. Lezbiyenlik Nedir, İçinizdeki Gizli Eşcinselliği Biliyor musunuz, başlıklı yazıları hızla geçip burçlar sayfasında bir an duralar, burcunuzun eski tarihli falını okur, olayların hiç de falınızda belirtildiği gibi gelişme-

diğini düşünür, hızla tamamlarsınız dergiyi karıştırmayı; aldığınız yere koyarken başka bir dergi alsam mı koyu gri düşüncesi sizi oyalar, eflatun boş ver düşüncesi duraksamaya son verir, yeniden otursunuz iskemleye. Bütün bu olaylar sırasında herkes size bakmıştır ve yerinize oturur oturmaz herkesle göz göze gelirsiniz. Herkes birbirini somut bir acıma duygusuyla süzmektedir. "Zavallı!", "Nesi var acaba?", "Beterin beteri var işte!" gibi şeyler düşünülür, söylenilmez. Sıkıcı, kirli beyaz bir sessizlik hüküm sürer, galoşlardan ötürü zaman zaman, sanki sirkteymişiz duygusunu da uyandıran bu beklenti odasında. Bir sigara yakıp havayı dağıtma düşünceniz de kursağınızda kalır. En yasak yerlerde bile sigara içilebilir ve fakat doktorhanede asla!

Sıranız gelip doktorun görkemli, gizemli ve hijyenik odasında, öksür, nefesini tut, dilini çıkar, eeee de, şuranı şöyle sıkıp burunca acıyor mu türü işkencelerden oluşan muayeneniz;

– Öyle hayvan gibi burarsan acır tabii... Bak ben seninkini buriiim... Acıyo mu? Acıyo değil mi?

biçiminde doktorla dövüşe dönüşse de, doktor sonunda psikoterapi yöntemiyle sizi uysal bir kedi haline getirir. Çünkü her hasta doktordan biraz çekinir. Doktor bunu bilir ve tadını çıkarır. Kimi çok korkak tiplerin doktor ya da polis olma arzusu, burdan dürtükleniyor demek ki. Her neyse, doktorda, doktorluk taslamanın âlemi yok. Doktor bu ve fotokopisi, her ilacı bilen hasta tipine çok gıcık olur. Siz düşündüklerinizi doktora anlatmazken, doktor binbir latin deresinden ismi anlaşılmaz sular taşıyarak bir sürü aksaklık bulur, doktora geldiğine bin pişman bedeninizde. Meğer ne rahatsızlıklarınız

varmış da, sizin haberiniz yok. Üstelik kimi hastalıklarınızın adını bile tekrar edemiyorsunuz.

Doktor sizi günler sürecek röntgen, tahlil, tomografi, sonografi, memegrafi, taşagrafi ve seyir ve hidrografi ve oşinografi serüvenine yolcu eder. Birden hayatınız kayar. Bu konuda doktorun;

– Kaymış zaten daha ne kayıcak?

soğuk ve azrailengiz şakası sinir sisteminizi dingildetir. Al sepetten hiç hesapta olmayan bir ruhsal rahatsızlık. Kimi doktor daha da ileri giderek;

– Ölümünüzden sonra organlarınızı bağışlamak ister misiniz?

gibi bir soru da patlatabilir.

Ne yani? Hemen mi ölüyoruz? Organlarımız ziyan olacak diye bir endişeniz mi var? Organlarımızı bağışlamalı mıyız? Yoksa hiçbir organımızı elletmeyip, kuşların su içebileceği küçük kurnası olan, üstü çiçekli bir mermer mezara mı koyulmalıyız? Bizim mezarın çiçeklerini kim sulayacak? Kuşların suyunu kim koyacak? Mermer mezar kaç para? Zaten mezar nerede? Gömülmelik yer mi kaldı? Demek ki en iyisi organlarımızı bağışlamak.

Dinden çok daha alçakgönüllü olan bilim bize sonsuz bir yaşam, cennet, cehennem ve benzeri ölüm ötesi turistik pembe programlar önermiyor. Sizin organlar n'olucak, diyor gayet kurşuni bir tavırla.

Görüldüğü gibi doktora gitmek, işi karıştırmaktan, dingin beyninizi koyu kahverengi bir sıkıntıya sokmaktan başka bir şeye yaramıyor. Doktorhane, hastane, eczane şeytan üçgeni, sapasağlam insanı birden, lan galiba ölüyorum, menenjitsel sapık düşüncesine yöneltebilir.

Bu yüzden, "iyi olacak hastanın doktor ayağına gelir" derler. Çok şakacı atalarımızdan biri, durup dururken kıçından uydurmadı ya bu lafı! Yani ki size bir yararı olacaksa o doktorun, zaten çıkıp ayağınıza gelecektir, sizin onun ayağına gitmenizin özel bir yararı olamaz.

BUZ ÜSTÜNE TUZ İLE Mİ YAZMALI?

Zaten yazmamak için binbir türlü sebep varken, bilgisayar karşısında geçirilen beş saatin, insan ömründen bir gün azalttığı ortaya çıkınca, bilgisayarla küs dönem başladı.

Bu gidişle, öldürecek beni bu alet! Yazmaya bir süre ara mı versem? Elle mi yazsam? Yazıyı dizen bilgisayarla yazılanı zor diziyor, elle yazılanı, düzer! Elle yazıp daha sonra, intihar ediyorum işte, duygusuyla arkadaş ve hızla bilgisayarda temize çekmek en doğrusu olacak.

Siz hiç, Yalıkavak'ta kavak ağacı gördünüz mü? Asıl yazmak istediğim buydu; ilk cümle olarak, hiç gereği yokken iç monolog yaptım, durup dururken yazı uzadı, bilgisayar karşısında daha çok zaman çalacak bakiyesi belirsiz ömrümden.

Bilgisayara alıştığımdan beri, günlüğüm dışında el yazısı kullandığım yok, bu yüzden giderek köreldi yazım. Bu herkes için böyle. Artık mektup kalmadı, fakslaşma, mesajlaşma, internette buluşup çene çalma zamanını yaşıyoruz. Kullanmaya kullanmaya köreliyor insanın el yazısı. Eskiden oldukça düzgündü benim yazım. Nasıl bu hale gelebildi? Şu ne örneğin, ne bu böyle! "z" mi, "r" mi, "n" mi? Ne bu? Okurken kendim oku-

yamayacağım, onu çözmek için bilgisayar ekranı karşısında uzun, keriz sigara içmeler yaşayacağım... Elle yazmasam daha iyi olacak galiba... Nasıl yazıyormuş o eski baba yazarlar o koskoca kitapları henüz daktilo icat edilmemişken? Böyle, oturup yazıyorlarmış işte, çünkü başka seçenek yokmuş.

Açtım bilgisayarı ve iç monologsuz birinci cümlemi yazdım ekrana:

Siz hiç, Yalıkavak'ta kavak ağacı gördünüz mü? Cümle bana, ben cümleye bakar olduk, birbirimize dijital frekanslar saçarak. Asıl bu gibi, o cümlenin arkasından gelecek cümlenin başını düşünmeler sırasında, hıyarca bulunuyoruz bilgisiyar ekranı karşısında. Bir dolmakalemle kâğıda yazıyor olsak, şu an kâğıttan başımızı kaldırıp dolmakalemi tıp tıp kâğıda vururken, denize bakabiliriz, gökyüzüne bakabiliriz. Gözümüzle kuş izleyebiliriz, bulut sayabiliriz... Oysa bilgisayar ekranı karşısında düşünürken, sürekli ve hıyar gibi ekrana bakıyorsun. Gözümüz için de yıpratıcı bir konum. Birdenbire sağ göz seğirmeye başlıyor. Hemen bilgisayarı kapatıp, bir kulak-burun-boğaz uzmanına gidip gözü göstermesi geliyor insanın. Kulak-burun-boğazcının gözden anlamayacağı ferahlatıcı duygusuyla vazgeçiyorsunuz hekim ziyaretinden.

Bu yüzden, önce kâğıda yazmak en akıllıcası. Oku-naklı yazacaksın, hem de el yazın körelmemiş olur. Şak diye kapattım bilgisayarı. Temiz bir kâğıdın en üstüne, özenerek, çok okunaklı bir biçimde, kaligrafi dersinden sınava giriyormuşçasına, yazdım esas cümlemi:

Siz hiç, Yalıkavak'ta kavak ağacı gördünüz mü? İkinci cümle öncesi sigaramı yakmak üzere şöyle bir ge-

rildiğimde, bir Yalıkavak rüzgârı uçurdu, ilk cümlesi özenle yazılmış kâğıdımı.

Hızla bilgisayarı açtım.

Ben Yalıkavak'ta hiç kavak ağacı görmedim. Okaliptüs ağacı gırla.

– Yalıokaliptüs demesi zor olur, bu köylü bu ismi söylemez!

diye düşünülerek mi, Yalıkavak denilmiş buraya?

SERSEM BAKIŞ GEZİNTİSİ

Dünya ayaktopu kupası tantanası çoktan bitti; Riki Martin'in o şarkısı bitemedi... **Un dos tres...** Her yerde bangır bangır o çalınıyor. Riki Martin iyi çocuk, hoş çocuk da, niçin bütün bir yaz mevsimini onunla geçiriyorum ben? Üstelik ona bayılıyor değilim, çevremdeki herkes ona bayılıyor diye, ben bayılmamazlığını bastıran küçük ve mutsuz azınlık konumundayım. Elektrik kesilse de, huzura ersek duygusuyla, sersem bakış gezdiriyorum sıcak kumun üstünde, özlem ile bekliyorum geleneksel elektrik kesintisini. **Go Go Go!**

Niçin sonuna dek açılıyor bu ses? Sonuna kadar açılmazsa hangi zevki almış olmuyoruz? Sesin manitusuna kadar açılmasının kime ne gibi bir yararı oluyor? Başka gezegenlerden de dinlensin mi istiyoruz? Uzay muzay inlesin âlem bizi dinlesin, gibi bir derdimiz mi var ve kulak zarı kaç dolar, sizin bundan haberiniz var mı? **Alle Alle Alle!**

Bu gürültünün çok altında kalıyor, yitip gidiyor ağustosböceklerinin vıcırtısı, sığırcıkların kesik kopuk cik cakları, denizin özgün sesi... Tatildeyiz, herkes kafasını dinlemeye gelmiş ya da bize öyle geliyor, belki de kimileri Riki Martin dinlemeye gelmişler. Yılın yorgunluğunu atma genel duygusu egemen, büyük kent elektronlarıyla yüklü inmişiz ıssız bir doğa cennetine,

cennetin ortası bar, barın ortası barmen, barmenin keyfi Riki "martini". **Oley Oley Oley!**

Un dos tres, dikkat yeni bir paragraf başlıyor. Bizde tatil kavramı ve duygusu da esnek ve gayet kauçuk kaplama, adamına göre değişen dingildek şeylerden. Tatili tamamen vidolu bir tavla turnuvası ve karpuz ve yanında rakı ve uzun ve ferah bir don olarak algılayan, algılamakla yetinmeyip uygulayan var. Tatil deyince sabahın yedisinde kendini denize atmayı ve bir buçuk mil yüzmeyi görev bilen var. Buzdayanmaz sıcakların köreder güneşinde, gayet öğlen saatler içkiye oturmayı genel bir tatil anlayışı olarak benimseyen, iş bu yüzden tatil boyu hafif şehla gülümseyen var. Tatili bir mavi yolculuk olarak düşleyip, klimasız bir pansiyonda sivrisineklerle savaşım vererek tamamlayan gırla. Kimileri için tatilin sabahı;

– Bugün şeriat için ne yaptın?

ortaçağ sorusuyla başlıyor. Tatilini, gece sabaha kadar diskoda dans edip devrisi gün disko açılana dek uyuyarak değerlendirenler de az buz değil. Tekne, yat ya da gemimsi şeyler sahibi küçük azınlık için tatil, demir almadan önce kasalarca içki, naylon torbalarca yiyecek alıp sakin denizlere açılmak. Kimisi için tatil, evinde oturup hiçbir şey yapmamak. Kimisinin tatili elde cep telefonu sahilde, iskelede uzun görüşmelerle geçiyor; bu ve fotokopisi tiplerin yüzlerinin telefonla konuşan kulak tarafı hiç bronzlaşmıyor. Kısacık tatilini uzun otobüs yolculuklarıyla geçiren var, tatili yeni bir aşk olarak bilimkurgulayan var, tatilde bunalan var, sıkılan var ve fakat dikkat buyrun, bir gölgede oturup kitap okuyan yok.

Zaten futbol ligi de başladı. **Oley Oley Oley!**

NE GİYİNİYORUZ?

Moda denilen, her yıl nasıl giyinip kuşanacağımızı belirleyen durum da, az salakça değil.

– Bu yıl kıça yapışan pantollar moda!

Haydi, herkes öyle pantollar edinme ve ânında giyinme derdine düşüyor. Kıçı düzgün olana belki yakışıyor, ama ayva kıçlılar, armut kıçlılar, yerelması kıçlılar, karpuz kıçlılar, sırf kıçtan ibaret olanlar ve herkes öyle giyiniyor. Kimi kabakıç tiplerde çok gülünç duruyor ve fakat kimse kendini kabakıç bulmuyor. Bir yıl kadar sürüyor bu rezillik. Devrisi yıl kaldır at, çünkü o yıl, eşcinsel ve fakat kadınlarla da ilişkisi olan bir stilist, bir kâğıda bir şeyler çiziktiriyor... Birden, bol paça pantol modası! Al başına belayı, dar paçalar bollaşmaz ki!

Herkes bunu dert edinirken, bunları hiç mandallamadan kafasına göre giyenenler de var tabii. Yıllarca aynı paltoyu giymekten gurur duyan;

– Ben bu şapkayı, yirmi yıl önce Viyana'dan almıştım!

diye başından çıkarmayan;

– Verdiğim para helal olsun, on ikinci yılını tamamladı ceket!

diyerek, hep o ceketi giymekte ısrar edenler var. Hep aynı ceketi giymekten tedirgin olanlarsa, ceketi her yıl

boyattırarak başka bir ceket giyiyormuş duygusunu gezdirebilirler. Bunlar modayı mandallamayıp, giyim kuşam konusunu oldukça dar bir bütçeyle çekip çeviren kalender tipler.

Kaval sesi sevgisiyle donanmış ezici çoğunluk, deli gibi defile dolaşıyor. Yurt dışındaki defilelere koşturanlar var. Kışın ilkbahar kılıkları, baharda yazlıklar, yazın kışlıklar düşünülüp, bir an önce edinilip, herkesten önce giyinilmesi gerekiyor.

Modayı izlemeyi beceremeyip nasıl giyinileceği konusunda tedirgin olanlar, kendilerini bir giyim kuşam mağazasına atıyor ve tezgâhtara teslim oluyorlar. Tezgâhtar size neyin yakışacağını, cekete uyan gömleği, onun asortisi boyunbağını, kemeri, ayakkabıyı, gayet iyi bilmektedir. Hiç gereği yokken, hesabı öderayak bir de kaşkol kakalar. Tam mağazadan çıkarken;

– İpek mendil verelim mi ağbi?

sorusuyla yolunuzu kesen tezgâhtara;

– Hayır ciğerim, kâğıt mendil kullanıyorum!

diyerek hızla çıkın mağazadan. O kaşkolu almanız bile çok saçma!

Bir de renk konusu var. Eşcinsel ve fakat kadınlarla da ilişkisi olan stilist, yılın rengine de karar veriyor:

– Bu yıl mor giyiniyoruz şekoş!

Mor renkli bir şeyleriniz yoksa ayvayı yediniz. Ceket boyatan tip için durum kolay, o hemen gidip emektar ceketi mora boyatıyor.

– Ulan olucaktı benim bi tane mor gömleğim. Alman bi karı hediye etmişti. İbne derler, diye giymiyordum, nereye soktum ben onu?

diye sandık kurcalayanlar;

– Ceplerini söküp mor yapıcam, bir de mor kuşak attırdım mı, tamam!
diye kimi giysilerine mor parçalar ekleyenler, annesinin çeyiz sandığında işlemeli mor yelek keşfedenler gibi dar bütçeliler yanında, bu işe bok gibi para harcayanlar da var.

Moda, yoksullara, zenginleri gülünç kılan salak kıyafetler edinme özlemi veriyor. Bu yüzden, pahalı ve markası ciddi o gülünç kılığın ikinci sınıf, hatta üçüncü sınıf taklitleri yapılıp varoşlara, varoşlardan köylere ve dağlara ulaşıyor. O yıl herkes o gülünç kılığı giyiniyor. Devrisi yıl kaldır at.

MASKECİLER ÇARŞISI

Geçen gün felsefeci bir arkadaşla tanıştım. Tipi görseniz, hiç de felsefeci demezsiniz. Adam olsa olsa beş yıldız bir otelin lokantasında şef garsondur, diye düşünürsünüz. Ara sıcak mezeler uzmanıymış gibi bakıyor insanın suratına. Gözünden felsefesel bir şey fışkırmıyor... Ya da bir bankada memurdur, diye düşünebilirsiniz. Ama felsefeci olacağı aklınızın ucundan geçmez.

Bir pilot arkadaşım var, pilot elbisesiyle görmeyin, parking kâhyası sanırsınız. Hoş, onu pilot giysisiyle görmek de pilot olduğu duygusu vermiyor insana. Pilot elbisesi giyinmiş, kendine pilot süsü veren bu adam, olsa olsa neci olabilir, duygusu ön plana yerleşiyor.

Bizim parking kâhyasını park alanı dışında bir yerde görseniz, holding patronu zannedersiniz. Bir telekız arkadaşım var. Kime tanıştırdıysam, telekız olduğunu anlamadı. Herkes onu doktor, psikiyatr, eczacı, psikolog falan sanıyor. Hiç de öyle, orospu bir hali yok. O da zaten işini orospuluk olsun diye yapmıyor. İyi para getiren kısa süreli bir iş olarak görüyor ve küpünü doldurur doldurmaz, çünkü kızın küpü var ve çocukluğundan beri küp meraklısı, çocukken hep küpçülük oynamış, söz konusu küpünü doldurunca, güneyde bir ev satın alıp, oraya yerleşip bahçe sulamak derdinde. Zaten

orospuluktan da, balede olduğu gibi çok genç yaşta emekli olunuyor.

İnsanlar ya yanlış meslekler seçiyorlar ya da bu mesleklerin gerektirdiği davranış biçimlerini sergilemiyorlar.

Kimilerinde de dan diye anlaşılıyor meslek. Örneğin bir subay arkadaşım var. Hafta sonları sivil giyiniyor, değişen bir şey yok, kimle tanıştırsam;

– Merhaba komutanım!

diyor ona. Bu, subaylara ve polislere özgü özel bir durum. Polisler de sivil giyindiklerinde polis olduklarını belli etmeye öyle özel bir özen gösteriyorlar ki, hemen anlaşılıyor meslekleri ve o sivil halinde ona;

– Hayırlı mesailer memur bey!

demeniz, onun için çok şaşırtıcı, hatta kafa bulandırıcı oluyor. Sivil değil miyim yani şu an? Nasıl oluyor da, bu tip bana sivil değilmişim gibi davranıyor? Nerden biliyor o benim polis olduğumu? Yoksa o da mı polis? Bir güldürü filminde figüranmış gibi, ardınızdan bakakalıyor sivil polis.

Ancak genelde kimin ne ile iştigal ettiği, öyle dan diye anlaşılmıyor. Bir de bu konuda yanıltıcı olan, bizde kimsenin pek bir iş ile doğru dürüst iştigal etmemesi. Takım elbise, boyunbağı, yüzük, tespih donanımlı, gerinen adama;

– Ne iş ile iştigal?

diye sorduğunuzda, adam istifini bozmadan;

– Ticaret!

diye, özlü bir yanıt veriyor. Ne ticareti yani? Herkesinki bir ticaret. Hepimizin o ay kazandığımız ve harcamamız gereken belirlenmiş miktarlarımız var. Herkesin

"giren" ve "çıkan" biçiminde bir kâğıda yazmak zorunda olduğu bir ticari durumu var. Olmak zorunda. Bu bir meslek değil ki, işin muhasebe tarafı. Biz adama mesleğini soruyoruz, o bize;

– Durumum iyi. Zenginim yani!

demek isteyerek, tespih şakırdatıyor. Bundan bu tipin bişeyci olmadığı anlaşılıyor.

Bizde işsiz güçsüz tipler çoğunluğu oluşturduğu için, bunların bir bölümü de mesleği konusunda yalan söylüyor. Bir barda yalnız oturmuşsunuz, pezevenk kılıklı bir herif sırnaşarak tünüyor yanınıza.

– Pezevenk misiniz?

diye soruyorsunuz haklı olarak.

– Hayır ağbi, dekoratörüm!

diyor. Az sonra cep telefonundan manken olduğunu ileri sürdüğü bir hanımı arıyor, bara davet ediyor, sizinle tanıştırıyor, sizi o hanımla baş başa bırakıp giderken yalakça bahşişini istiyor.

Mesleklerine uygun davranışlar sergilemeyen insanoğlu, kendini de pek o kadar dışa vurmuyor aslında. Kendini gizleyerek başka biriymiş gibi yapıyor, başka birini oynuyor. İlk tanışanlarda, bu çok oluyor. Hemen çok seviyorlar birbirlerini, zart evleniyorlar, tanıştıkça anlaşamadıklarını anlıyorlar. Boşanmak, evlenmek kadar kolay değil! Hele internetten tanışıp evlenenlerde, çok daha fena oluyor bu durum;

– Kumral uzun boyluyum demiştin, ne kadar cücesin Necati! Ayrıca kumral falan değilsin!

gibi konumlarla karşılaşılabiliyor. İş kazası gibi, trafik kazası gibi, çok görülmeye başlandı günümüzde aşk kazası!

Karşımdaki masada oturmuş, harıl harıl gazete okuyan, arasıra cep telefonuna gelen iletileri okuyup sırıtan, onlara kendince çok esprili yanıtlar gönderen, tüm bunları yaparken ayakkabısından çıkarıp özgürlüğe kavuşturduğu kucağındaki sol ayağının parmak aralarını çorap üstünden kaşıyan, garsona;

– Hey oğlum!

diye gür bir sesle emirler yağdıran şişman adam, olsa olsa, neci olabilir? Kabzımal olma olasılığı yüksek. Belki hiçbir şeyci zenginlerden. Uzaktan kumandalı borsa oynuyor, bir sanal dünyada değerli kâğıt alıp satıyor, artık değerle yaşıyor... Belki de kaçakçıdır. Burun karıştırmakta da uzman olup, burundan çıkan pislik jölesini baş ve işaret parmakları arasında hızla ve özenle ovuşturup sert bir misket haline getirdikten sonra, işaret parmağıyla misket pisliği çok uzaklara pervasızca fırlatan bu adam, neci olabilir? Mancınıkçı mı? Öyle bir meslek yok ki artık. Giderek artmaya başladı merakım. Kalkmak üzere hesap istedim.

Bahşiş bırakıp giderken garsona, karşımdaki masada oturmakla bağdaş kurmak arası bir biçimde çöreklenmiş adamın kim olduğunu sordum. Garson kulağıma eğilerek, ürkek bir fısıltıyla;

– Milletvekili!

dedi.

BEYİN KARINCALANMASI

Elimden yere düşen ekmek kırıntılarını ilk farkeden karınca, sanki bir at gibi iki arka ayağının üzerinde şaha kalktı, ön ayaklarını birbirine sürtmeye başladı. Belirli bir ses çıkarıyor olmalı, bizim duyamadığımız ama karıncaların kulağını inleten bir frekans herhalde. Birdenbire çevredeki tüm karıncalar hareketlendi ve dört bir yanı radar gibi tarayarak, çember daraltarak, ekmek kırıntılarının yanındaki karıncaya ulaştılar, derken kırıntılara kavuştular ve o küçücük ekmek parçalarını daha minik boyutlara bölerek, ayırarak taşımaya koyuldular. Kısa sürede ekmek kırıntılarıyla karınca yuvası arasında yoğun bir trafik oluştu. Garip bir dünya karıncalar dünyası. Hepsi taşıyıcı değil, işi denetleyen var, yuvada istif eden var. En dikkat gıdıklayıcı olan bu kırıntı taşıma operasyonu sırasında, karnını doyuran yok.

– Şu ekmek kırıntısını bulmuşken, bir iki miligramcık götüriim ağbicim, sonra taşımaya başlarız!

diye düşünen bir karınca gözlenmiyor. O kadar da yemeye düşkün değiller herhalde, çünkü hiç şişman, kıçını kaldıramayan piknik tip karınca görmedim. Pek boğazlarına düşkün olmamalarına rağmen ambarı tıka basa doldurmaya çalışmaları ve bu konudaki telaş ve usa-

sığmaz hızlarının sebebi ne olabilir? Yalnızca, kışın ağustosböceğiyle dalga geçmek için değildir herhalde, verilen bu yoğun çaba. Ambarı dolu tutmayı yeğ tutuyorlar demek ki, belirli bir ileri görüşle. Kendilerinden sonraki kuşakları düşünüyorlar elbette. Az cinfikir hayvanlar değil bu karıncalar. Saat gibi çalışan, ciddi, oturmuş bir kurum. Başlıbaşına bir imparatorluk yani.

Osmanlı İmparatorluğu'nun kurucusu Osman bey öldüğünde, ardında ciddi bir çıkın bırakmamıştır. İlk padişahımızın sahip olduğu kayda değmez mal dökümü şöyle: "Bir çift çizme, bir kaşıklık, bir tuzluk, bir at zırhı, bir sade kılıç, bir kargı, bir yay, bir ağaç tespih, yedi yemek tası, dokuz kırmızı renkli sancak, dokuz at, misafirler için bir sürü koyun." Varı yoğu ve ondan Orhan beye kalan, bundan ibaret. Tuzluk listede ciddi bir yer işgal ettiğine göre, her yemeğe deli gibi tuz koyuşumuzun bize Osman beyden yadigâr olduğu anlaşılıyor. Dikkat ederseniz kılıcının, yayının, hatta çizmesinin bile yedeği yok. Asıl masrafın kırmızı sancağa, yemek tasına ve misafirler için koyunlara kaydırıldığı gözümleniyor, varsın yedeği olmasın çizmenin. Daha çok ele güne karşı faça verilmemeye uğraşılıyor. Bursa ve çevresine;

– Her ne kadar "Osman bey ve adamları" diye anılıyorsak da, biz bir devlet olma yolundayız. Dokuz tane kırmızı sancağımız var! Pardon yani!

mesajı verilmekte. Toplam yemek tası yedi tane. Yedi misafir gelse, Osman bey;

– Ben tokum almiim!

diyerek, yemeği pas geçecek. Sekiz misafir gelse;

– Kalkın İnegöl köftecisine gidelim!

demek zorunda kalacak, ilk padişahımız.

Böylesine dar bir boğazdan geçilerek, yokluk içinde kurulmuş Osmanlı İmparatorluğu, belki de ilerde ciddi bir imparatorluk olacağını bilmeyerek. Belki bu yüzden büyük bir imparatorluk olmanın gereklerini, donanımını ve konumunu öngörmemiş. İş büyüdükçe, işe adam alır bir şirket gibi gelişmiş, Avrupa'dan medet ummuş, dönem dönem badireler atlatmış, kendi içindeki sürekli kavgalarla yıpranmış ve Galata bankerlerinden faizle borç alan, zor durumda bir şahıs şirketi olarak batmıştır.

Karıncalar hızla çoğalıyor. Ekmek kırıntılarıyla yuva arasındaki yolu oluşturan, çift şerit gidip gelen karınca trafiği, giderek kalınlaşan, yılan gibi devinen bir kordona dönüştü. Onlara kıyak olsun diye biraz daha ekmek kırıntıladım o noktaya. Hızla ve müthiş bir uyumla çalışıyorlar, aralarında itiş kakış ve didişme gözlenmiyor.

– Benimki çok ağır, o hafifi ben taşıyıcam!

diye kavga eden, sağda durup, ekmek kırıntılarını ve işi gücü bırakıp bilek güreşi yapan yok. Acayip bir dayanışma içindeler. Birbirini öldüren karınca hiç görmedim. Hırsız karınca da yok. Şöyle bir sağı solu kesip, taşıdığı kırıntıyı yol kıyısında şarampole bir yere zulalayıp;

– Gece gelir, ben bunu tıkınırım!

diye düşünenini gözlemedim. Nasıl kurabilmişler bu kadar soylu ve imrenilecek bir düzeni? Karıncalar bizden daha mı akıllı yani? Daha gelişmiş bir uygarlık mı bu? İyice karıncalandı beynim.

Çünkü, Osmanlı İmparatorluğu'ndan sonra cumhuriyetimiz de, savaşlardan çıkan bir milletin inadı, onuru

ve yoksulluğu üstüne kurulmuş, toparlanmış, adama iş bulma yöntemiyle gelişmiş, önüne gelenin dolandırdığı, önü açık bir devlet olarak çok kısa bir sürede IMF'den faizle borç alan, ne onu ne de iç borcunu ödeyen bir şirket haline gelmiştir.

– Nereden nereye geldik?

sorusu da, biz türklerin pek kendine sormadığı bir soru.

Karıncaların böyle bir sorunsalı olduğunu sanmıyorum. Onlar tarihlerinin olduğu kadar, evrimlerinin ve bu akış içinde kendilerine düşen tarihsel görevin bilincinde, aklı başında yaratıklar.

Okulda tarih dersleri çok sıkıcı ve renksiz olarak anlatıldığından, Baltacı Mehmet Paşa'yla, Rus Çariçesi arasında çadırda geçen o gece, okul tarih kitaplarında bir televole ayrıntıcılığıyla anlatılmadığından, biz tarih sevmiyoruz ve kendi tarihimizi bilmiyoruz. Bu yüzden geri dönüp bakamıyoruz, bugünü tarihi sorgulayarak değerlendiremiyoruz ve olanı biteni tam algılayamıyoruz...

– Kemal Derviş geldi, tamam yırttık!

diye düşünüyor, krizin bittiğini ilan edip bunu rakı içerek kutluyoruz... Kemal Derviş n'apıcak? O gelmeden, onun düşündüğünü hiç mi düşünen olmamış? Borcunun faizini ödemek için faizle borç arayan bir şirket, geleceği çok parlak bir kurum değildir. Yani ki haybeden rakılı kutlamalarda bulunmayalım.

Karıncalar silip süpürdüler ortalığı. Oralarda başka kırıntı kaldı mı, diye bir süre turaladılar, sonra başka kırıntılar aramak üzere hızla değişik yönlere dağıldılar.

Bir sigara yaktım. İki de yakabilirdim. İkinciyi daha sonra yakarım, diye düşündüm. Karıncalarda siyasi partiler, seçim, sandık, delege melege yok. Kurulu, değişmeyen ve saat gibi işleyen bir düzen var. Karıncalara hayranlığım giderek artarak, üfledim sigaranın dumanını... Ecevit'in ilk başbakanlığı döneminde, bir ara sigara kıtlığı olmuş, bizzat başbakanın sigara bulamadığı, şoföründen sigara rica ettiği o ürkünç günlerde muhalefetin başı olan Demirel;

– Memlekette sigara bulunmamaktadır. Memleketin haline çok üzülen zavallı vatandaşın tek tesellisi olan sigarayı da temin edemeyeceklerse, niye hükümet olmuşlardır? Biz bunu soruyoruz işte! Önce buna cevap versinler!

diye kükremiş, hemen ardından gelen kendi başbakanlığı sırasında gözümlenen sigara kıtlığında ise;

– Hayır, sigara nedir? Neye faydası vardır? Benim vatandaşımın sigaradan önde gelen meseleleri vardır,

diye gerdan kırarak, topu taca atmıştır. Menderes'in asılmasını hiç hoş karşılamayan Demirel, Deniz Gezmiş'in asılmasını memleket için hayırlı bulmuştur. Kendisine bu sorular sorulduğunda da;

– Bakın ben size bir şey söyliiim mi,

diye girizgâhladığı demagog ve dermojen tiradlarıyla konuyu saha dışına, kıtalar ötesine ve oradan uzaya fırlatmış, soruyu soranı sorusunu unutur hale getirmiştir. Kendisi bu durumun uzmanıdır.

Aradan yıllar geçmiş, Demirel cumhurbaşkanı, Ecevit yeniden başbakan olmuş ve her ikisi canciğer kokoreç sarma bir muhabbete girmişlerdir. Zaten artık mem-

lekette sigaranın her markası bulunmaktadır. Ve fakat ülkede onların yaşlanmasının dışında ne değişmiştir?

Karıncaların bu muhteşem telaşı, hiç IMF'yle muhatap olmamak için demek ki! Toprak Mahsulleri Ofisi'ni tıka basa dolu devrediyorlar bir sonraki kuşağa. Karıncalar, ciddi bir imparatorluk.

KAFANIZA AFİYET

Yanlış bir yerde, yanlış bir zamanda, yanlış biriyle bulunuyorsan, başına doğru dürüst bir iş gelme olasılığı yoktur. İki yanlış bir doğruyu götürse de, üç yanlış su götürmez. Aralarında tartışma çıkar yani, suyu sen götürücen, ben götürücem derken suyun götürülmesi konusu tamamen unutulur. Bu ve beşbenzemezi su götürmez durumlarda, tüm yanlışlar ve onların yanlış arkadaşları bir noktada buluşup işi bitirmeye, kendi aralarında karar vermişlerse, senin elinden bir şey gelmez; yanlışlığın göt deliğinde bulunuyorsun demektir ve o andan itibaren sadece boktan şeyler olabilir.

Benim ne işim var, elektro divan sazlı türkü barda? Üstelik, dördünüze afiyet, sabahın dördünde... Bu adını bilmediğim herifle! Beni bu bara o getirdi. Daha önce gittiğim rock barda tanıştık ismi kimbilir ne herifle. Söyledi aslında birkaç kez adını, barın gürültüsünde tam algılayamadım. Ben ona arkadaş, diye hitap ediyorum. O da bana sayın ağbicim, biçiminde yanıt veriyor.

Rock bara niye gittim, onu hiç hatırlamıyorum. Hiç rock bar sevmem. Sanırım beni oraya otelin barında tanıştığımız tip götürdü. Sonra kayboldu o. Kimdi o tip? Altınıza afiyet, ben niye her gördüğüm tipin kıçına takılıp bar bar dolaşıyorum?

– Bir rakı daha alır mısınız sayın ağbicim!
diye gürledi adını bilmediğim herif.

– Alırım arkadaş!
diyorum. Niye öyle diyorum? Niye alıyorum? Ayakta duracak halim yok. Nasıl alıyorum ben o rakıyı, nereme afiyet?

– Almam arkadaş!
cümlesini o anki havaya yakıştıramadığım için herhalde. O otelin barına gitmem saçmaydı zaten. Pub'da tanıştığım serserinin dolduruşuna geldim. Pub gayet neşeliyken;

– Karşıki otelin barı çok daha neşeli oluyor!
diye, beni oraya sürükledi. Ben o serseriyle niye ve nasıl tanıştım? Otelin barında da lüzumsuzca o tiple tanıştık. Hiçbiriyle tanışmamın bir anlamı yok. Tam tanışmış değiliz zaten. Yarın görsem hiçbirini tanımam.

– İstediğiniz bir türkü varsa sanatçı arkadaş onu söylesin sayın ağbicim!
diye, kadehini uzattı adını bilmediğim herif.

– İstersen bi fırt, hiçbi şey söylemesin! Kafam kazan gibi, kafanıza afiyet!
dedim.

Bar çıkışı merdivenden düşüşüm, hastaneye kaldırılışım, ciddi kırık münasebetiyle hemen ameliyata alınışım, ameliyattaki bir hata sonucu, birbirini izleyen bir sürü ameliyat geçirişim, bu yüzden işimden oluşum ve şu an intiharı düşünüşüm, tamamen Pub'da tanıştığım serseri yüzünden, yani benim oraya gidişim yüzünden. Ne işim var benim Pub'da, üstünüze afiyet?

PERSPEKTİFSİZ ÇOCUKLAR

– Benim de canım sıkılıyor, ama bak ağlamıyorum. Kes sesini çocuğum!

dediğimizde ağlayan çocuk birdenbire ağlamasını kesmez. Sizin kimbilir neler düşünerek ve bunalım asansörünün kimbilir kaçıncı katında bulunmanız münasebetiyle zırvaladığınız bu birbirini izleyen cümleler, çocuk için hiçbir şey ifade etmediği gibi, o sizin bu ve benzeri boş laflar edeceğinizi biliyordur. Bu cümleler onu hiç etkilemez. Ya da çocuk çok fırlamadır, birdenbire ağlamayı keser ve gülmeye başlar. Şaşırıp kalır, hatta uyuz olursunuz. Ne demek istiyor yani bu çocuk? Bizimle dalga mı geçiyor?

– Dur çocuğum! Sus çocuğum! Yapma çocuğum!

biçiminde büyütülüyor çocuk ve bu büyüme sırasında, sizin emirlerinizi hiç mandallamıyor. Tersini düşünelim.

– Durma çocuğum, yap! Susma! Ağla! Aferin, çok güzel ağlıyorsun!

demeyi denesek, nasıl olurdu acaba? Bizimle inatlaşan çocuk, inadına tersini yapar mıydı bakalım? Sanmıyorum. Çocuk yapılmaması gerekeni bilerek, haydi yap dememize uyuz olarak, işin içindeki bit yeniğini sezerek, gene buyruklarımıza başkaldırır ve canının istediğini ya da bizim istemediğimizi yapar.

– Bu büyümüş de küçülmüş ayol! Her şeyi biliyor!

diyerek, kimi fırlama çocukların eğitimlerinden çok erken vazgeçilmesi, onların dehalarının çok olumsuzca ve beklenmedik biçimde gelişmesine yol açıyor. O çocuk büyüyünce uzman bir hırsız oluyor ya da çok başarılı bir kiralık kaatil. Eğitimini sıkı tutalım, herşeyi hemen öğrensin diye, çocuğu bir eğitim kazanında fokur fokur kaynatmanın da sonuçları çok olumlu olmuyor. Hem gitar, hem ingilizce, hem dans, hem spor, hem sanat, hem bilgisayar, hem satranç, hem sanskritçe, biraz fransızca, az biraz zooloji öğrensin diye, çocuğa dört bir yandan yükleme yaptığınızda, çocuk hafif sersemleyerek, giderek sendeleyerek ve ebeveynini çok şaşırtarak, şizofren olabiliyor.

Çocuklar konusu ince, narin ve sıfır numara zımpara bir durum. Çocukların çizdiği resimlere dikkat buyrun; bu resimlerde genel anlamda bir perspektif kavramı ya da endişesi yoktur. Dünyaya, büyüklerle aynı açıdan bakmıyor çocuklar.

– Perspektif neymiş?

diyebiliyorlar. Biz perspektifin ne olduğunu ve kurallarının tartışılmazlığını bildiğimiz için çok hayret ediyoruz çocukların bu soruları karşısında. Bizim somut bir yanıt verememize de çocuklar çok şaşırıyorlar. Çocukla çocuk olunmaz, derlerse de bir an için çocukla çocuk olup aynı soruyu kendimize yöneltebiliriz.

Sanırım bu yüzden ve böyle bir durum karşısında kalınarak yazılmıştır Namık Kemal'in *"Etme çoluk çocukla muhabbet"* diye başlayan ve kenef duvarlarını süsleyen şiiri.

Benim sözünü ettiğim anaörnek, sıradan çocuklar. Bir de bu çocukların örnek ötesi cinfikir olanları var, onlarla başetmek mümkün değil. Onlar sizin gıcık olduğunuz şeyleri özellikle yapmaya özen gösterir ve bundan cephe gerisi bir zevk alırlar.

Mesleğin dürttüğü zirvesel endişe, ki gâvurlar buna "kariyer" diyorlar, çocuklarda bulunmuyor. Hepimizin çok merak ettiği büyüyünce ne olacağı konusu sorulduğunda, çocuk dudak büküyor. Kimi çocuklar;

– İlle bir şey olmak şart mı?

diyorlar. Sen inek gibi bakakalıyorsun.

Çocukların daha pis bir tarafı, durup durup diyalektik sorular soruyorlar.

GENEL KİRLİLİK

– Nasılsınız, iyi misiniz?

diyeceğim.

– Hiç iyi değilim!

diye gireceksiniz konuya! Bilmiyor muyum! Gözünüzden belli. Sor da, şöyle bir uzun uzun dertlerimi sıralayayım gibi bakıyor gözünüzün bebeği. İnsanın hal hatır sorası kalmadı. Sözün güzergâhı olarak, her gün rastladığınız birine, yanından geçerayak, yani yanından geçmek gafletinde bulunduğunuz an, merhaba mahiyetinde;

– N'aber?

demek bile, çok tehlikeli.

– Sorma ağbicim!

diye, birinci ciltten başlıyor anlatmaya!

– Daha daha, nasılsınız?

çok gereksiz sorusunu, hiç gündeme getirmemek gerekli. Genel muhabbet bu yani. Sürekli mutsuzluk ve koyu gri şikâyet edebiyatı! Konumumuzdan ve bulunduğumuz yerden huzursuzuz. Bu genel karamsarlığın ruhumuzda fink atarak beynimizi dürtüklemesi sonucu, sürekli birine ya da bir şeylere isyan halindeyiz.

– Ne biçim bir millet bu!

– Bizimki de hayat mı!

– Bugün hava amma soğuk!

– Amma sıcak yahu!

biçimindeki şikâyetlerimiz bitmez. Yazı çok sıcak, kışı gayet soğuk buluruz. Dört mevsim bahar olsa, yazı ve kışı özleriz. Dört mevsimin bahar olması zaten Vivaldi'ye ayıp olur! Hangi koşul ve konuma koyulursa koyulsun bitmiyor insan denen garip hayvanın şikâyetleri. Yaratılıştan beri içimizde var olan doğal endişelerden mi kaynaklanıyor bu? Belki de kendimizi çok fazla sevmemizden. Olamadığımız yerde olduğumuz zaman mutlu olacağımıza inandırmışız kendimizi. Ya da birileri bizi bu konuda çok fena dolduruşa getirmiş. Bir de tepeden tabana dik inen açıortayın her iki açısından bakmak gerekiyor olaya; kendimizi, bizi çevreleyen her şeyden ve herkesten daha değerli ve önemli buluyoruz.

– Ben kimim ulan?

cümlesi;

– Sen kimsin ulan?

cümlesi kadar kullanılmaz.

– Kim lan bu herif?

cümlesiyse en çok kullanılanlardan!

– Ben bu hallere düşecek insan mıyım?

rakı içirici cümlesi de, bizde en kullanılan deyişlerden...

Bozmayın moralinizi. Azmetmek ve kararlı olmak, gerekiyor! Azimle sıvazlayan mermeri deler! Azim, sıvazlamaya katılmaz da, siz kendi başınıza sıvazlamak zorunda kalırsanız, mermerin delinme olasılığı çok zayıf elbette. Azim yokluğunda, asit borik ve değişik asitler dökmek de bir çözüm yolu. Ancak bu durumda sıvazlamamak gerek; çünkü asit hiçbir organımıza iyi gelmez ve sıvazlayan organı eritebilir.

Genelde toplumumuz boş konuşuyor ve konuşmayı çok seviyor. Kimse kimseyi dinlemiyor. Dinlememe konusunda çok gelişmiş bir milletiz.

– Sen sus bi dakka, ben konuşuyorum!

tavrı egemen. Biri öbürüne bir şey anlatırken, öbürü aynı anda başka birinin kafasını ütülüyor. O başka biri de hıyar değil ya kafasını ütü tahtasına vurup dövünecek, o da aynı anda bir başka öbürüne, kimbilir neler neler anlatıyor. Herkes aynı anda anlattığı için, anlatılanı algılamak söz konusu değil, üstelik kimsenin böyle bir algılama endişesi yok. Herkesin konuşacak şeyi birikmiş, herkes bunalımın zirvesini zorluyor, herkes kendini çok haklı, bütün dünyayı haksız ve yanlış buluyor. Kimse alçakgönüllü değil, zaman zaman epik boyun bükmelerle, gerdan kırmalarla sanki karşı tarafa bir saygı gösteriliyormuş gibi sırıtılıyor. Olay sadece gösterişten ibaret. Bu gösterişin uzun sürmemesine özen gösteriliyor, çünkü hıyarın birine;

– Çok haklısınız efendim!

dediğiniz sahne filme çekiliyor. Bir film seti gibi yaşam. Çekimin uzaması sinir dingildetici elbette. Ayrıca, kimse uysal değil, kimse doğal davranmıyor. Kimse iyi niyetli değil. Kimse iyi görmüyor, iyi duymuyor. Hiç kimse gerçeği söylemiyor ve acılı ve sosisli gerçeğin kendisine söylenmesini istemiyor. Boş konuşma yeğ tutuluyor ve boyalı tarafından tutulduğu için el salakça yağlıboya oluyor; çünkü boş konuşma da, bizim konuşmamız sırasında;

– Yağlıboya, değmesin!

diye bağırarak dolaşmıyor esasen boş olan konuşmanın ortasında. Üstelik söylenen yeni bir şey yok, yeni düşünceler üretilmiyor.

– Dedem her zaman söylemiştir...

ya da;

– Babam çok haklıymış!

mantığına sıkı sıkı sarılmış bir konumdayız. Her gün aynı şeyleri konuşuyoruz. Neye, ne yanıt vereceğimizi biliyoruz. Zaten ne sorulursa sorulsun, yanıtımız hazır. Birine bir şey söylemeye kalksan;

– Biliyorum!

diye, sözü ağzına tıkıyor adamın. Herkes herşeyi biliyor. Başınızdan geçmiş özgün bir öyküyü bile anlatsanız, dinleyen sanki olayı sizinle yaşamışçasına yıldız tornavida girişler yapıyor sizin monoloğunuzun içine. Herkes uzman doktor! Programa ilaveten, herkes sinirli. Herkes yorgun ve bezgin. Herkes elektrikli. Ayrıca elektrikçi! Hiç yoktan çıkabiliyor kavga.

– Pis baktın!

– Yok ağbi temiz baktım, sizin görüş açısı biraz kirlenmiş!

demeye kalmadan bıçaklıyor biri öbürünü.

Daha fenası, başkasının moralini bozarak kendine moral veren, böylece huzura eren tipler var. Örneğin avukat Pislik Ayhan. On beş yıldır görmedim. Görüşüp ettiğimiz yok. Ayağım kırıldı ya! İş edinmiş, aramış taramış, ev telefonumu bulmuş, telaşla beni arıyor;

– Yahu geçmiş olsun, ayağını kırmışsın. Çok pis iştir, beş yıl önce ben de kırmıştım, yıllarca çektim yahu... Çok zor iş... Öyle kolay kolay yürüyemezsin... Rutubetli havalarda korkunç bir sızlama yapar... Fizik tedavisi falan altı ay sürer... Altı ayda tam düzelmeyen de var... Bizim bir arkadaş var, topal kaldı! Neyse canım, sen artık topal adam hikâyeleri yazar, onları oy-

narsın... Timurlenk müzikali yapabilirsin... Topal Osman'ı oynayabilirsin... Çok geçmiş olsun, canım topal kardeşim!
diye, acayip moralimi bozarak kapatıyor telefonu.

Niye ediyor şimdi bu tip, o telefonu? Bana geçmiş olsun, demek için değil. O şimdi topal ve ben artık değilim, diye düşünerek mutlu olmak için. Mutlu olacak hiçbir şeyi kalmamış, korkunç tehlikeli bir tip bu. Telefonu kapatır kapatmaz, bir sigara yakıp arkasına yaslanıyor ve huzura eriyor Pislik Ayhan. Başkasının moralini bozarak huzura erme psiko-manyak renkli türkçe yöntemini, yaşam biçimi edinmiş... Herhalde avukat olarak da müvekkiline;

– Çok zor bir dava... Senin bu davadan yırtma durumun yok... Müebbetle kurtarırsak iyi!.. Aslında idamlık bir durum bu... Neyse ben gene de gireyim bari ilk celseye, yargıca ayıp olmasın!
diyordur... Müvekkilin mütevekkil durumu, bilmem gözünüzün önüne geliyor mu! Hadi gelmedi diyelim, ben size tanımlayayım biraz; müvekkil gayet salak bir tip olup avukatına boş bakmakta, öyle olmasa niçin avukat olarak Pislik Ayhan'ı bulsun, ona ücreti vekâlet olarak ödeyeceği parayı nasıl ve kaç taksitte denkleştirebileceğini beyin jimnastiklerken, az önce yaktığı sigarayı içmeyi unutmuş olarak, kendine mezar yeri düşünmektedir. Gene de can çıkmadan umut çıkmaz mantıksızlığı içinde, son bir ürpermeyle hayata sarılmayı isteyip sigarasından bir nefes çeken müvekkile, Pislik Ayhan son darbeyi indirir:

– Bitmişsin sen! Miras işlerinle ilgilen. Cenazeyle ben ilgilenirim!

Başkasının moralini bozarak elin adrenaliniyle gerdeğe girme yöntemi de Pislik Ayhan'ı çok mutlu edemiyor elbette; o da giderek müvekkil bulmakta zorlanıyordur mutlaka. Müvekkillerini ipe gönderen avukatın kapısında kuyruk olmaz.

Mutlu olmayı bilmediğimiz için başkasının mutsuzluğundan medet umup, oradan kendimize bir mutluluk kırıntısı çıkarmaya uğraşıyoruz. Bu Pislik Ayhan'a özgü değil, genel bir kirlilik.

BUGÜN BARIŞALIM GÜNÜ

Her gün bir şey günü ya, nasıl kimi apartmanlarda perşembe sıcak su günü, günün biri çevre günü, bir başka gün dünya üzüm günü, her ayın ilk çarşambası Fatma hanımın kabul günü; bu günlerin her biri deliler için bayram niteliği taşıyorken, eylülün biri de dünya barış günü.

Kimlerle küsüm acaba, diye düşündüm. Kimle küssen, barışmak gerek eylülün ilk sabahı. Bakkalla barışmayı düşündüm ve fakat bu barış için ona biriken, kayda değmekle kalmayıp kayda sürtünen, kaydı zorlayan, neredeyse kaydın ırzına geçmeyi şavullayan çok sıfırlı borcumuzu ödemek gerek. Bakkalla barışmak sapık ideolojisini hemen erteledim.

Ev sahibimle de küs sayılmam, sadece rastlaşmamaya uğraşıyoruz. Ayın biri, ev sahibiyle rastlaşmak için ters bir tarih. Kirayı ister, bizi görür aklına zam gelir, onunla barışmanın hiç günü değil.

Başka kimseyle de küs değilim. Kan davası boyutunda, ciddi küslüklerim, kin tutmalarım yoktur, kırılmalarım vardır. Bunu da pek kimseye çaktırmam. Niye çaktıracakmışım?

– Biliyor musunuz, ben Mahmut'la küsüm!

diye dikkat çekici bir cümleyle, ortaya zarf atışım;

– Yahu şu Mahmut'la bizi barıştırın!

demek istediğimi su yüzüne çıkarır. Onu niye ben diyecekmişim? Mahmut hayvanı düşünsün ve desin. Üstelik ben niye ona küsmüşüm, o onun bile farkında değil, belki de küs olmadığımızı düşünüyor. Zart diye ona telefon açıp;

– Biliyor musun ben seninle küsüm!

diye bilgi vermek de, çok alt düzey bir hıyarlık. Çünkü hıyarlığın da düzeyleri var. Üstelik benim Mahmut'la küs olup olmamamın bir önemi olamaz, onunla görüşmemizi gerektirecek şeyler de yok hayatımızda. Eskiden rastlaşıyorduk, n'aber Mahmut, iyidir senden n'aber, şimdi rastlaşmıyoruz. Dikenli telli yaşantımda, bir Mahmut eksikliği görülmüyor. Asıl sorun, ben kendimle küsüm ve bu Mahmut'u hiç ilgilendirmez. Dünya barış günü dolayısıyla kendimle barışmaya karar verdim. Barışçıl bir havayı yaratmak üzere, kendime hiçbir şey sormadan, bir güzel şarap açtım. Kendim biraz garipsedi durumu. Dedim ki, kendi kendime:

– Lan oğlum şarapsız bir barış günü olur mu? Bir bayram değil mi bu? Bir biçimde kutlanmayacak mı? Kutlanma dediğin nedir? Kadeh kaldırmadan kutlama nerde görülmüş? Kalkan kadehin içine ne koyulacak? İçine bir şey koyulmayacaksa o kadeh niye kalkacak?

Kendim dudak büktü, kendisi biraz sinirdir, ben kendim o kadar gıcık değilimdir aslında, gel dikiz ki bir türlü anlaşamıyoruz kendi kendimize. Ben kendim şahsen gayet uyumluyumdur, fakat bu kendim hiçbir şeyden mutlu olmaz, bir frenk tabiriyle, ki o tabir şimdi burda caiz midir bilemiyoruz, bu tamamen Yaşar Nuri Öztürk bir konu ve zaten ramazana daha çok var, kapa

parantez; tabir caizse *"derisi kendisine dar"* bir tip, bu benim kendim. Kendimin onla ilgisi yok, ben kendim derim içinde mutlu, durumundan memnun, koy köşeye, giderken al, bir tipimdir. Ama giderken almayı unutmayın, küserim.

Kendim tabii, içki konusuna sinir oldu, ben de ona kıçımı dönüp kendi kendime içmeye koyuldum. Yalnızca ikinci kadehe geçerken kendime açıklamada bulundum:

– Atışmak gibi olmasın ama, bugün dünya barış günü...

diye bir diyalog arayışına girdim:

– Kendi kendine bir şey söyleyeceksen söyle, biraz sonra dünya barış günü bitecek, uzun küslük başlayacak!

VİYADÜŞES

Her gün bir iyilik yapmak lazım. İki iyilik de yapabilirsiniz, ama genel inanış günde en az bir iyilik yapmak üstüne viyadüklenmiştir. Bu yüzden o konuma ve konum üstünden geçen otoyol bölümüne, İyilikçi Hasan Paşa viyadüğü adı verilmiştir. Rahmetli Hasan Paşa'nın eşi viyadüşes Semahat hanım da iyilikperver olup, hayatı boyunca ortalama günde bir buçuk iyilik gibi bir averajı yakalamıştır.

Kim bu Hasan Paşa? Viyadüğe o öldükten sonra adı verildiğine göre, eşi Semahat hanım viyadüşeslik payesini nerden almaktadır? Viyana'dan mı? Tarihte viyadük isimlerinden kaynaklanan karışıklıklar hep olmuştur ve olacaktır. Örneğin Antep-Adana otoyolunda hiç de viyadük olmayan bir noktadaki Varsayalım İsmail viyadüğü, tamamen müteahhit firmanın bir şakasıdır. Ortada viyadük yoktur. Varsayalım burası da viyadük, diye yapılmış bir taşeron espridir. Ancak ilerleyen zaman içinde bunu ciddiye alıp, tarihimizde Varsayalım İsmail Paşa'yı da bulup çıkaran, yedi sülalesini anlatan incelemeciler olacaktır. Konumuz bu değil.

Aslolan, viyadüşes Semahat'ın da benimsediği, her gün bir iyilik yapılması gerekliliği, yani haftada yedi iyilik gibi bir zorunluluk. Ayda otuz ya da otuzbir iyilik,

ayına göre... En kolayı şubat, yirmisekiz iyilikle ayı tamamlıyorsunuz. Kimi şubatlar yirmidokuz çekse de, sonuç olarak yılda üçyüzaltmışbeş iyilik gibi sıkı bir uygulamayla karşı karşıyayız. Ağır iş yani.

İyilikten kasıt nedir? Bu da çok ayrıntılı olarak belirlenmiş değil. Örneğin viyadüşes Semahat hanım, dilencilere para vermek, yoksullara yardım etmek gibi "iyilikliği tartışılır" durumlarla işi geçiştirmiştir. Yoksulluk bir konumdur. Dilencilikse bir durum. Yoksul kendini iyi pazarlar. Yoksulluğunun üstüne bina ettiği öyküsüyle sizi etkiler, sefaletin uç noktasında olduğuna inandırır. Cebinizde ne kadar para varsa, hemen çıkarıp verirsiniz ona. O, deli gibi paranın üstüne atlamaz, ağlamaklı bir sesle reddeder, sizin de gözünüzü yaşartır, zorla sokarsınız parayı onun istemeyen yan cebine.

Yaşlı kadınların ilacı kolonyayla serinleyip kendine gelmeyi benimsemiş viyadüşes Semahat hanımın, bu biçimde zorla para verdiği çok yoksul olmuştur.

Dilenci ise yoksuldan farklı olarak, alışılmış sinir yıpratıcı kompozisyonu içindedir. Yırtık pırtık elbisesi onun iş giysisidir ve anlatacağı öykü çok bilinen bir fıkra gibidir; annesi ve babası mutlaka ölmüştür, kesinlikle çok kardeştirler, size avuç açan bütün kardeşlerine ve onların arkadaşlarına, neredeyse bütün mahalleye bakmaktadır, kardeşlerinden en az biri kanserdir.

Viyadüşes Semahat hanım, her gün bu tiplere para vererek iyilik yaptığını sanmakta, görevini tamamlamanın huzuruyla koymaktadır o akşam başını yastığa. Ortada iyilikten çok, nerden viyadüşes olduğu bilinemeyen Semahat hanımın salaklığı gözümlenmektedir. Di-

lenci, yoksul, dolandırıcı onun uzaktan geldiğini görür görmez alarma geçmekte;

– Dikkat viyadüşes yenge!

uyarısıyla, ona yarının iyiliğini de bugünden yapmayı gerektirecek yalan öyküler hazırlamaktadır. Daha sonra bu öyküleri geliştirip, dönüşümlü olarak başkalarına anlatmakta, her seferinde daha dramatize etmektedirler. Çünkü, günde en az bir iyilik yapmak gerekliliğine inanan yalnızca viyadüşes Semahat hanım değildir. Viyadük ya da viyadüşes olmayıp bu düşünceye inanan bir sürü salak vardır.

TÜTÜNCÜL

Sigarayı bırakmanın gerekliliği ve tütünün say say bitmez sakıncaları konusundaki yazıları okumuyorum. Eli sigaralı bir okuyucu olduğum için konumum konuya uygun değil. Üstelik bu ve beşbenzemezi yazılar, özünde sigaranın insana ne denli zarar verdiğini anlatır, bunu kanıtlamak için ıkınır ve sıkınır. Her gün dünyada kaç kişinin sigara içtiği için öldüğünün istatistik sayılarını kenar süsü olarak barındırır. O gün dünyada, sigara içmemesine rağmen ölen insan sayısından söz etmez. Genellikle hayatında hiç sigara içmemiş, tütünü ağzına sürmemiş ve aklını sağlıkla bozmuş, gayet sinir tipler tarafından yazılır bu yazılar.

Biz tütün içiciler, hepimiz çok iyi biliyoruz ki sigara sağlığımız için hiç de iyi bir şey değil ve bunun bize uzun uzun anlatılmasına gereksinimimiz yok; çünkü biz işin bilincinde olarak sigara tüttürmeyi sürdürmekteyiz. Neden, diyeceksiniz! Deyin! Biz size;

– İçiyorsak sebebi var!

gibi bir arabesk açıklamada bulunmak zorunda değiliz.

Kimisi sigara içmeden kitap okuyamaz, kimisi araba kullanamaz. İnsanlar için genelde yaptığı işin arkadaşı olmuştur sigara, bu yüzden sigarayı bırakamazlar ya da sigarayı bırakınca yaptıkları o işi de bırakırlar.

Yazar Gabriel Garcia Marquez, kendisine sigara yasaklandıktan sonra yazarlığı bıraktığını, artık yalnızca gazetecilik yapabileceğini açıkladı. Ama yıllar sonra yeni bir kitapla çıktı karşımıza. Gizlice sigaraya mı başladı? Sigarasız yazmayı mı keşfetti? Sigarayı yaptığı işin olmazsa olmaz arkadaşı sananlar, gerçek tütün içiciler değildir. Gerçek bir içici, sigara içerken başka hiçbir iş yapmaz ve sigara içmeyi yaşar. Örneğin ilk nefesle ikinci nefes arasında önemli fark vardır, son nefes bambaşkadır. Küllükte bir an dinlendirilmiş, külü uzamış, silk beni haline gelmiş bir sigaradan alınacak nefes ve keyif elbette çok özeldir. Bunun ayırdına varmayan, sigarayı küllükte unutan, ikide bir sigarası sönen bir içici, ciddiye alınacak bir tütün içici değildir. Sigarası ağzında sönen tiplerse, içici olarak ciddiye alınmaması gerekenlerdir.

Doktorun tavsiyeleriyle kendi zaafları arasında gelgit yaşayarak günde belirli sayıda sigara içenler, o sayıyı azaltmaya uğraşanlar, içiciden sayılmaz. Doğru dürüst bir içici, günde kaç adet sigara içtiğini bilmez, o yalnızca paketteki son sigaraya ulaşmadan önce yeni bir paket alması gerektiğinin bilincindedir.

– Bırakıcam bu sigarayı!

diye güne başlayan ve öğlene dek diş gıcırdatarak sigara içmemeyi başaran kimi kendine eziyet tipler, öğle yemeğinden sonra;

– Yakmıyacam, öyle ağzımda dursun!

diye bir sigarayı sinirle iki dudağının arasına yerleştirir. İkindiyi bulmadan da;

– Hiç sigara içmeyip yüz yaşıma kadar ot gibi mi yaşıyacam!

ferahlatıcı mantığına ulaşır ve ateşler tütünü. Bu, bıraktım-bırakıcam tipler de tütünün keyfine varamadan tütün ziyan edenlerdir.

Tütün içilecekse keyfine varılarak içilmelidir. Bir nargile içicisinin muhteşem keyfini göz önüne getirin. İçici, nargileyle bütünleşmiştir, başka hiçbir olayla ilgili değildir, bir elinde marpuç, öbür elinde maşa, gözü tömbekide, derinlemesine yaşamaktadır olayı. Hiç, nargile içerken cep telefonuyla konuşan görmedim örneğin.

Bu yüzden, yani sıradan bir tütün tüketici olmadığım için, sigara içmekten muhteşem bir keyif aldığımdan tütünle vedalaşmayı düşünmüyorum.

Canım sıkılınca bir sigara yakıyorum. İçince öksürüyorum, öksürünce tükürüyorum, tükürünce damağım kuruyor, hemen şarap içiyorum, fakat bütün bunların bende bir alışkanlık yapmasından korkuyorum. Bu düşünce bende efkâr yapıyor, hemen bir sigara yakıyorum, her efkârlandığımda sigara yakmanın bende bir alışkanlık olmasından korkuyorum. Canım sıkılınca sigara içiyorum ve yıllardır çok acayip sıkılıyor canım.

SOS OLARAK MÜZİK

Sanki kendi içine doğru ters osurmuş gibi sıkıntılı bir hali vardı gri balıkçı yaka kazaklı, gök gözlerinden alev fışkıran adamın. Bir dağ başında, anayolun kıyısında, pencereleri ardındaki vadiye bakan lokantanın en dibindeki masada oturmuş, burun deliklerinden sinir üfürüyordu. Tarkan'ın bir şarkısı çalıyordu, lokantanın müzikçalarında. Sesi bangır bangır açmıştı lokantacı. İçbükey osurma uzmanı adam, yemeğini söylemiş, beklenti sırasında ekmek kemiriyordu. Lokantanın bir başka masasında, patlıcan rengi takım elbiseli, orta yaşlı bir adamla, kan kırmızı dudak boyalı, siyah deri montlu genç bir kadın oturmuş beyaz şarap içiyorlar, üzüm yiyorlar, aralarında konuşmayarak lokantanın penceresinden görünen dağlara bakıyorlardı. Şarapla yenilmeyecek tek meyve üzümdür, diye düşündü röveşata osuruk uzmanı. Salaklar, diye düşündü. Bundan ötürü de özgün bir sinir üretti. Sağ bacağı düzenli sallanmaya başladı. Tarkan'ın şarkısını bir Sibel Can parçası izledi. Kadın kalktı, tuvalete gitti. Patlıcan rengi takım elbiseli adam bir sigara yaktı. Gri balıkçı yaka kazaklı, içbükey osurma uzmanı adam, tuvalete giden kadının arkasından baktı. Patlıcan rengi takım elbiseli adamla burada kaçamak yaptığını düşündü. Herif de evli mutlaka. Me-

sai saatinde, buraya bu kadınla şarap içmeye gelmiş. Kan kırmızı dudak boyalı kadına karısını boşayacağını, onun kan kırmızı dudaklarıyla evleneceğini vaat etmiş, bu vaadin üstünden epey zaman geçmiş olmalı ki, masalarında sıkıntılı bir suskunluk egemen.

İbrahim Tatlıses'in feryadı lokantayı sarınca, iki bacağı birden sallanmaya başlayan için için osurma uzmanı adam, sinirli el kol işaretleriyle garsonu yanına çağırdı. Sinirsizce ve beklenenden çok yavaş adımlarla, sanki adam telaşla onu çağırmıyormuş gibi, o masaya doğru gezintiye çıkmışçasına yola koyuldu garson, amma ukala bir herif diye düşünerek. Karıdan ayrılmış mutlaka. Ayrılması normal. Hiçbir karı bu herifle oturmaz. Bokuyla kavga ediyor. Şuraya geldiği andan itibaren herşeyden şikâyetçi. Almayacaksın böyle tipleri lokantaya. Yer yok, diyeceksin! Diyemiyoruz işte! Bütün masalar boş, gibi düşünceleri gezinti adımlarına arkadaş ederek masaya ulaştı:

– Buyrun ağbi!

– Şu müziği kapatabilir misin?

– Kapatamayız ağbi.

– Niçin?

– Çok boşluk olur ağbi!

– Ne boşluğu? Lokanta bomboş zaten. Bir ben varım, bir de şarapla üzüm tüketen, şarap içmeyi bilmeyen şu ikili var. Biz buraya, Sibel Can, Tarkan ya da İbrahim Tatlıses dinlemeye gelmedik, yemek yemeye geldik. Nasıl ki konsere gittiğinde yemek vermezler, burada da konsere gerek yok.

– Estağfurullah ağbi... Konser olarak değil de, biz fon müziği olarak çalıyoruz yani.

– Çalmayın. Ben yemeğime fon müziği istemiyorum.

Garson yanıt vermek için, tuvaletten dönen kan kırmızı dudak boyalı, siyah deri montlu kadının yanlarından geçmesini bekledi. Kadın geçerken, içbükey osurma uzmanı adama şöyle bir göz attı. Kart zamparanın biri, karı aranıyor herhalde, diye düşündü. Bu düşünceyle kıçını devirerek sandalyesine yöneldi, patlıcan rengi takım elbiseli adamın karşısına oturdu. Bedensel gazını devir daim sistemine sokmuş adam, başında dikilmeyi sürdüren garsona;

– Derhal şu müziği kapatın!

buyurdu.

– Kapatamayız ağbi!

– Niçin? Kapatma düğmesi mi bozuk?

– Çalmayınca olmaz ağbi... Dükkân olarak kapalıymışız gibi olur... Yanlış olur yani...

Gri balıkçı yaka kazaklı adam, bir an baktı garsonun suratına, sonra sakin sakin konuşmaya başladı:

– Geçtiğimiz yüzyılın sonlarına doğru Nietzsche, *"müziksiz yaşantı bir yanlışlıktır"* cümlesini ifraz etmiş, o zamanlar cümle çok beğenilmiş ve uzun zaman ağızdan ağıza dolaşmıştı.

– Evet yani ağbi, ben de onu diyorum, müziksiz çok yanlış olur...

diye Nietzsche'ye hak veren nihilist bir baş sallamayla, onayladı garson. Sinirli bir gülmeden sonra, devam etti sözlerine içbükey osurma uzmanı adam:

– Ve fakat Nietzsche'nin müzikten anladığıyla, bize burda müzik diye dayatılan farklı şeyler. O zamanlar müziksel kirlilik diye bir şey yoktu.

– Ne zamanlar ağbi?

– Wagner'in en baba zamanı!

– Anlıyorum ağbi.

– Hiç anlamadığın şeylere, "anlıyorum" diye yanıt vererek sinirimi bozma, çakarım tokadı!

diyerek gerginleşti osuruğunu kimseye koklatmayıp kendi içinde gezdiren adam.

– Hayır, afedersiniz ağbi, ben size ayıp olmasın diye, anlıyorum, dedim. Aslında anlattığınızdan hiçbir şey anlamıyorum.

– Güzel... Nietzsche, diyorum *"müziksiz yaşantı bir yanlışlıktır"* derken, sanırım Vivaldi'den, Ravel'den, Wagner'den söz ediyordu.

– Mutlaka ağbi...

diye bayılacak gibi gayet nihilist iç geçirdi garson.

– Gayet tabii, canım dallama kardeşim, çünkü Nietzsche, Sibel Can'ı, Tarkan'ı, İbrahim Tatlıses'i, Madonna'yı ve Maradona'yı tanıyamadan öldü.

– Allah rahmet eylesin! Kısmetsiz adammış!

dedi, canım dallama kardeşim garson.

DEĞİŞİMİN DALGALI DENİZİNDE

Değişim. Michel Butor'un bir romanının ismi. Michel Butor kim, diyen de olacaktır. Her ne kadar TÜYAP kitap fuarına da gelip, ilkokul çocuklarının sümüklü mendillerine imza atmak zorunda kalmış olsa da, herkes Butor'u tanımak zorunda değil. Tanımadığınız Michel Butor'un "Değişim" isimli kitabı, dünya edebiyatını değiştirmek iddiası ve amacıyla yazılmış bir kitap. Yazıldığı dönemde de büyük gürültüler koparmış bir yapıt. 60'lı yıllarda, Butor'la birlikte Nathalie Sarraute, Alain Robbe-Grillet dünya edebiyatını bambaşka yerlere sürükleyiciler olarak, yeni roman akımının peşinde koşan bir değişimin tarikat liderleri biçiminde benimsendiler. Geçen zaman içinde, denilebilir ki, yazar olarak biraz unutuldular. Unutulmadılarsa da, eski havaları yok. Yüzyıl sonra adları anılacak mı, bilemiyoruz. Oysa Molière hâlâ Molière. Sandığımız kadar değişen bir şey yok yani. Aynı şeyleri dile getirmek için yeni biçimler, yeni söylemler aranıyor. Bir değişim ıkıntısı, sıkıntısı var. Oysa herşey söylenmiş.

Değişim ve yenilikçilik gayretkeşliği yalnız tiyatroda, edebiyatta değil, şehirlerarası yolcu otobüslerinin dış boyalarından tutun da, orta şekerli kahvenin yerini sütsüz neskafenin alışına kadar uzuyor. Herşey çağın

gidişine ayak uydurma telaşı içinde değişimler geçiriyor. Eskiden transistorlu radyo akıl almaz bir şeyken, şimdi cep telefonlarıyla dünyanın her yerindeki insana ânında ulaşılıyor.

Bundan 80 yıl önce tiyatroda yönetmen yoktu. O günden bugüne, giderek hızlanan bir değişimle yönetmenin ağırlığını koyduğu bir akım başladı. Yönetmenin adı, yazarın önüne geçti. Dünya tiyatro tarihinin ilk yönetmeni, İstanbul Konservatuarı'nın da kurucusu olan André Antoine'dır. Dediği dedik yönetmen kavramı onunla başlamıştır. Zamanla bu sahneye koyucunun ağırlığı ve önemi artmış;

– Kimin Macbeth'i?

sorusunun klasik cevabı;

– Shakespeare'in!

yerini, çağdaş yanıtı;

– Streller'in Macbeth'i!

tümcesine bırakmış, bir başka eserinden küstahça;

– Peter Brook'un Bir Yaz Gecesi Rüyası!

diye, söz edilmeye başlanmıştır, sanki bütün o rüyayı baştan sona gören William Shakespeare değilmiş gibi. Peter Brook, olsa olsa o rüyanın üstüne istiareye yatmış olabilir. Fransız oyuncu ve yönetmen Jean-Pierre Vincent, Eugene Labiche'in "Kumbara" isimli oyununu sahneye koyarken, oyunda kendisi de bir rol oynadığı için yapıma ikinci bir yönetmen getirtmiş, oyuncu olarak sahneye çıktığında onun tarafından yönetildiği provalarda, ona göze batan bir saygı sergilemiş, o ne demişse öyle yapmış ve oyunun afişlerinde, kendi yönetmen adının altına, "Jean-Pierre Vincent, bu rolde Jean Jourdeuil tarafından yönetilmiştir" yazdırmış, böylece

yönetmenin ağırlığını ve oyuncunun mutlaka yönetilmesi gerektiği kuralını pekiştirmiş, yönetmene gösterilmesi gereken tartışılmaz teslimiyetin altını kırmızı kalemle çizmiştir.

Tiyatro dünyasında çok yönetmen tanıdım. Yukarda adı geçen Vincent da bunlardan biri. Pek yönetmen sevmem. Her biri ayrı cins adamlardır. Kadınlar da vardır, yersiz feminist sinir yapmayalım. Bu tipler genelde, yazarın yarattığı tiyatro metnini sahneye koyarken, eserin üstüne tüy dikmek endişesiyle işe koyulurlar. Oyuna damgasını vurmak arzusu kasıp kavurmaktadır yönetmeni. "Romeo ve Juliette"i herkes sahneye koymuştur, yönetmenimiz herkesinkinden farklı koymak zorundadır. Bu iddialı bir yönetmen için geçerli elbette; İngiltere'de gördüğünün aynısını Türkiye'de yapanlar da vardır, onların yönetmenlik iddiası yoktur. Belki kendilerince böyle bir iddiaları vardır, ancak bu başkalarınca ciddiye alınmamakta, arkasından kıs kıs gülünmekte ve fakat o tipin yönetmen olmadığı, dan diye suratına söylenmediği için, söz konusu ingiliz vizeli arkadaş yönetmenlik yapmayı sürdürmektedir.

Yönetmen, genellikle sıkıcı bir tiptir. Provaya gelene dek oyuncular arasında oluşan gırgır ve şamata, onun gelişiyle son bulur. Prova salonundaki neşeli havaya son vererek, herkesi işin ciddiyetine davet eder. Kimisi gayat sinirli olur, gelir gelmez sağa sola fırça çeker. Kimisi alaycıdır, gülümseyerek onu bunu iğneler. Kimi nemruttur, yüzünden düşen binbir parça. Yanında bir dramaturgla çalışan yönetmenler en tehlikelileridir. O dramaturg tip, her nedense oyunun kimi bölümlerini uzun bularak, budamakla başlar işe. Sanki oyun yazarı

işi hiç bilmemektedir ve dramaturg konunun uzman doktorudur. Metinde daha önce söylenen bir şey tekrarlandığında, dramaturg hemen, balık yakalamış birinin sevinciyle ikincinin üstünü çizer, bunlar daha önce söylenmişti, diye düşünerek, yazarın polisiye bir hatasını keşfetmiş olmaktan kıvanarak; çünkü dramaturga okuduğu okulda, *"komik, tekrardan doğar"* altın kuralı öğretilmemiştir. Zaten bu ve fotokopisi şeyler okulda değil, sahnede ustalardan öğrenilir. Dramaturg ve yönetmenin, pek iyi anlaşamadığı, işin kavgaya dönüştüğü, dramaturg hanımın sinir krizi geçirerek hastaneye kaldırıldığı da olmuştur. Erkek dramaturglar da vardır, o durumda onlar provayı terkederek en yakın nöbetçi meyhaneye geçerler.

Oyun sırasında, tempodan memnun olmayarak, balkondan oyun izlerken dayanamayıp yerinden fırlayan, izleyicilerin şaşkın bakışları arasında sahnedeki oyuncularına, bir futbol takımının sinirli çalıştırıcısı gibi;

– Tempo! Tempo! Daha canlı!

diye bağıran, hakaret eden yönetmen de gördüm. Sahneye koyduğu oyunun metnini okumayan ya da;

– Bugün benim çok işim var, siz aranızda çalışın arkadaşlar!

diyerek pek provaya katılmayan yönetmen de var.

Bütün bu beşbenzemez adamların tek ortak yanı, tiyatronun tartışılmaz otoritesi olmaları. Yönetmen ne derse, o olur! Saçma gibi görünse de, bu doğruya oldukça yakın bir kural. Sonuç olarak birinin son sözü söylemesi gerekiyor. Dekoratör bir telden, koreograf öbür telden, dramaturg her telden çalar, oyuncu bildiği-

ni okursa, saçma ve uzun provalar belirli bir gösteriye dönüşmeden de son bulabilir.

Yönetmenin icadından önce yapılan geleneksel tiyatromuzda da, ustalardan kalma bir altın kural var: *"Biri işin donunu bağlar!"* Geleneksel tiyatromuzda dona fiyonk atıcı tip, o takımın komiği oluyor.

Bir oyunu sahneye koyarken elimizde iki tane malzeme var: Oyun ve oyuncu. Asıl konu o oyuncunun metni yorumlaması. Nasıl yorumlanacağı konusunda yönetmenin ne kadar ilginç ve değişik fikirleri olursa olsun, sonunda izleyiciyle karşı karşıya kalan oyuncuda bitmektedir iş. Yönetmen olsa olsa, oyuncunun işini kolaylaştıran, ona yeni ufuklar açan, ona önerilerde bulunandır. Sonunda oyuncu bildiğini, becerebildiğini oynar. Bu yüzden saçını başını yolan yönetmen çoktur ve dikkat ederseniz çoğu az saçlıdır yönetmenlerin, kadın yönetmenler hariç. Oyuncusuna nasıl oynaması gerektiğini bir türlü anlatamayan yönetmenler de vardır. O zaman iş, daha da karışır.

Bertolt Brecht, kendi tiyatrosunda *"epik oyunculuğu"*, kendi oyuncularına tam anlatamadan ölmüştür. Zaman zaman provalarda sinirle sahneye fırlayıp, öyle oynanmayacak, diyerek nasıl oynanması gerektiğini göstermiş, daha sonra da;

– Elbette, benim yaptığım gibi de oynanmayacak. Çünkü ben oyuncu değilim!

diye purosunu kemirerek inmiştir sahneden.

Münir Özkul'la ilk çalışmamızda, sahneye çıktığımız gün, ona reji vermeye utandığım için, öyle seyrettim sahneyi. Birkaç gün sonra Münir Usta'ya;

– Bu sahneye biraz mizansen yapsak!

dediğimde bana gülerek;

– Ne mizanseni yahu, ben böyle geçince, sen şuraya geçicen... Sonra ben öyle geçicem, sen böyle geçicen!

dedi. Öyle kalakalmıştım. Dikkatimi çeken başka bir şey, sen onu nereye sürüklemek istersen iste, Münir Usta sahnenin belirli bir noktasına gidip esprisini orda patlatmak huyunda. Ona başka bir köşeye gitmesi önerildiğinde;

– Olur mu! Orası sağır köşe! Burası cömert köşe!

diyor.

Ben ondan öğrendim, sahnede neresi cömerttir, hangi noktalar kördür, sağırdır. Ona da Dümbüllü öğretmiş.

Yani ki oyuncu ne bok yiyeceğini bilir; çünkü o her gece oraya çıkıp izleyiciyle karşı karşıya kalandır, yönetmen ona yardımcı olandır. Streller, Brook, Savary, Jean-Pierre Vincent, Tabori, elbette büyük ve önemli yönetmenler. Bunların kimileriyle çalıştım, kimilerinin çalışmalarını izledim. Bu büyük yönetmenlerin hiçbirinin bir oyuncuya uzun uzun açıklamalarda bulunduğunu, bir akıl verdiğini görmedim. Oyuncularını kendi haline bırakan, onların yarattığının peşine takılıp bambaşka şeyler yaratan, çok buluşlar sahibi, özel adamlar bunlar.

Kendim yönetmenlik yaptığımda, her zaman elimdeki oyuncu malzemesinden hareket etmeyi, oyuncunun kafasını fazla bulandırmamayı, ondan alabileceğimin en fazlasını almaya çalışmayı, oyuncular keyifsizse provayı uzatmamayı ve yönetmencilik oynamamayı düstur edindim. Çehov'un dediği gibi: *"Her şey yalın olmalı, aslolan tiyatrosal olmamak."*

Kötü oyuncularla ya da yanlış bir kadroyla iyi bir reji yapmanız olası değildir; ama iyi oyuncularla kötü reji yapmanız olasıdır. Her şey oyuncuya düğümlü. Yönetmen icat edilmeden önce, binyıllarca onsuz tiyatro yapılmış, oyuncusuz oyun hiç olmamış.

Ayrıca 80 yıl önceki yönetmensiz tiyatro, bugünkünden daha kötü durumda değilmiş. Aslına bakarsanız tiyatro hiçbir zaman çok iyi durumlarda olmamış, tiyatro tarihinde bir sürü tiyatro batmış, yukarda adı geçen Molière, borç yüzünden hapis yatmıştır.

Elektriğin bulunmasından önce tiyatro mum ışığında oynanıyormuş. O zamanın tiyatro yazarlarının, bir perdeyi bir mumun ömrüne göre yazmaları gerekiyormuş, mum bitmeden o perdenin bitmesi gerekiyor, perde arasında yeni mumlar takılıyormuş. Ve sanırım biraz temposuz başlayan oyunlarda, gözü mumda oyuncular, mum bitmeden o perdeyi tamamlayabilmek için, perdenin sonuna doğru gereksiz bir tempo yapıyorlardı. Eski dört perdelik oyunlar da, tamamen bu mum sorunsalının ürünüdür, yoksa üç tane perde arasına ne gerek var! Yazar, büfeci değil ki! Daha sonra değişimin manitusu olarak elektrik bulunmuş, yazarlar kafalarına göre yazmaya başlamışlar oyunlarını. Üç saat süren oyunlar, arasız oyunlar, yedi saat süren eziyet tiyatrosu örnekleri görüldü, elektriğin bulunuşundan yararlanan ışık efektli oyunlar ve özellikle ışık oyunları moda oldu, ancak muma endeksli Racine ve yukarlarda devamlı adı geçen Molière, tiyatro yazarı olarak pek aşılmış değildir.

Ünlü Fransız tiyatro adamı Jouvet diyor ki:

"Tiyatroda her şey gelişiyor, gelişmeyen bir tek şey: Avant-garde!"

Karagöz'le başlayan serüvenini, tuluatla sürdürmüş geleneksel temâşa sanatımız. Ortada uzun dönem yazılı metin olmamış. Kimi ustaların kâğıda geçmese de, oynaya oynaya oluşturduğu kolpolar, açmazlarla ustadan çırağa sözsel olarak aktarılan bir kırıntı miras var bu konuda. Fransa'dan gelen fötr şapkalı adam Burhanettin Tepsi sayesinde, tuluattan yazılı tiyatroya yatay geçiş yapmıştır tiyatromuz. Nedense tiyatro tarihimizde adı yeterince anılmayan bu adam, Fransa'da önemli ustalarla çalıştıktan sonra yurda dönmüş ve kurduğu kumpanyada yazılı bir metne dayanan tiyatroyu başlatmıştır. Elindeki metinden herkese rollerini yazdırmış, böylece yazılı tiyatronun başlangıç dönemlerinde, oyuncuların yalnız kendi söyleyecekleri ve kendilerinden önce konuşan oyuncunun sözlerinin son kelimesinin, kimi yazma tembeli oyuncular için son hecesinin bulunduğu defterleri oluşmuştur. Hiçbir oyuncuda oyunun bütünü yoktur. Tam bir metne ulaşmak için bütün oyuncuların defterlerinin biraraya getirilmesi gerekmektedir. Daha sonra Muhsin Ertuğrul'la bir sürü tiyatro geleneği ve kavramı kazanılmış, batılı anlamda reji, sahne, dekor, afiş anlayışı yerleşmiş, bu biçimsel ilerlemeler yanında tiyatromuz özgür ve çeşnili bir söyleme kavuşmuş, devlet tiyatroları ve konservatuarlar kurulmuş, yerli ve özgün tiyatro yazarları yetişmiş, en önemlisi tiyatroculuk meslekten sayılmaya başlanmıştır.

Ancak ülkemizde başka konularda önemli gelişmeler kaydedilirken, devletimizin kültür politikası, cumhu-

riyetin ilk yıllarındaki hızını yitirip gelişemediği için, tiyatromuz da başka sanat dallarımız gibi cılız kalmıştır.

Hâlâ, Anadolu'ya turneye giden tiyatrocuya polis pavyon konsomatrisi muamelesi yapmakta, İstanbul'da oynanan oyunu Anadolu'da sergilemek için nedense polisten izin alınmakta, aklına esen kaymakam tiyatro yasaklamaktadır. Çok gelişme kaydetmiş sayılmayız. Gelişme şu konuda oldu: eskiden izleyici tiyatroda kabak çekirdeği yiyordu, şimdiki izleyicinin kapanma özürlü cep telefonu var. Oyunun ortasında zart diye çalıyor.

Tutucu değilim ve fakat değişim, çağın gereği olarak peşinden koşturduğumuz bir serüven oldu artık; sanki her şey değişmek zorundaymış gibi bir telaşın içindeyiz gibime geliyor. Değişime uğramayıp yüzyıllarca duragelen şeylerin de büyük değerler olduğunu unutmamalı, her şey değişmek zorunda değil.

Benim çocukluğumdan bu yana İstanbul çok değişti. Daha mı güzel oldu yani?

SAVAŞ SEVENLER

Aptal ifadeli küçük çocuk, sanki bir bildiği varmış gibi sırıtarak, yaşından büyük adamcıl tavırlar takınarak ve yaptığı işten büyük bir zevk alarak, havuzun kenarında dolaşan sinek, böcek türünden haşaratı, elindeki kurumuş ağaç dalıyla itip kakarak, havuza atarak, hayvancıkların suda debelenmelerini hunhar bir zevkle izleyerek, onları boğmaca oynuyordu. Başka oyunlar konusunda yaratıcılığı gelişmemişti. Üstelik çocuğa, anası ya da babası tarafından;

– Yapma çocuğum!

denilmediği, yaptığı işin sapıkça olduğu ona belirtilmediği için, ebeveyninin sapıklığından da kuşkulandığımız, sürekli suda hayvan boğmaca oynayan aptal ifadeli küçük çocuk, bu konuda uzmanlaşmıştı.

Suya düşen şaşkın hayvancıkları, suya soktuğu kurumuş ağaç dalının ucuyla, son anda kurtarıyor, ağaç dalına sığınan hayvancıkları havuz kıyısına koyuyor, orada kuruyup yeniden devingenliklerini kazanmalarını izliyordu.

Salak olduğu kadar, sapık bir çocuktu. Önce hayvanlara belirli bir eziyeti ediyor, onları ölümle burun buruna getiriyor, sonra kurtarıp hayatlarını bağışlıyor ve neredeyse o hayvanların kendisine teşekkür etmesi-

ni, kul köle olmasını bekliyordu. Sen hayvanın canını tehlikeye sokmasan, cankurtarana gerek yok ki, salak ve sapık çocuk! Hayvanların sakin ve kendi aralarında dengeli dünyasına çomak sokup huzurlarını kaçırıyorsun.

Artık savaşlarda bir yere bomba atılınca, hemen ardından ilkyardım çantaları, ilaç, vitamin ve beşbenzemeziyle dolu sağlık çantaları atılıyor. Beslenme çantaları atılıyor. Yani savaştan silah tüccarı para kazanırken, ilaççı niye kazanmasın, gıdacı niye kazanmasın diye düşünülerek geliştirilmiş bir yan savaş sanayi oluştu.

Lan sen oraya bomba atmasan, pansumana ne gerek var?

Savaşlar, kimseye para kazandırmadığı zaman son bulacak.

ÇOK ÖZEL ÖZELLEŞTİRMELER

Bir kanadalı arkadaşım papaz oldu. Olabilir. O bana, niye papaz olmuyorsun, diye sormadığına göre, ben de ona;

– Niye papaz oluyorsun lan?

diye soramazdım. Ben soramayınca da, yani benim soramamamın da etkisiyle, çocuk papaz oldu tabii. Ben de durup dururken günaha girdim.

Aradan 26 yıl geçti. Montreal'de yeniden karşılaştık.

– N'aber, dedim, nasıl gidiyor kilisede muhabbet?

– Sorma, dedi. İşler çok kötü. Eskiden çan çalınca kiliseye insanlar gelirdi. Şimdi çaldığımızda, yalnız kuşlar geliyor.

– Niye? Kuşlar kendilerini dine mi verdiler?

– Hayır, bizim piskopos oraya buraya ekmek kırıntısı koyuyor!

deyince, dayanamadım:

– Öyle kuş ziyaretiyle falan yürümez bu iş! Kuşlar dua etmez, mum dikmez... Ayrıca bütün kuşlar çok aptaldır. Siz en iyisi o kiliseyi özelleştirin!

diye dalga geçiyordum ki;

– Zaten bu hafta sonu, kiliseyi konser için kiraladık. Bir pop şarkıcısının konseri var!
dedi papaz arkadaşım. Çok şaşırdım.

– Peki, dedim, kuşsever piskopos ne diyor bu işe?

Boynunu büktü papaz arkadaşım:

– "Burası tanrının evi, amaç insanların buraya gelmesi. İbadete gelmiyorlarsa, konser yoluyla gelmelerini sağlıyoruz!" diye mutlu oluyor piskopos. Bu hafta sonu doluyuz, hiç yer yok. Kilisemiz kapalı gişe!

Önce garip geliyor ama, akılcı bir yaklaşım. Artık her şeyi özelleştirmek lazım. Bizde camiler çok özel olduğu, isteyen istediği yere bir tahta kumbara koyup oraya cami diktirebildiği, isteyen tarikat istediği camiyi gerek silah deposu, gerek örgüt toplantı salonu, gerek cinayet öncesi buluşma yeri biçiminde çok özel olarak kullanabildiği için, biz o safhayı geçmiş bulunuyoruz. Bizde camiler, kiliseler gibi saf kerizce, ibadet için müşteri bekleyen yerler konumunda değil, dolup taşıyor çok özel amaçlarla. Yani ki biz bu konuda Kanada'dan ilerdeyiz.

Ve fakat özelleştirme konusunda çok geri kaldığımız konular var. Örneğin cezaevlerini özelleştirelim mi? Bu aralar buna taktım kafayı. Özelleştirilmiş bir cezaevinde, meşela ölüm orucu sorunu olmaz. Çünkü olaylar ölüm orucu boyutuna ulaşmaz, herkesin belirli bir diyet mönüsü vardır, ayrıca ölüm orucuna gerek kalmaz. Özelleştirilmiş bir cezaevinde, örneğin paralı bir mahkûm bir tiyatronun muhtasar beyannamesini ya da geçici vergisini ödeyebilir, öyle çok zengin tipler var mapushanelerimizde. Özelleştirilmiş mahkûma verilecek parasal ceza, onun hapiste yatarak devlete masraf

olmasını engelleyeceği gibi, bu paraların oluşturacağı bir fondan birilerini zengin etme ve paranın ortada dolaşımı biçiminde bir piyasa ferahlaması yaratacaktır. Borsa bundan olumlu etkilenecek ve Dow Jones endeksi tavana vuracaktır. Tavan, Dow Jones'e;

– Çüş! Yuh artık!

demek zorunda kalacaktır. Bunlar küçümsenecek başarılar değildir. Zirve zekâ bir fikir de olsa, mapushanelerin özelleştirilmesi düşüncemin yabana atılmaması gerekiyor; hayır yabanın bir yerine çarpar atılan düşünce, yaban bizden davacı olur, haydi durup dururken ülkemiz, Strasbourg'da İnsan Hakları Mahkemesi'nde...

Özelleştirmede en önemli atılımı hükümet konusunda yapabiliriz. Hangi hükümet gelse memnun kalmıyoruz. Beceremiyorlar. Özelleştirelim o zaman. Uluslararası bir ihale açalım: "İhaleyle devletimize hükümet alınacaktır." Taliplisi çok olur. Çok güzel yönetirler.

AT YUMURTASI

Güneş horoz beklemez. Horoz biraz salaksa, öteyim mi, ötmeyeyim mi gibi ikilemler içinde ıkınıp sıkınıyorsa, o ötemeden zart diye doğar gün. Bu yüzden kimi sersem horozlar gün doğduktan sonra uzun uzun öterler, bir zamanlamayı kaçırmış olmanın telafi endişesiyle.

At da yumurtlamak için horozun ötmesini beklemedi. Yumurta, dört ayağı üzerine dikilmiş atın kıçından tamamen çıkmış, boşlukta bir an öyle kalakalmıştı; biraz sonra yere düşeceğini, büyük bir olasılıkla kırılacağını ve yerçekimini bilmiyordu. At kıçından yere düşmenin nasıl bir şey olduğu konusunda fikri yoktu, kıçtan ilk çıkışıydı. Zaten hiçbir yumurta için ikinci çıkış söz konusu değil, yalnız bir kez çıkılıyor kıçtan.

Kıçtan çıkmış cahil yumurta, küstahça yerçekimine yan bakıyordu. Tam o sırada birisi atın kuyruğunu çekti. At kuyruğundan tutulmaz. Elin yanar. Maşa diye bir şey var. Ayrıca at da gayet uyuz olur bu duruma.

"Gelenekler salakların afyonudur ve çok uzağı görmezler" diyor Philippe Val. Philippe Val kim? Öyle biri var mı? Ben mi uydurdum? Böyle laflar eden biri olması gerek, diye düşünüyorum. Öyle birilerinin olması şart.

Yumurta yere düştü, kırıldı.

Küçük amaçlara atla gidilebilir. Üstelik atın iyisi, yolu kısaltır. At sevmiyorsanız trenle gidilebilir. Zaten o trenlerde sıkı denetim de yoktur, artık trenler İkinci Dünya Savaşı içinden geçmemektedir. Ve Bohumıl Hrabal öleli yıllar oldu. Bohumıl Hrabal diye biri olamaz, sanırım bunu tamamen ben uydurdum. Öyle isim olmaz zaten. Hohumıl Brabal daha saçma ve söylemesi çok zor. Özür dilerim. Trenin tek sakıncası, lokomotifin raydan çıkma olasılığının yüksekliği. Ray, bu olasılığı iblisçe yükseltmekten için için garip bir zevk almaktadır.

Büyük ereklere özverilerle ve fenalık perileriyle dalaşarak ulaşılır, bu dalaştan galip çıkmak koşuluyla. Kimi zaman fenalık perilerinin sıkı direnişi karşısında pes edip ulaşılamadığı ve sağda uygun bir yerde durarak erekten vazgeçildiği de görülmüştür ve fakat trenle uzaya gidildiği görülmemiştir ve görülmeyecektir.

İt ürümeleri arasından yürüyorum, yürümek zorunluluğunun sancılarıyla, kırık yumurtalara basmamaya özel özen göstererek. Atlar şaşkınca yumurtlamayı sürdürüyorlar. At yumurtası olur mu lan, sorusu kimsenin aklına gelmiyor.

BANGKOK'TA SİGARA MOLASI

Avustralya'dan, "Felek Bir Gün Kanguruyken" turnesinden dönüyoruz. Bangkok'ta bir gün çay molası zorunlu; çünkü o molayı vermezsen, uyum sağlayamıyorsun saatli maarif takvimine. *"Cetlek"* denilen bir beyin vıcıklaması oluyorsun, tarih değişiyor, mevsim değişiyor, gece ile gündüz birbirine giriyor. Amerika'dan da ırak bu kanguru diyarı. Ayrıca sigara molası olarak da, büyük önemi var bu yol bölmenin; çünkü Avustralya uçaklarında ve ülkenin neredeyse hiçbir yerinde içilemiyor sigara. Avustralyalılar sigarayı bırakmışlar, ülkelerine gelip;

– Nerde sigara içebilirim?

diye soranlara, bu alışkanlığı terk etmelerini öneriyorlar. Ancak her türlü sigara satılıyor. Hatta sıkı içiciler için kırklık, ellilik paketler var. Satılıyor, fakat pek bir yerde içilemiyor. İçilmesi çok fena yasak uçakta da, satılıyor. Üstelik gökyüzünde daha ucuz. Hostes gülümseyerek tekerlekli bir zamazingoyla yolcular arasında geziniyor:

– Var mı sigara isteyen? Gümrük vergisiz! İki karton alana, bir swacth saat hediye ediyoruz!

Bangkok'a ayağımı basar basmaz yaktım sigarayı ve o sigaradan birbirini izleyen sigaralar yakarak, kibrit

harcamadan ulaştım otele. Otelde oturdum, efendi gibi bir paket sigara içtim de kendime geldim, nikotin eksikliğinden ölmek üzereydim.

Gelmişken, bu sigara molası günümüzde Bangkok'u gezmemizin şart olduğuna bizi de inandıran, oralı, fransızca konuşan bir bayan dostumuzun dürtüklemesiyle, onunla birlikte sabahtan yazıldık taylandlı rehberimizin peşine. Aslında hiç sevmem bir kenti turist rehberi ile gezmeyi.

– Sağda gördüğünüz bina, kentin en eski yapısı... Sol taraftaki kubbeli bina, en eski taşlar müzesi...

biçimindeki hızlı, iyi ezberlenmiş ve söyleyen için artık hiçbir anlam taşımayan, güya kenti bize hızlandırılmış bir biçimde tanıtan turistik söylevlerden nefret ederim. Hiçbir şey anlamazsınız o rehberin her gün yinelemekten bıkarak, ruhsuzca ve mutlaka başka şeyler düşünerek söylediği laf kalabalığından. Giderek onu dinlememeye ve çevreyi dikizleyerek görsel incelemelere başlarsınız.

Benim sevdiğim o kentte kaybolmak, orayı bilmemenin keyfini yaşamak, kendi kendime keşfetmek o yabancı dünyayı. Rehber çocuk sevimli, pek anlaşılmayan bir ingilizce konuşuyor, anlaşılanını konuşsa ne yazar, ingilizce bilmiyorum; anlaşamayarak koyulduk yola. Onu dinlemek zorunda olmadığıma sevindim.

Kenti ikiye bölen Chao Phaya ırmağında bir sandal gezisiyle başlıyor gün. Irmaktan kanallara giriyor sandal, kanalların sağından solundan ırmağa sarkan yoksulluğun içinden, hindistan cevizi ve mango ağaçlarının gölgesinden dönüp dolaşıp gene çıkıyor her iki kıyısı gökdelenli Chao Phaya ırmağına. Hava çok acayip ya-

pış sıcak, ben diyeyim 40 derece, siz bir şey deyip abartmayın. Avustralya'nın kara kışından inmişiz ekvatora, gömleğim terden sırılsıklam, önden dört düğme açıyorum, göbek deliğim hava alıyor, kollarını kıvırıyorum gömleğin.

Irmak gezisi bitiyor, yallah Budha'nın tapınağına gidiyoruz. Tapınak girişinde eli silahlı polisler var, kılık kıyafetimizi irdeliyorlar; kimi kadınlar mini şortlarının üstüne şal bağlıyorlar, polis aradan yırtmaç olmamasına özen gösteriyor, sıra bana gelince gömleğimin kollarını açıp kol düğmelerimi iliklememi istiyor. Çevreme bakınıyorum, bütün turistler kısa kollu. Allahallah, kısa kollu girilebiliyor Budha'nın huzuruna ve fakat uzun kollu gömleğin kolu kıvrılarak girilemiyor! Gömleğin kolunu kıvırmakla ben Budha'ya;

– Al babayı!

mı demiş oluyorum yani? Bu da Budizmin yobazlığı işte! Daha huzuruna girmeden sıkılıyorum Budha konusundan. Tam budist olacakken direkten dönüyorum.

Bilmiyorum başka ülkelerin polislerinde de var mı, fakat Tayland polisinin içinde Budha'nın kemiklerinin sızlamasına neden olacak bir sürü yobaz var. Polisin yobazlığından arınmadan adam olmaz bu Tayland.

MUTSUZ TAKSİCİ

Bilmem farkında mısınız bugün günlerden cumartesi. Bunu sadece;

– Bugün günlerden neydi ağbicim?

biçiminde renkli türkçe soru soran ve şu an, yani hiç saati değilken, mahmurca çay karıştıran arkadaşlar ve çayı demleyen salak için söyledim.

Var öyle tipler! Dikkat edin, sizin çevrenizde de vardır.

– Bugün günlerden ne allaşkına?

diyen renkli türkçe tipin bu sorusundan, hayatta hiçbir işi olmadığı anlaşılır. Hayatta hiçbir işi olmamak da, tamamen biz türklere özgü renkli türkçe sinemaskop bir konum. Ve bu konum;

– Ne iş olsa yaparım ağbi!

eşkenar cümlesiyle, su yüzüne çıkar.

Keşmekeş cumartesi trafiğinin içinde sıkışıp kalmış bir taksideyim, dolayısıyla şoförün;

– Bugün günlerden ne ağbicim?

diye başlayan bunalım edebiyatını dinlemek zorunda kaldım. Ben ona hiçbir şey sormadan, o dert küpünü boşaltmaya başladı. Taksicilik çok zor işmiş! Olabilir. Hangi iş kolay? Çok kolay olanlara iş denmiyor zaten! Kimisi taksiye binip;

– Yürrü!

diyormuş taksiciye. Bu laf birden bire taksicinin moralini bozuyormuş. Ne var bunda moral bozacak? Yürüyeceksin zaten. Müşteri de sana onu belirtiyor...

– Çek lan!

diyenler varmış. Onlara da gıcık taksici. Ne diyecek yani?

– Çekiniz lütfen lans!

mı diyecek? Ne derse der, müşteri velinimet! Üstelik müşteri türk!

Dün de bir emekli albay binmiş taksisine. Durunca;

– Niye inip bana kapımı açmıyorsun?

diye paylamış taksiciyi... Komutanım emekli olmuş, ama aklı askeriyede kalmış, taksiciyi emir eri sanıyor. Bozmayacaksın komutanımın moralini. Hızla inip açacaksın kapısını, esas duruş göstereceksin, çakacaksın selamı. Para mara sormayacaksın; komutan cemseden inerken, piyade er şoföre para ödemez ki!

Taksicinin en sinirlendiği şeylerden biri de, bu kadar çok taksi olması.

– Yapılacak iş değil! Niye bu kadar meraklısı var, anlamıyorum!

diyor.

– Sen niye yapıyorsun?

– Sen bana bakma ağbi, ben manyağım!

dedi ve önümüzdeki ambülansa selektör yapmaya başladı. Sinirle radyonun düğmesine bastı. Cırtlak ve ağzı sakızlı bir diji abla, kafadan girdi konuya:

– Şimdi müthiş bir parça dinnemece ve ânında aynen uçmaca... Direk kopmaca! Kafadan mitoz bölünme yani! Hah hah hah haaay! Bugün bende bi neşe, bi ne-

şe! Çok lüzumsuz neşelerdeyim... Kafayı yiyorum herhalde... Hah hah hah haaay... Trafikte bunalanlar için, taksi şoförü arkadaşlar için B.B.King söylüyor: Sağa çekip sevişin, size iyi gelecek!

O müthiş parça hızla ve ingilizce ve gürültü bir biçimde başladı. Dışarda, korkunç bir ikindi trafiği... Evden çok erken çıkmama rağmen gene zar zor, ucu ucuna, filitresi filitresine yetişeceğim gideceğim yere.

İstanbul'da gerektiğinden fazla taşıt olduğu kesin! Gerektiğinden fazla insan olduğu tartışılmaz. Gel dikiz ki, trafiği bu hale sokan, arabasız çişe bile gitmeyen tipler! Arabasız gidilebilecek yerler var. Yürüme diye bir spor var! Hayır! O tip, kıçı araba koltuğuna yapışık yaşıyor. Arabasını park edemeyeceği yerlere gitmiyor... Pekin ördeği mi lazım, basıyor gaza, gidip Pekin'den alıp geliyor... Mısır Çarşısı'nda da var Pekin ördeği! Git ordan alsana kardeşim!

– Mısır Çarşısı'nın orda arabayı nereye parkediceez?

Herhalde herifin Pekin'de, ördekçinin bitişiğinde özel otoparkı var.

İstanbul'da her gün, bin adet yeni araba trafiğe çıkıyormuş! Her gün bin tane daha katılıyor yani günde-lik lunapark trafiğimize! Deli gibi, harıl harıl araba üretiyoruz. Aferin lan bize, amma araba ürettik, diye seviniyoruz. Bu kadar çok araba ürettiğimiz için, ödül, madalya ve plaket alanın haddi hesabı yok. Daha sonra, bu kadar araba için çok daha fazla yol olması gerektiğini farkediyoruz. Bunu farkedene madalya verilmiyor!

Yatıp kalkıp çocuk yapıyoruz, daha sonra bu bir sürü çocuk için, bir sürü okul açılması gerektiği gerçe-

ğiyle karşı karşıya kalıyor, insan denen aptal hayvan.

Aptalların en akıllı tarafı, onlar hiç vakit kaybetmez, başkalarının vakit kaybetmesini sağlar ve bu konuda harıl harıl çalışırlar!

Bir delikten çıkıyorsun, bir deliğe giriyorsun. Bundan ibaret hayat! İnsanoğlu bu iki delik arasındaki yaşamında genellikle boş işlerle uğraşıyor. Örneğin çekilen bir sifonun gürültüsü ne korkunçtur. Gece uyumaya çalışırken, tamamen sinir bozar sifon sesi. Hele gece boyu su kaçıran bir sifon, çıldırtır adamı. Henüz sifon sesini sıfırlamayı beceremmemiş insanoğlunun, uzayda fink atması, Ay'a ayak basması, Mars'a gitmeye uğraşması saçma değil mi? Yani en azından aptalca! Sen önce şu sifon sesi konusunu halletsene canım aptal kardeşim!

Taksi şoförü birden sağa çekti ve durdu.

– N'oluyor?

– LPG bitti ağbi.

– Nasıl yani?

– Tüp bitti ağbi.

– Ne tüpü?

– Bizim taksi tüplü ya!

– Öyle mi?

– Öyle ya!

– N'olucak?

– Ben size hemen başka bir taksi çeviririm ağbi!

– Sen zahmet etme, ben çeviririm. Asıl işim simültane taksi çevirmenliği!

SALYANGOZ DÜŞÜNCELER

İki bekâr salyangoz, yalnız gezen desek daha doğru olacak, çünkü salyangozlar arasında evlilik, nişan, nikâh, düğün ve balayı ve onu izleyen boşanma gibi kavramlar olduğunu sanmıyorum, biri erkek, biri dişi, birbirlerine hastalar, sevişmek istiyorlar. İsteyebilirler, bu onların en sümüklü hakları. İsteyenin bir yüzü sümüklü, istemeyen saman nezlesi! Ortada bir istememe yok zaten.

İstememe, nazlanma, gösterip de koklatmama, mu-

habbetin ortasında birdenbire vazgeçme gibi dengesiz tavırlar insanoğluna özgü. İnsanınki de istemediğinden değil, herkes nasıl karşılar endişesinden kaynaklanan bir paranoya.

– Acaba doğru mu yapıyoruz?

hümanist düşüncesi... Burayı aşmış, olaya daha hayvancıl takılan insanlar da var. Kamuoyu bunların erkeklerine;

– Hayvan herif!

kadınlarınaysa;

– Orospu!

diyor.

Salyangozlarda, kamuoyunun fikri ve paranoya gibi kavramlar gelişmemiştir. Hayvan oldukları için, hümanist olmak zorunda değillerdir.

Birbirine hasta, yukarda sözü geçtiğinden beri arpa boyu yol alamamış iki sümüklü salyangoz da cinsel kavuşmadan yana, fakat konut sorunları var. İkisinin de evi tek kişilik, hiçbiri öbürüne;

– Hadi bize gidelim!

diyemiyor. Kendileri zor sığıyor sırtlarına yapışık evlerine. Bu yüzden sevişemiyorlar. Az buz hüzünlü bir olay değil yani ve tamamen Büyük Şehir Belediyesi'ni ilgilendiriyor.

Belediyenin konuyla ilgilenmemesi, sanki böyle bir sorun yokmuş gibi davranması ve salyangozların dini inançlarının incelenmesi gibi trigonometrik hicaz makamlarda dolaşması, konuyu daha ürkütücü bir boyuta getirmiştir.

Salyangozların konut sorunu n'olucak? Bu konuya hiç kafa yoran var mı? Sanmıyorum. Hayvanları Koruyalım hanımlar, yalnızca kedi ve köpeklerin derdine düşmüşler, salyangozlarla hiç ilgili değiller. Birkaç yıl sonra, sorun ayyuka çıktığında, öyle apışıp kalacağız. Onun için şimdiden, yalnız gezen salyangozların konut, evli konumda sayılabilecek çift gezen salyangozların garsoniyer sorununa eğilmemiz, bu sorun karşısında bükülmemiz ve sorunu çözümlememiz gerekiyor, yoksa yarın öbür gün ortada salyangoz kalmayacak. E, o zaman biz kime salyangoz diyeceğiz? Yaa!

Gördünüz mü bak, aslında görmediniz, ben gördüm diye, siz de görmüş kadar oluyorsunuz... Hiç düşünmediğiniz, üstünde durmadığınız, ben dile getirmesem hiç kimsenin aklına gelmeyecek bir konu. Yıllar sonra İstanbul'un salyangozsuzluk sorunu nasıl çözülecek? Bunu düşünen var mı? Hayır, yok. Benim de bugün aklı-

ma geldi. Daha önceleri ben de hepinizin içinde bulunduğu gaflet ve delalet denizinde yüzmekteydim. Bu sabah birdenbire, banyo penceresinden içeri sızan salyangozu terliğimle vura vura öldürdükten sonra düşündüm bunları. Böyle bir cinayet işlemesem, benim de aklıma gelmeyecek konu!

Gene de benim cinayetin, bana bir yararı oldu, bundan bir ders aldım yani! Her kaatil cinayetinden ders alsa, daha derli toplu, düzenli ve bilinçli olmaz mı cinayetler? Herkes cinayetinin pisliğini süpürse, cesedin etrafına çiçek bezeyerek olaya intihar süsü verse, cinayetler de bir çekidüzene girer, demek istiyorum.

Korkarım, demek istediğimi tam anlatamadım.

NEYİMİZ EKSİK?

Şu an ülkemizde en çok neyin eksikliğini çekiyoruz? Eskiden belki postacı sayısı yeterli değildi, herkes uzun zaman mektup bekliyor, postacının yolunu gözlüyordu. Yalnız yaşayan insanların belki de kapısını çalan tek insan, görüşme çok kısa sürse bile, tek ziyaretçisi postacı, artık çok da gerekli değil. Herkes birbirine internet üzerinden e çızgı mail durumunda. Eksikliği giderek hissedilmeyecek, bir gün unutulacak mesleklerden biri postacılık. Çocuklarımız çocuklarına bir masal kahramanı gibi anlatacaklar onu. Torunlar çok şaşırıp kahkahalar atacaklar:

– Neyi yani? Tek tek bütün evleri mi dolaşıyormuş? Ne saçma!

diyerek eğlenecekler, belki o gün, gırgır olsun diye, aralarında postacıcılık oynayacaklar.

Hiçbir şeyin memuru değilmiş gibi bir duruş içinde bulunan memurlar var. Bu tiplerden de pek görülmeyecek ilerde. Onların gün boyu yapmaya üşendiğini, bilgisayarlar beş dakikada yapacak, o tiplere hiç gereksinim olmadığı su yüzüne çıkacak. O tip yüzme bilmediği için, yüze çıkan suda boğulacak.

Örneğin polisimiz mi az, yoksa filozofumuz mu? Bence polisimiz; çünkü düzenli ve birbirine geçmeli

olarak polisiye olaylar yaşanmakta çevremizde, polis bir çoğuna yetişememekte. Polis ne yapsın, olay sayısı gerektiğinden fazla! Oysa felsefi olarak çok önemli bir terör olayı yok ortalıkta.

Ülkemizde yasak olan şeylerin de eksikliğini çekiyor sayılmayız. Tekel tarafından yurda sokulmamış en pahalı fransız şarabını, neredeyse her lokantada buluyorsun, turizm teşvik dümeni adı altında. Beş yıldızlı orgeneral otellerde bulamadığın yasak şarap yok. Benim kendi ülkemde fransız şarabı içmemin turizmi ne bakımdan teşvik ettiğini, çok iyi anlamış değilim. İnsanda hemen Fransa'ya gitme isteği uyandırdığı için, ortada bir teşvik varsa bu tamamen Fransa turizmine yönelik! Niye bulunuyor, diye bir dellenme halinde değilim, turizm teşvik muhabbetine takıldım bir an için... Kokain mi istiyorsun? Kaç paraysa veriyorsun, bir getiren bulunuyor mutlaka. Eroin mi lazım? Kolay ağbi buluruz! Yalnız kaç kilo alıcaksınız? Yüz gram için maceraya atılmayalım!

Eskiden hamal gibi kırtasiye taşıyordum Avrupa'dan buraya, şimdi hepsi bulunuyor Mersin'de bir kırtasiyecide. Ve olayla Mersin'de karşılaşmaktan ötürü apışıp kalıyorsunuz. Kırtasiye konusunda da kalkınmamızı tamamlamış bulunduğumuz anlaşılıyor.

Bundan birkaç yıl öncesine dek, kimi meraklılar Avrupa'ya gidip Marks and Spencer'dan don alıyordu. Türklerin don merakını keşfedince, hem Marks, hem Spencer İstanbul'da dükkân açtı. Don konusu da çözümlendi.

Bir zamanlar ancak yurtdışında görebileceğimiz filmler, artık haftasına bizim sinemalarda; gidip yurtdı-

şında izlemek için kuyruklara girdiğimiz tiyatrolar, şak İstanbul festivalinde. Kumarhaneler kapandı, ama kumar aynen ve alenen oynanıyor, bu da bir eksik sayılmaz.

Neyimiz eksik peki? Paris'te, Londra'da, Viyana'da ne var da, burda yok?

Bir an durup bakın çevrenizdeki insanlara. Hepsinin ayrı bir öyküsü var, etrafında dolandıkları; onlarca çok önemli olan bu onbinlerce masal, sıkıntılı, kavgalı, hüzünlü, sinir bozucu, havaleli, eft'li, konşimentolu, ileri tarih çekli, aldatılmalı, aldatmalı ve maalesef birbirine çok benzeyen, insanda kim kimin öyküsünü kimden çaldı acaba, saçma düşüncesini uyandıran, zavallı para hikâyeleri. Saçmalık şu ki, kimse birbirinin hayat öyküsünü çalamaz.

Yaşadıklarımız ya da yasadışılıklarımız edebi eserler değil, bizim sıradan hayatımızdır. Bu, öyküsü birbirinin fotokopisi insanlar, dörtnala paranın peşinde koşuyorlar, buna "iş" diyorlar. Bunun için gün boyu deli gibi bir enerji harcıyorlar. Akşam evlerine ulaştıklarında yorgun, bezgin ve umutsuz oluyorlar. Onlar içmesin de kim içsin? Alkolle tanıştırılıyor, arkadaş ediliyor umutsuzluk. Devrisi gün sıfırdan başlıyor aynı kısırdöngü, devrisi gece bir öncekinden daha gürültülü hayıflanmak üzere.

Buna enerjinin boşa kullanılışı da diyebiliriz.

Futbolun politikaya benzeyen yanı, kar kıyamet bir kış gününde, palto-kaşkol-kasket-puro dörtgenine çöreklenmiş kırmızı yanaklı yöneticilerin tribünlerde oturup, atlet-don ikileminde sahada kakırdayarak top peşinde koşuşturan oyunculara, veryansın etmeleri:

– O gol de kaçar mı!

– Ordan öyle vurulur mu!

– İki milyon dolar verdik biz bu hayvana!

Tribünden ahkâm keseceğinize, insenize şu sahaya! Vurun, biz de görelim, nerden nasıl vurmak gerekiyor o topa! Siz de şu enerjinizden bi gıdım kullanın!

Buna, kendi enerjisini üzmeden, başkasının enerjisi üstüne ahkâm kesmek, hatta elin enerjisiyle gerdeğe girmek diyebiliriz. Politikacılar bu yöntemi uygulayarak mutlu, huzurlu ve dinç oluyor ve sittin yıl başımızda kalabiliyorlar.

Boşanan erkeklerin çoğu, her nedense daha sonra eski karılarına dönerler. Kaatil cinayet barında, üstelik gülümsüyor. Çok kısa sürede o kadından niye ayrıldıklarını, onunla yaşadıkları anlamsızlıkları unutmuşlardır; bu da erkeklerin enerjiyi salakça kullanışı ya da kullanmayı bilmeyişleri.

Buna enerji ziyanlığı diyebiliriz.

Ancak ikidebir elektriğimizin kesilerek buna "enerji kısıntısı" adının verilmesine, somut olarak enerjisizlik diyebiliriz.

Dikkat ederseniz, Paris'te, Londra'da, Viyana'da insanlar koşuşturuyorlar. Buna dikkat buyurmak için ta oralara gitmeye gerek yok, oralarda çekilmiş filmlerde de görebilirsiniz bunu. Müthiş bir koşuşturma var Avrupa'da. Bizse Beyoğlu'nda, salınarak amaçsızca geziniyoruz. Bir yere yetişmek isteyen, öbürlerini itici kakıcı bir yarma harekâtına girişmek zorunda kalıyor.

Genel anlamda bizim bir yere yetişmek gibi bir sorunumuz yok. Sanırım bizim acelemiz eksik.

İSTİSNAYIM CİĞERİM!

İstisnayım. Kuralları bozmuyorum. Kurallar sayemde güçleniyorlar. Kuralcılara, dev bir kıyak olarak, nasıl olunmaması gerektiğinin somut örneğini oluşturuyorum. Gözle görülen, elle tutulan bir istisna olarak dolaşıyorum orda ve burda. Bu onların da işine geliyor. Ortalıkta hiç kuraldışı bir tip olmasa, onlar çocuklarına kuraldışı kavramını nasıl anlatacaklar? İşaret parmaklarıyla çocuğa beni gösterip, çocuğun bu yıpratıcı ve derin sorusundan kurtuluyorlar. Tek sakıncalı tarafı, kimi fırlama çocukların kuraldışı tipe özenip kuraldışı olmak istemesi.

– O özenilecek biri değil ki, serseri misin sen çocuğum!

uyarısına karşı, o çocuğun yanıtı hazırdır:

– Evet serseriyim!

Ve fakat işin çocuk tarafından algılanamamış ürkütücü yanı;

– Bana ne bana ne, ben kuraldışı olucam!

diye tutturmakla kuraldışı olunmuyor. Çünkü kuraldışılık, birinin üstünde görünce;

– Evet güzel, bu elbiseden ben de konfeksiyonlattıriim!

diye kuşanılan bir şey değil. İstisna olmak, öyle bağım-

sızlık gibi kendi tarafınızdan ilan edilebilecek bir konum değildir. Birinin kuraldışı olduğuna üçüncü şahıslar karar verirler. Ben bir istisna olduğuma kendim karar verdim, çünkü üçüncü şahıslar benim istisnalığım konusunda karar almakta çok geciktiler.

İstisna olarak en sinirlendiğim soru: "Niye?" Ne niyesi? İstisnayım ciğerim! Niyesi olmadan kabullenilen şeyler istisnadır.

İstisna olmanın insana çoğu zaman yararı dokunur. İstisna olarak örneğin her kırmızı ışıkta durmak zorunda değilsiniz, sağı solu keser, durum çok kazamatik değilse, basar gaza geçersiniz. Hiç kimsenin parkedemediği bir yere arabanızı parkedebilirsiniz, sizin arabanızı çekemezler, istisnasınız.

Hiç yer kalmamış bir caz konserine, siz en önden yer bulabilirsiniz. Size, "Yer yok!" diyemezler. En çok "Bi dakka ağbi!" diyebilirler ve o bir dakikayı da bir buçuğa sündüremezler.

Bir istisna olarak bankada kuyruğa girmenize gerek yoktur. Müdürün, o olmazsa müdür yardımcısının odasına iniş yaparsınız, müdür ya da yard, size çay söyler, siz o sigara içilmez alanda bir sigara yakarak çayınızı yudumlarken müdür ya da yard işleminizi yaptırır.

Ülkemizde çok var bu istisna tiplerden. Genelde öyleyiz yani. Kuraldışılık konusunda hiçbir millet bizimle boy ölçüşemez. Milletçe kuraldışıyız. Hepimiz istisnayız, arada bir iki tane kuralcı dikkat çekiyor, biz de işaret parmaklarımızla çocuklarımıza o tipleri gösteriyoruz.

DEDE

O ılık nisan gecesi, gene birdenbire kayboldu dede. Daha doğrusu, aile fertleri uzun süren içkili yemeğin sonunda fark ettiler ki, dede masada değil, yatağında yok, tuvalette değil, tavan arasında değil...

İlk kez olmuyordu bu. Geceleri yitip gitmesi ve aileyi derin bir endişeye sürüklemesi alışılmış bir alarm durumuydu. Ev halkı onu bulmak için, gene seferberlik ilan etti. Ailenin tüm üyelerinin nereleri arayabileceği belirlenmişti. Herkes hızla arama noktalarını taradı. dede bulunamadı.

Aramadığımız yer kalmadı. Sabaha karşı tavuk kümesinde, elinde tüfek, tavukların arasında sipere yatmış olarak bulduk onu. Kimi geceler uykusundan uyanıp ruslarla savaş etmek gibi bir âdeti, ayrıca değişik cephelerde savaşmak gibi bir strateji anlayışı var. Dedenin hangi gece, hangi cephede savaşacağı bilinmediği ve aslında ortada somut bir savaş olmadığından, çatışma alanını bulana kadar ailenin canı çıkıyor.

Dede olmak zor bir iş! Dört yıl önce ölen karısının, öğlen vakti hâlâ çarşıdan dönmemiş olmasına sinirleniyor:

– Abarttı gene alışverişi! Bütün çarşıyı satın almazsa huzura eremiyor deli kadın! Ben savaş içinde nasıl öderim bunları?

diye ikindiye dek söyleniyor. Kimi günler, elinde uzun saplı bir süpürge, mutfağın ortasında oturup, süpürgeyi lavaboya sarkıtıp, öyle bekliyor.

– Hayrola dede?

– Balık tutuyorum!

– Hımm anlıyorum. Rastgele dede!

– Rastgelmiyor! Deniz çok kirlendi. Sabahtan beri, tuta tuta bir tane bulaşık teli tuttum!

Gece yarısına çeyrek kala, akşam yemeği yenildiğini unutup ortalığı birbirine katıyor:

– Ne yani, bu akşam yemek yenilmeyecek mi?

Hiç kimse;

– Demin yedik ya, dede!

diyemiyor. Diyen ağır fırça yiyor. Kimi zaman aile bireylerinden birinin adını unutuyor, giderek ona tamamen yabancılaşıyor, onun ailenin bir üyesi olduğunu unutuyor:

– Kimsin sen? Defol evimizden!

diye kükrüyor. Ailenin o bireyi, yalancıktan evi terkediyor da dede huzura eriyor.

– Sakın bir daha eve sokmayın bu tipi! Hiç gözüm tutmadı!

diye söyleniyor, evden kovulan aile ferdinin ardından.

Temiz çoraplarını, muntazaman katlayıp buzdolabının üst rafına diziyor. Sonra günlerce odasında çorap arıyor.

– Senin çoraplar buzdolabında ya, dede!

denilince de;

– Manyak mısınız siz?

diye dikleniyor.

Sürekli neyini, nereye koyduğunu unutuyor; en fenası, yıllar önce aklını nereye koyduğunu tamamen unutmuş durumda.

Ona öyle bakıyorum. O da bana bakıyor boş boş. Söyleyecek bir şeyler bulsam iyi olacak. Bu bakışkan sessizlik çok acayip.

– Ne var? Bana bir şey mi söyleyeceksin?

diye haykırıyor birdenbire ve epeydir gözünün içine bakmamdan kaynaklanan bir haklılık içinde. Kendi kulağı iyi duymadığı için başkalarının da iyi duyamama olasılığını göz önünde bulundurup bağırarak konuşuyor, işi sağlama alıyor, az uyanık değil! Ne diyeceğimi şaşırıyor, ilk aklıma gelen cümleyi söylüyorum:

– Havalar da amma soğudu!

Bir an bakıyor suratıma dede, umutsuzca kırışıyor alnı ve başını başka yöne çevirerek yanıtlıyor beni:

– Salaksın sen!

diyor ve az sonra ölüyor.

Beklenen bir ölüm bu. Mezarı hazır, hemencecik gömülüyor. Dedelerin ölümü gayet doğal bir şey ve fakat onun yokluğu akıl alır gibi değil.

Giderek alışıyoruz dedesizliğe. Dedeler bir gün unutuluyorlar ve biz salaklığımızı koruyoruz. Hatta, gün gelip şunu düşünebiliyoruz:

– Dede gerçekten var mıydı, yoksa onu biz mi uydurduk?

DÜNYA BİR YANA, BİZ ÖBÜR YANA

Çağdaş alman felsefecisi Karl Gottlob Schelle "Gezinme Sanatı" isimli kitabında, insanoğlunun gündelik yaşamından çok uzak, soyut sorunlara deli gibi kafa patlatmasına rağmen, kendisini yakından ilgilendiren yaşamcıl sorunlarına bu denli kafa yormamasına şaşıp kaldığını anlatıyor ve gezinmeye zaman ayırmanın ve bunu düşünmenin önemini vurguluyor.

Hoş bir vurgulama elbette. Bütün bir ikindiyi kedi gibi gerinerek, devrisi gün nerelerde gezinti yapabilirim acaba diye kafa patlatarak geçirmek, bulunmaz bir ikindileme biçimi. Hatta eşsiz bir düşün jimnastiği.

İnsanın böyle sporlara yönelebilmesi için Almanya'da felsefeci olması gerekiyor. Çünkü durumdan alman felsefecinin papayasının, mangosuna denk olduğu çakılıyor. İstanbullu bir günümüz filozofu için buna ne zaman, ne de mekân var. Haydi zamanı buldu, nerede gezinecek? Gezinilecek bir durum yok ki kentte, koşuşturmak zorunlu, artık hep bir yerlere geç kalarak, kimi buluşmaları pas geçip bir sonrakine yetişmeye uğraşarak geçiyor İstanbul'da zaman.

Selahattin Hilav örneğin, nerelerde gezinsin de sinirlenmesin! Piposunu kemirttirir insana bu İstanbul.

Böyle bir uyum bozukluğumuz var dünyayla. Dünya neler düşünürken, biz bütün gün ulaşım düşünüyoruz. Bir ayrıcalığımız daha var bütün dünyadan, biz her naneyi renkli türkçe düşünüyoruz. Örneğin Mehter Takımı niye hâlâ var ve dünyanın her yerine ülkemizi temsilen gidip tıs taratat yapıyor? Nedir Mehter Takımı? Dünyanın barbar olarak gördüğü türklerin, bir yerleri işgal etmeye giderken yeniçeriye eşlik eden palabıyıklı asker bandosu. Bir marifetmiş gibi onları her yere gönderip kıvanıyoruz. Bu bir salaklık işte. Almanların nazi bandosu var mı? Olabilir mi? Ne ayıp bir şey! Amerikalıların Vietnam bandosu olabilir mi?

Biz milletçe olaylara dışardan bakmayı bilmiyoruz. Nijerya ulusal futbol takımında ülkemizde top koşturan profesyonel futbolcular var diye, dünya kupasında Nijerya'yı tutuyoruz. Romanya da bizimkiler sayılır, takımın asları Galatasaray'da oynuyor, diye düşünerek Romanya yenilince evde karımızla kavga ediyoruz. Olaya dışardan bakan herhangi bir ülkenin vatandaşı, konuyu anlamakta usa sığmaz bir güçlük çeker. Ülkemizde, Orta Asya-erkil göçebe mantığımızla evimize bile yerleşmeyi bilemeyerek, kıçımızı denize dönmüş olarak, zaman cinayetindeyiz. Bizim beynimizi yoran olaylar incir çekirdeğine eziyet ayrıntılar, bu yüzden bizim mantığımızda "Gezinme Sanatı" söz olarak hiçbir anlam taşımıyor.

Nasıl ki Karl Gottlob Schelle insanların soyut kavramlara kafa patlatmasını saçma buluyor, bizim de "Gezinme Sanatı" konusuna kafa yormamız bir o kadar saçma. Alman felsefecinin felsefesi ve mantığı içinde, bizim onunla ilgilenmememiz gerekiyor.

Bu kadar da ayrı düşülmez ki lan dünyadan!

LEYLEYLİMİLİMİLEY BEY

Yazmak, düş kurmak, okumak, düşünmek, ahkâm kesmek gibi işler, pek para kazandırıcı olmamasına karşın, belirli bir işyeri gerektirmeyen, her yerde yapılabilecek özgür işler. Para kazandırmayan uğraşa iş denir mi? Denilmeyebilir. Denilmemesi gerekir yani.

– Ne iş yapıyorsunuz?

sorusunun yanıtı;

– Trenlere binerim, pencereden doğayı dikizlerim!

olamaz elbette. Soruyu soran da ne bok yiyeceğini şaşırır. Tren biletini kim alıyor? Manzaraya bakışınızı kim ödüyor? Devlet Demiryolları'nda mı çalışıyorsunuz? Coğrafsal müfettiş misiniz?

Soruyu soranı çıldırtıcı yanıtınızla noktalarsınız konuyu:

– Trenler bomboş. Onları ben dolduruyorum.

Bayılırım tren yolculuğuna, hiç bitmesin isterim. Tren ineceğim gara ulaşınca hüzün çöker üstüme; eyvah geldik! Eğer kitap okuyorsam kitap bitmeden gara girişimiz ya da bir şeyler yazıyorsam, daha yazdığım bitmeden tren yolculuğunun son bulması, benim için hep buruk olmuştur. Slavomir Mrozek'in bir öyküsünde, tren bir tünele girer ve hiç çıkmadan sürdürür uyumsuz yolculuğunu. Yolcular önce şaşırır ve ürkerler, sonra

alışırlar, kanıksarlar artık o tünelden çıkılamayacağı düşüncesini. Böylesi biraz kasvetli elbette, pek tünel sevmem, ama git git bitmez demiryolu serüvenleri, hep özlem olmuştur bende. Irmağı izlersen bulursun denizi, derler eskiler. Ancak eskiler bilmezler mi ki, suya ilik açılmaz, düğme dikilmez. Irmak çok fena uzunsa, bir türlü ulaşamayabilirsin denize. Denize kavuşmayan ırmaklar yok mu sanki? Belki de yeraltına girip kaybolan bir sudur bu...

Kafayı böyle kasvetlemeden yaklaşırsan olaya, muhteşem bir özgürlüktür tren, yazmak ve benzeri yaratıcılık isteyen konulara kafa patlatanlar için. Pencerede sürekli ve yıldırım hızıyla değişen görüntü, trenin dingildek uyumlu tıngırtısı, özgün bir ortam yaratır size. İşin en güzel tarafı, çiş için sağa çekip durmak zorunda kalmayışınız, salak benzinci çırağına;

– Tuvalet nerde?

sorusunu yöneltip onun uzun şaşkınlık, suskunluk ve kuluçka döneminden sonra, tam bir tanımlama olmayan yanıtıyla, bunalıma girme durumunda olmayışınız, siz çişinizi yaparken yolculuğun sürüp gitmesi ve çişinizden damla damla, kilometrelerce uzaklaşışınız...

Hele hele, güzel bir lokanta vagon varsa trende, o yolculuğun keyfine doyum olmaz. Bir masa bulup yerleşebildiyseniz, kolay kolay kalkmazsınız ordan. Tamamen o vagonda geçebilir yolculuk. Bir yandan içkinizi yudumlar, bir yandan tren penceresinden bir film şeridi gibi akan doğayı incelersiniz, derin düşüncelere dalar gidersiniz. Kimi gece yolculuklarında lokantayı kapatma özleminde garsonlar olur; onlarla arkadaş olup, onlara içki ısmarlayıp kapanışa engel olmak da olası. De-

miryolu sevgisiyle yoğrulmuş, mülayim insanlardır tren çalışanları. Tren sevmeseler, niye trende çalışsınlar? Tren sevenler, sonunda bir noktada uzlaşırlar. Trende yerinden memnun olmayan, kompartıman arkadaşına gıcık olan, tren gecikmesine sinirlenen gördüm, ama kavga eden, pek görmedim. Demiryolu dingiltisi, bir tür vibro-masaj olarak belirli bir uysallık da veriyor insana.

Zart, makas değiştirir makinist. Herkes bir silkinir, kendine gelir, trende olduğunun bilincine erer. Zınk diye durur tren.

– Dikkat dikkat! Polatlı'dayız!

Niye durduk? İnen yok, binen yok. Trenin Polatlı'da durma alışkanlığı bu. Polatlı suskun ve gar lokantasında iki adam içki içmekte. Gardan ayrıntılar incelerken, düdükler çalar, birden gene dingilder vagonlar. Biz olduğumuz yerde durmaktayken, Polatlı garı, geri geri gitmektedir. Eyvallah Polatlı! Daha polatsız yerlere gidiyoruz.

Tren tam ahengini bulup keyifli hızına ulaşırken, lokanta vagonda neşeli bir muhabbet başlamışken, zırt bilet kontrolü! En sinirlendiğim şey! Polatlı'dan trene binen, sümük bıyık TCDD tip, bilet kontrolü adı altında, tuzla buz eder düşü, düşünceyi...

– Biletiniz lütfen!

– Niye? N'apıcan biletimi?

– İçine delik açıcam.

– Deliğin içine bade mi koyucan?

TCDD tip bir an duralar, trenin dingiltisine uyumlu bir biçimde bir arkaya, bir öne gider gelir, deliğin içine ne koyacağının yanıtını bulamayarak, memurin bir sus-

kunluğa bürünür. Vagona girdiği an takındığı gestapo küstahlığı kalmaz, renkli türkçe ve boş bakmaya başlar.

– Ne bileti lan Polat bey? Ne kadar TCDD'siniz. Ben trende görevli, tren düşünürüyüm. Trenlere biner, düşünürüm. Buyrun oturun, siz de için bir kadeh şarap ve ben size trenlerin paralı olmasının saçmalığını, tren biletinin lüzumsuzluğunu, o bilette delikler açmanın, tamamen bir sapıklık olduğunu anlatayım.

SONRA POSTALANACAK MEKTUP

Montreal, 26.02.2020

Sevgili kardeşim Hüseyin,

Bu mektubu sana eksternet'ten gönderiyorum, Türkiye'de henüz eksternet olmadığı için, Paris merkezde faksa dönüşecek, sen faks olarak alacaksın. Sen bana faks olarak yanıt veremezsin, çünkü artık burada faks kullanılmıyor. Yanıt yazmak istersen, sen PTT yoluyla mektup gönder. Biraz geç gelir ama, kesin gelir. Burada ayda bir, postacılar şenliği olarak "POSTE DAY" adı altında nostaljik bir PTT günü yapılıyor; eski postacılar gönüllü olarak, eksternet'e geçememiş ülkelerden gelen tek tük mektupları dağıtıyorlar.

Şu an Montreal'e lapa lapa kar yağıyor, fakat biz kar görmüyoruz. Kentin üstü yerden 300 metre yüksekliкte camlarla kaplandı, bu camların içinde rezistanslar var, üstüne düşen kar eriyor, suya dönüşüyor, ordan enerji elde ediyorlar. Kara hasret kaldık. Hafta sonları kar görmek için şehir dışına çıkıyoruz.

2020 seçimlerinde milletvekili adayı olduğunu cepternet'ten öğrendim. Biliyorsun, 99 depreminden sonra biz Türkiye'yi terkettik ve 21 yıldır yurda gelemedik; ancak gerek cepternet, gerek kolternet'ten orada olup biten her şeyi yakından izleyebiliyoruz.

2020 seçimleri Türkiye'nin önünde önemli bir fırsat ve bir dönüm noktasıdır. Tek başına iktidara gelecek güçlü bir hükümet, AB, Kıbrıs, enflasyon ve PKK konularını çözebilir ve bu Apo konusu artık bir yerde noktalanmalıdır. Üstelik son yıllarda Apo çok değişti, çok doğru şeyler söylemeye başladı. Senin de benimle aynı heyecan ve duyguları paylaştığını düşünüyor, sana seçimlerde başarılar diliyorum.

Biz oyumuzu cepternet'ten kullanacağız. Sanırım Türkiye'de henüz cepternet'ten oy kullanılamıyor. Leyla bu seçimde oy kullanamayacak; çünkü cepternet seçim şifresini geç açtırdı. Ama Kemal, Murat, Ayşe ve ben oy vereceğiz.

Uzaydan yapılan kamuoyu taramalarında ibre gene Süleyman Demirel'den yana görünüyor. 100 yaşını aşmış bir Süleyman Demirel'den artık ülkemizin bir bekçisi olamaz, olmamalı, diye düşünüyoruz. Biz bu yüzden oyumuzu Deniz Baykal'a vereceğiz.

Ailece, hepinizin gözlerinden öpüyoruz.

Hasan.

PROVA

Seks de hayatımızda önemli bir şeydir, özellikle ekonomik açıdan. Birbiriyle yatağa girmeye karar vermiş bir çiftin, yatağa ulaşmadan önce harcadığı parayı hesaba katalım demek istiyorum. İş öncesi, bir yere yemeğe gidilecek, pahalı şaraplar açtırılacak ya da daha demir tüccarı bir yaklaşımla;

– Hanfendi için şampanya patlatın!

dallamalığı olacak. Belki demir tüccarı değilsiniz, daha yontulmuş bir durumunuz var, o zaman bir tiyatroya, bir sinemaya gidilecek, bilet parası, arabanız varsa otopark oyulması, benzin masrafı, arabanız yoksa bu paranın üç mislini taksici alıyor, sinemada pop corn, kola derken, nerden bakarsan harcanan paranın hesabı yok! Öyle bir gecede böyle şeylerin hesabı yapılmıyor, çünkü hesap başka, daha yüksek matematik bir konu var ortada. Öyle bir gece dediğimiz niyetlendiğiniz ilk gece gerçekleşmez zaten. Birinci gece sizin için bir provadır. İkincide de sonuca ulaşamazsanız, siz prova seven bir tipsiniz demektir. Bu işe çok para yatırmanız gerekecektir. Beş kuruş harcamadan iki kişinin yatağa girdiği görülmüş iş değildir, mecburen gece beraber yatmak zorunda olan ve bir tek yatakları olan karı kocalar hariç!

Yalnız tiyatronun, şovun provası olmaz, hunharca yapmaya karar verdiğiniz her şeyin mutlaka bir provası vardır. Örneğin, karınızı ortadan kaldırmak istiyorsunuz. O karı olmasa bu hayat çok daha kıyak olacak gibi bir sapık ideolojiye ulaşmışsınız. Ermişsiniz. Gayet baba erenler ve çok haklı olarak gayetullah bir durumdasınız. Bu karı ortadan kaldırılacak ve yepyeni bir hayat başlayacak. Böyle bir cinayetin de provası gerekmektedir. Banka soymanın da, uçak kaçırmanın da provası yapılması gerekmektedir. Hiç içini bilmediğiniz bir bankaya, kafaya külotlu çorap geçirerek dan diye dalıp orayı soyamazsınız. Külotlu çorabın, dikiş yerinin tam gözünüze denk gelmesi bankanın içini tam gözlemlemenizi engelleyeceği gibi, veznenin ne tarafta ve veznedarın ibne olup olmadığı konusunda bir bilgi edinmenizi zorlaştırır. İş bu sebeple, soyulacak bankaya daha önce gitmek, ordan havale yapmak, bankanın o nakit kokusunu solumak, ibne veznedarla kesişmek gibi bir prova dönemi zorunludur.

Diyelim ki, bir uçak kaçıracaksınız; çok uçağa binip, değişik uçuşlarda bir uçağın içinde nelerin, ne zaman olduğunu, hosteslerin hangi an arka tarafta mavraya geçtiğini, pilotların kaçıncı dakikadan sonra içkiye geçtiğini ve sigara içilmesi şiddetle yasak uçaklarda nerelerde, nasıl sigara içilebileceğini öğrenmeniz gerekir. Çünkü sigara içmeyen bir tip uçak kaçıramaz. Sırf sigara içebilmek için uçak kaçırıldığını iddia etmiyorum, ancak uçak kaçırılacaksa, çok sık uçağa binilerek o mekânda prova yapılmak zorunluluğu vardır.

19 Mayıs provaları diye bir durum vardır ve bu durum mart ayından başlayarak sizi mayısın ondokuzuna sürükler.

Her konuda prova şarttır yani. Örneğin tiyatroda, oyun sırasında çişe gideceksiniz. İlk tiyatroya gittiğinizde, hıyar gibi ayağa kalkar, sanki sahnede bir oyun oynanmıyormuş da evinizde televizyona bakıyormuşçasına, evde olmanın pijamalı dallamalığı içinde, pervasızca gidersiniz tuvalete. O sırada sahnedeki oyuncu size dönüp;

– Çişe mi efendim?

diye sorduğunda ne diyeceğinizi bilemezsiniz. Bu şaşkınlığınızdan yararlanan oyuncu;

– Benim de var ve fakat gidemiyorum!

derse de, siz onun demek istediğini algılayamayan bir inek gibi çişe gidersiniz. Fırlama oyuncu, çiş dönüşü, işi gücü ve oyunu bırakıp size;

– İnşallah ortasına yapmışsınızdır, helacı Suzan hanım kenarına yapanlara çok gıcık oluyor. Hatta sifon çekmeyen ayılar da varmış!

dediğinde salonda kopan alkış sizin için hiç iyi olmaz. Bu yüzden tiyatroda çişe gitmenin zamanlamasını çakabilmek için sık sık tiyatroya gitmek ve konuyu prova etmek gerekir. Tiyatroda oyun sırasında çişe gitmenin uzmanı bir izleyici, bir ışık sönmesinde gider ve geri dönüşünü sahnede söylenen bir şarkıya denk getirir, böylece gidişte ve dönüşte fırça yemez. Bu uzmanlığını sık tiyatroya gidip, oyun sırasında sık sık çişe gitmesine, yani konuyu prova etmiş olmasına borçludur.

BUGÜN GÜNLERDEN NE VERGİSİ?

Vergiyle, tiyatro patronu olunca tanıştım. Daha önce çalıştığım yerlerde benden kesilen vergileri, ben ödemediğim için hissetmiyordum. Elime geçen parayı biliyordum, elime daha çok geçmesi için neler yapmam gerektiğini düşünüyordum, elime sığamayacak kadar paraya nasıl ulaşabileceğimin düşlerini kuruyordum. Elle cep arasında, yalın ve güzel bir hikâyeydi vergisiz yaşam.

Tiyatro açılırken, satılacak biletlerin belediye rüsumunun yatırılarak biletlerin belediyece damgalanması gerektiği öğrenildi. Daha bileti satmadan, belediyeye "eğlence vergisi" adı altında böyle bir vergi ödeniyordu. Halkın ödeyeceği bilet parasının içinden kesilecek bu vergiyi, belediye daha bilet satılmadan, şak diye bizden topluca alıyordu. Çok mantıksız bir durum. Halkın eğlence vergisini, niye biz peşinen ödüyoruz? Halk eğlenmek için niye vergi ödüyor, ayrıca tiyatro lunapark mı? Bu konuda böyle bir sürü soru üretilebilir, ancak bu beyinsel gereksiz ifrazat vergi ödemeye engel olmuyor. Efendi gibi yatırdık o parayı belediyeye.

Ve o gece Harbiye'den Taksim'e, vergi vermiş bir vatandaş gururunu ilk kez yüreğimde duyarak, vatandaş olduğumu somut olarak algılayarak ve kıvanarak yürü-

düm. Bütün bu ışıklar yanıyorsa, bütün bu evlerde sular akıyorsa, otobüsler insanları evlerine ulaştırıyorsa, benim sayemde işte. Aferin bana. Hatta helal olsun bana bu kaldırımlar, diye düşünerek, soylu vatandaşlık duygumu kutlamak üzere Cafe Boulevard'a girdim. Çünkü o zaman Taksim'de Cafe Boulevard vardı. Bütün paramı belediyeye yatırdığım için cebimde beş kuruş yoktu. Cafe Boulevard'da veresiye içilebilirdi, barda en kral arkadaşımız Evşan bulunuyordu. Üstelik Evşan barkız olarak "yolluk" konusunda çok cömertti. Bir iki kadehinizi içip ödedikten sonra;

– Haydi bakalım, ver bir yolluk Evşan!

biçimindeki, giderayak müessesenin ikramı olması gereken son kadeh konusundaki ısrarları terslemez, zaman zaman kibarca;

– Cahit bey, bu sizin onikinci yolluk... Uzun yola gidiyorsunuz galiba!

gibi uyarılarda bulunsa da, Cahit beyin onüçüncü yolluk isteğini de hoş karşılardı. Özcan Özgür'ün pardösüsünü giyip, gider gibi yapıp ve birden geri dönüp;

– Ben yolluğumu içmiş miydim Evşan hanım?

sorusuna, gülerek olumlu yanıt verirse de, Özcan'ın;

– Hiç hatırlamıyorum efendim!

diye, yeniden bara yaslanması karşısında derhal yeni bir yolluk sunardı. Sanırım Cafe Boulevard bu yüzden battı. Vergi vermiş beş parasız vatandaş olarak oturdum bara, eyvah Evşan yok! Başka bir nöbetçi barbeyle karşı karşıyayız.

– Evşan hanım yok mu?

– Bugün izinli. Ben yardımcı olayım. Ne içersiniz?

– Bana hesap açmayın, çok acelem var, hemen bir yolluk verin, atıp kaçıcam!
dedim. Nöbetçi barbey çok güldü ve verdi yolluğumu.

İlk vergimi ödediğimde, cebimde bunu kutlayacak içki parası kalmamıştı. Daha doğrusu ben o sıralar belediye rüsumunu vergiden sanıyordum, gelir vergisi gibi ciddi bir kalemle karşılaşınca, verginin ne olduğunu somut olarak algıladım. O yıl tiyatro sıkı zarar etmiş, borç harç sezon kapatılmış, fakat çoğu gider kâğıt üstünde görünmediği için, para kazanmış adam yerine koyularak gelir vergisi mükellefi olmuştum. Önce bundan da bir gurur duydum. Bu da bir adam yerine koyulma aslında. Geliri olan birisi ve bundan ötürü vergi vermekle mükellef. Ciddi ve sayın biri yani. Asıl kutlanacak durum buydu. Cepteki para vergiyi ödeyemeyeceği için, o parayla mükellefiyetimi kutlamalıyım, diye düşündüm. Gene Cafe Boulevard'a gittim. Bardaki herkese birer içki ısmarladım, ondan sonra topluca yollukla-ra geçtik, tahakkuk eden vergimi, yani bana böyle ciddi bir vergi tahakkuk edebilmesini kutladık.

Gelir olmadığı için vergisi ödenemediğinden, her ay üstüne ceza binerek, giderek kabaran bir vergi borcum oluştu. Vergi borcu kabarıklığı da, toplumda saygı uyandıran bir durum olduğu için, bir süre de bunun prestij duygusunu yaşadım. Birdenbire ortalığa;

– Benim şu kadar vergi borcum var kardeşim!
dediğinizde, saygı uyandırırsınız. Bu kadar vergi borcu varsa, kimbilir ne kadar kazanıyordur adam, diye düşünülür. O vergi borcu da epey kabardıktan sonra, vergi dairesiyle uzlaşılarak taksitlendirilmek biçimiyle, peyder pey, zar zor ödendi. Ve ödenip bittiği gün içimde, bu

borçtan kurtulmanın huzuruyla birlikte, ülkeme okullar, barajlar, köprüler, yollar kazandırmanın sevinci de vardı. Bütün bunlar, bizim verdiğimiz vergilerle yapılıyordu. Ben sürünüyordum, ama olsun, ülkem kalkınıyordu ve bizden sonraki kuşaklar daha iyi bir Türkiye'de yaşayacaktı.

Bu saf keriz düşüncelerim zamanla olgunlaştı, ödediğim vergilerin hiç de benim düşündüğüm gibi kullanılmadığını, çarçur edildiğini, teşvik meşvik adı altında, kimi adamlara benim paramla gerdeğe girme şansı tanındığını fark ettim. O günden itibaren vergi verme hevesim kaçtı.

Daha sonra giderek yepyeni vergiler türedi, geçici diye koyulan vergiler kalıcı oldu. Benim parayla gerdeğe giren tip işin zevkini almış olmalı ki, canı hep ondan ve daha çok ister oldu; bu gidişle sonunda kendisine karı bulmamızı da isteyecek.

Ne yaparsam daha az vergi veririm? Birden kafam bu yönde çalışmaya başladı.

"Tasarruf Fonu nakit", "Kurumlar Stopaj", kısaca "Kurumlar", dikkat "SSK"... "Geçici Vergi", "Damga Vergisi", dikkat dikkat "Muhtasar" biçiminde geçiyor günler. Baş kaşımak söz konusu değil, sanki bir yerde muhasebe müdürüyüm.

Bunları yapacak adamınız yok mu? Var! Zaten o adam beni sıkıştırıyor. Her bok o adamın başının altından çıkıyor, geceleri yatmadan önce ne koyuyorsa başının altına! O adam olmasa, benim bunlardan haberim olmaz. Muhasebeci genel ismiyle adlandırılan bu adam çek istiyor, çük istiyor. O adam benim yerime paraları ödemiyor. Nasıl ödeyeceğim, derdine düştüğüm için

ben muhasebeciden çok ve daha titizce ilgilenmek zorundayım olayla. Bunları yapacak bir ya da birden fazla adamımız olması, bizim konuyu tamamen unutup başka düşüncelere dalmamızı sağlamıyor.

"Nakil Vasıtaları Vergisi", dikkat "Emlak Vergisi" ve onun yakın arkadaşı "Çer-Çöp Vergisi", "Vergi İadeleri nakit", dikkat dikkat "KDV"! Hassiktir, bu ay da böyle geçti! Daha tam geçti sayılmaz, sıkı durun: "Bordro"!

Söyleyin bankaya, oradaki hesabınızdan ödensin maaşlar! Niçin siz uğraşıyorsunuz? Ben yalnızca o parayı denkleştirmekle uğraşıyorum, maaşların ve geri kalanların ödenmesiyle, mali müşavir, muhasebeci, müdür ve yardları uğraşıyorlar ve fakat en yıpratıcı olan benim uğraşım. Banka hesabımızda içinden kimi milyarlar cımbızlanacak bir iddialı mevduat yok ki, buna mevzuat müsait değil. Kesilen çekin üstündeki tarihin bir öncesi akşamına doğru, çek üstünde yazılı miktar denkleştirilip, o bankaya yetiştiriliyor. Kimisi o akşama yetişmiyor, devrisi sabah bir görevli elinde o parayla, saat dokuza beş kala bankanın açılışını bekliyor. Daha rezilcesi, bankaya telefon açıp;

– Bugüne bir çekimiz var, ikindi vakti denkleştireceğiz, aman karşılığı yok demeyin!

denilmesi. Sinir matkaplayıcı olan, bu denkleştirme operasyonu. Bunu benim adıma yapacak bir adamım yok! Ben ödemeleri yapıyorum, muhasebeci bir sigara yakıp, çayını karıştırıp, o ödemeleri cici yazısıyla defetere işliyor. Ödeyememiz muhasebeciyi ilgilendirmiyor, her ay üstüne yüzde bilmem kaç gecikme zammı biniyor, muhasebeci yıpratıcı bir sakinlik içinde, gelecek ay ödememiz gereken cezalı miktarı bildiriyor.

En ağır işçi patron. Patrondan başka kimsenin çalışası yok zaten. Herkes emeklilik hesaplıyor. Bizim verdiğimiz vergilerden, onlara emekli maaşı verilecek!

Vergi çok saçma bir şey! *"Ufak köyde vergi sıkça toplanır"* diyor bir bulgar atasözü. Bundan bulgarların da vergiden bezdiği ve vergi denen şeyin, özünde devletin sıkıştıkça halkın sırtına binmesi, hatta kimi devletlerin sıkışmadıkları zamanlarda da, bu sırta binişten cinsel bir keyif alarak, binmeyi alışkanlık haline getirmesi olduğu özümleniyor.

Vergi sapık bir durum yani... Vermemek için ne yapmak gerek? Vakıf olabilirim. Herkes durup dururken vakıflaşmıyor ya! Neyim var, neyim yok vakfedebilirim. Pek bir şeyim yok. Vakfıkebir'e yerleşebilirim. Vergi vermemek için ne gerekiyorsa yapmalıyım yani. Artık kafam sadece ve muntazaman buna çalışıyor.

ECZASIZ ECZANELER

Hiç kitap okumayan birinin, hayatının sonunda kitap sayfası olan ağaçtan ne farkı var, kımıldayan canlı olarak? Pek farkı yok. Ve fakat buna rağmen, hiç kitap okumayan ne kadar çok odunsal arkadaş var. Farkettikçe endişeniz çoğalıyor. Bir gün algılıyorsunuz ki, kimse kitap okumuyor. Satın almıyor değil, alıyor, okumak istiyor, başlıyor, birkaç sayfa sonra pes ediyor. Okuma alışkanlığı, keyfi, gereksinimi yok onun.

Bir kitapçıdayız. Kitap bakanlar arasındayım. Yağmurdan kaçtığı için kitap bakıyormuş gibi yapıp yanındaki kızı kesen var; kesilip de, kesildiğinin farkında olmayan kız Attilâ İlhan'ın "Sisler Bulvarı" kitabının son baskısını, yeni bir şairi keşfetmenin heyecanıyla incelemekte; sakallı bir herif, bütün raflara göz gezdirip hızla dükkânı dolaşmakta; sivilceli bir oğlan porno dergileri incelemek derdinde, kimsenin ona bakmayacağı ânı beklerken, hemen porno dergilerin yanında bulunan, onu hiç ilgilendirmeyen yarış arabaları dergilerine boş bakmakta...

Genelde bildiğim, okumaktan keyif aldığım yazarların yeni kitaplarını kovalarım kitapçılarda. Yeni çıkan, herkesin aldığı, en çok satanlarla pek ilgilenmem. En çok satanlar içinde sevdiğim bir yazar varsa, ona da en

çok satıyor diye haksızlık etmem. Ayrıca, beğendiğim yazar çok satıyor diye mutlu olurum. Yazarlarını izleyen tiryaki bir okuyucuyum. Üstelik yazar olduğum için, yazma uzmanı olmayan, çala laptop yazanlarla pek ilgilenmem. Durumum özel yani. Ve fakat arada keşif mahiyetinde, hiç tanımadığım yazarların kitaplarını da kurcalar, anlatımı beni saranları alır, onlarla tanışır, belki okurları olur, belki olmam. Benim kitapçıdaki durumum oldukça özgün ve derin bir arayış. Hafta sonu tatile gidicem, okumalık ne alsam, biçiminde kitapçı dolaşanlardan değilim.

– Size nasıl yardımcı olabilirim?

diye yanaşan bir tezgâhtara;

– Siktir git ve beni kitaplarla baş başa bırak kardeşim!

diyen tek terbiyesiz kitap alıcısı benim herhalde. Bunu düşünen bir sürü insan olmuştur, ama tezgâhtara verilmesi gereken o cevabı vermemiştir.

Bizde kitap satıcısı da, edebiyat keyfiyle yoğrulmuş, sattığı kitapların çoğunu okumuş, bu aşkla kitap satan tipler değil. Eskiden öyle kitapçılar vardı. Orada oturup edebiyat sohbetleri yapılırdı. Bir kitaptan uzun uzun konuştuktan sonra satın alırdınız onu. Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın Aksaray'daki kitabevi, bir edebiyat lokaliydi. Şimdiki kitapçılar daha çok kırtasiyeci. Kimi oyuncak satıcısı kitapçılar var, onlarda kitap yok ve fakat tabela: ŞEN KİTABEVİ! Pek ilaç satmayan, deniz kıyısı eczaneler gibi.

DAVALININ AYAĞINDAN FIRLAYAN AYAKKABI

Futbol maçları giderek kabak tadı vererek, bizi durduraksız bu konuya konuk ederek, haftada yedi gün televizyonu parselleyerek, medyanın da pompaladığı bir meydan savaşına dönüşüyor. Stadlarda her gün bir yenisi ve başka renklisi icat edilen bombalar atılıyor. Stad bombası sanayi aldı başını, bize sallıyor! Stad girişleri ve çıkışları ve maç sonrası gösteriler, önü alınabilemez bir biçimde yaralanmalar, tutuklanmalar ve ölümlerle sonuçlanıyor. Polis stad girişinde yaptığı aramalarda, yüzlerce bıçak ve şiş buluyor. Maç sonrası serseri kutlama kurşunları, başıboş eğriler çizerek gelip gelip balkondaki çocukları, camdan bakan genç kızları buluyor, bulur bulmaz serserice öldürüyor. Ve dikkat ederseniz, ne serseri bir kurşunsa o, hiçbir zaman ite kopuğa denk gelmiyor. Ne yapıp yapıp, havada usa sığmaz kavisler çizerek, balkonda masumca oyun oynayan bir küçük çocuğa, camdan bakan okulunda çok başarılı, sınıf birincisi bir genç kıza isabet ediyor.

Son Galatasaray-Fener maçında stadyumda yangın çıktı. İtfaiye yangını zorla söndürdü. İtfaiye bu başarıyı gösterirken, polis birbirine giren her iki tarafın fanatik taraftarlarını ayırmakta ve olayları yatıştırmakta büyük

güçlük çekti. Polisin zorlandığı nokta şu oldu: "Fenerli" polisler Galatasaraylıları kovalarken, "Cim Bomlu" polisler Fenerlileri önlerine kattılar. Polisin içinde de büyük bir şaşkınlık yaşandı. Kimi polisler, kimi kovalayacakları konusunda kararsız kaldılar, hangisi solcular, hangisi din kardeşlerimiz belli değil!

Polis örgütünün içine, sağcılar, dinciler, ülkücüler özenle yerleştirilirken, "Fenerli Polis" ya da "Cim Bomlu Polis" yerleştirilmesi düşünülemediğinden olaylar karşısında polis etkin olamamış, büyük bir karmaşa yaşanmış, polisi de bölücü, devletin bütünlüğünü dingildetici bir hale gelmiştir, özünde tamamen Doğu Perinçek'in tezgâhı olan bu ayaktopu muhabbeti.

Son yıllarda, Fatih Terim'in İtaya'daki önlenebilemez yükselişi, aniden görevden alınışı ve Terim'in buna çok sinirlenerek İtalya'da başbakanlığa hazırlanışı münasebetiyle, yakından izlemek zorunda kaldığımız İtalyan ligi maçları yüzünden de ülkemizde kavgalar çıkmakta, şişlemeler, bıçaklamalar gırla gitmektedir. Portekizli futbolcu Rui Costa'nın annesine küfreden Fiorentina sempatizanı Fenerbahçe taraftarının, Milan sempatizanı Galatasaray taraftarı portekiz asıllı bir vatandaşımız tarafından döner bıçağıyla doğranması, bütün ülkeyi derin elem içinde bırakmıştır.

Bizi üzdüğü denli UEFA'yı büzen, yeni Haçlı Seferleri'ne ve karşı seferlere yol açacağı somut olarak gözümlenen futbol, insanların başka konularla ilgilenmesine de engel oluyor. Mutlu olmanın, şampiyon olmaktan daha önemli olduğunun bilincine erememiş kuru, kuru olduğu kadar ciddi bir kalabalık, topla yatıp topla kalkıyor. Dünyada olup biten başka hiçbir şeyle ilgili değiliz.

Yalnız futbol alanlarında değil, apartman aydınlıklarında, parklarda, plajda, kırda, sokak aralarında kıytırık bir topun peşinde koşuşturulmakta.

Bir sokakta oynanan top oyununda, davalının ayağından fırlayan ayakkabı, davacının yaralanmasına neden olmuştur. Bilirkişi, *"Top oynayanların yaşları ve içinde bulundukları sosyal ve ekonomik koşullar nedeniyle davalı kusurlu değildir"* dediği için mahkeme davayı reddetmiş, mahkeme çıkışında davacının babası, davalının babasını üç yerinden bıçaklamıştır. Yargıtay'sa, *"Davalının ayakkabısının ayağından fırlaması için gerekli özeni göstermemiştir"* gerekçesiyle mahkeme kararını bozmuş, buna çıldıran davalının babası, davacının babasını üç kurşunla vurmuştur.

Bilindiği gibi, doğduğu yer olan İngiltere'de, iç savaşa yol açtığı için futbol, I. Edouard ve II. Edouard dönemlerinde iki kez yasaklanmıştır.

Bizde de spor olmaktan çıkan futbol yasaklansın, başka sporlar yapalım. Türkiye huzura erecek, bu kuyrukluyıldız fikrimden ötürü, benimle gurur duyacak!

Singapur'da sakız yasak ve sakızsız Singapur çok güzel, kimsenin ağzı boşa oynamıyor.

NEW ŞEHİR

Nevşehir semalarında gene ufo görülmüş. Uzaylılar pek sevdiler bizim Nevşehir'i. Bakarsınız Nevşehir uzay turizmiyle bir patlama yapar. Çünkü Nevşehir de çok ciddi ve galaktikasal bir patlamaya gereksinimi olan kentlerimizden. Örneğin orada hiç tiyatro oynamadım. Birileri oynamıştır belki ve fakat tiyatro ayağı olan bir yer değildir. Ufoların da merakı, hiç tiyatrosu olmayan bir yer araştırmasıdır belki.

Ufo'yu yakından gören üç kişiden biri herkese Ufo gördüğünü söylemeye başlamış, ikincisi Ufo gördüğünden hiç kimseye söz etmemiş, üçüncüyse önüne gelene;

– Biliyor musunuz, ben dün gece tarlada Ufo mufo görmedim!

demeye başlamış. Üçüncünün salak beyanatı üzerine kesinleşmiş Nevşehir'de Ufo görüldüğü. Yani Nevşehirliler kendi aralarında böyle bir karara varmışlar.

Nevşehir biliyorsunuz, aslında bilmiyorsunuz, şu an öğreneceksiniz, tarihimizle ilgili neyi biliyorsunuz ki onu bileceksiniz. Söz konusu Nevşehir, Nevşehirli Damat İbrahim Paşa sadrazam olana kadar şehir falan değilmiş. İbrahim Paşa, paşa değilken, hatta damat değilken, çünkü damat olmasa paşa olmayacak ve çünkü pa-

şalık öyle birdenbire pat diye olunulabilen bir şey Osmanlı'da, paşa olmak için 30 Ağustos'ta terfi beklemeye gerek yok, zaten Osmanlı döneminde 30 Ağustos önemli bir gün değil, sadece sıcakların bitip, yelpazelerin kaldırılıp kışa hazırlanılan serin günlerin başlangıcı, uzun sözün e-mail'i Damat İbrahim Paşa damat değilken, paşalıkla hiç ilgisi yokken üç tane evleri varmış orada. Dağın başı yani. İbrahim, hem damat, hem paşa, hem de sadrazam olunca, onun emriyle o evlerinin çevresine de gelişigüzel bir sürü ev yapılarak orası şehir edilmiş ve yeni şehir anlamına gelen "Nevşehir" ismi verilmiş. Nevzuhur bir yer yani. Tıpkı New York gibi! Ol sebepten Nevşehir'in stand-up biçiminde gelişen şehir mimarisi tamamen New York'u andırmaktadır. Ve Damat İbrahim Paşa aslen amerikalı olup ingilizce bilmemektedir.

Elbette kimi farklılıklar vardır New York ve New Şehir arasında. Durup dururken şehirleşmek kolay bir iş değildir, belirli bir şehirleşme planı ve her kula nasip olmayan bir "Le Corbusier" kompleksi gerektirir. Böyle bir plan yapılmayıp sadece paşanın keyfi olsun diye şehirleşildiğinden, Nevşehir'de somut olarak gözlenen neresi şehir, neresi nev şaşkolozluğuyla karşı karşıya kalırsınız. Ne yani, bir tek caddeden mi ibaret bu şehir, duygusunu uyandırır oraya ilk gelende, bu kentleşememiş kent.

New York'un, Nevşehir'den bir başka farkı, caddelerin cetvelle çizilip, onlara Fevzi Çakmak caddesi, Atatürk bulvarı, Kenan Evren caddesi gibi isimler yerine, sırayla numara verilmesidir. Üçüncü cadde örneğin, her salak amerikalının çok çabuk anlayabileceği gibi, ikinci

ve dördüncü caddelerin arasında kalıp, onlara paraleldir. New York şehir planında bir Fetullah çıkmazı yoktur, Hizbullah altgeçidi olmadığı gibi.

ÖZGÜN BEYİN AHENGİ

Anayolun ortasında trafiğin akışına domalarak ayakkabı bağı bağlanmaz, manitu korusun, ki korumaya da bilir, daha bağı düğümleyemeden araba girer insanın kıçına. Ve fakat bu biçimde ayakkabı bağı bağlayan gördüm. Görmekle yetinmedim, ona uzun uzun klakson çaldım, o hiç oralı olmadı, nereli olduğu konusunda da bilgi vermedi. Zar zor fren yaparak onun kıçına bir karış kala durdum. O ayakkabısının bağını düğümledikten sonra kafayı kaldırıp bana üstünkörü bir bakış attı, kendisinin ayakkabı bağı düğümlemesiyle bu denli ilgilenen bu herif de kim, gibisinden ağır ağır yolun kenarına geçti.

Haydi gelin, hep birlikte bu adamın beyninin nasıl bir hızla çalıştığını çözmeye uğraşalım. Uğraşıya o beynin çalışıp çalışmadığı ve son kullanma tarihi konusunda üretici firmadan bilgi almakla başlamalıyız ve fakat bu konularda üretici soyut firma bize bilgi vermez. Biz o beyne kimi testler sunarak onun hakkında veriler edinebiliriz, ancak o beynin test kavramına açık olması gerekmektedir. Coğrafyanın ne olduğunu bilmeyene coğrafya sorusu sormak çok saçma. Nasıl ki bilgisayara yüklemediğiniz bir dosyayı orada aradığınızda bilgisayar zırvalamaya başlar, o beyin de kavram olarak bilmediği konularda sınava girmekten pek hoşlanmaz. Ama insan

beyni bilgisayardan yumuşak ve esnek olduğu için, konudan konuya sıçrayarak aptallığını gizleme yeteneğine sahiptir, hatta kimi aptal beyinler daldan dala sıçrayan düşüncelerle sizi aptal edebilirler.

Çağımız bizi her gün biraz daha hızlı düşünmeye sürüklerken, bu hız "sürat felakettir" tartışılmaz taşıt kıçı yasası gereği, zaman zaman kazalara neden oluyor, kimi zaman da ayrıntılarını hızla gerçekleştirdiğimiz bir konuda, asal noktayı unutmamıza yol açabiliyor. Örneğin, "İçinden Tramvay Geçen Şarkı" isimli oyunumuzun provaları sırasında, dekoru oluşturacak tramvayın gerçek boyutlarda olmasını düşündük, ancak o sıralar Beyoğlu'nun ortasından süzülen epik tramvayı olmadığı ve tramvay dediğimiz şey yalnızca ansiklopedilerde görülebildiği için ölçü almak üzere Kadıköy'deki "Tramvay Müzesi"ne gidilmesi kararlaştırıldı. Ve fakat o müzeye her zaman, zart diye girilemediği öğrenildi. Bunun için yazışmalar yapıldı, gerekli izinler alındı. Müzenin yeri, oraya nasıl ulaşılacağı, dekoratör arkadaşla nerede buluşulacağı krokilerle belirlendi. Müzede bize yardımcı olacak görevlinin adı mimlendi, bir sabah dekoratör arkadaşla müzeye gidildi. İçeri başarıyla sızıldı. Derin nostaljik duygularla tramvaylara bakıldı. İçleri gezildi. Çocukluk anıları anlatıldı. Ölçü alma sırası geldiğinde, dekoratör arkadaş bana;

– Sende metre ya da mezüra gibi bir şey var mı?

diye sordu. O an onu öldürmeyi düşündüm.

Çağın hızını yakalayacağım diye kendinizi paralamayın, herkesin bir özgün beyin ahengi var, bunu zorlamamak gerek. Zorlanması hiç bilinmeyen hastalıkların icadına sebebiyet veriyor.

DİKKAT

Dikkat etmemiz gereken ne kadar çok şey var. Çevremizdeki uyarılara bakınca bir an olsun dağıtmamamız gerekiyor dikkatimizi, çok dikkatli olmak zorundayız. "DİKKAT ASKERİ BÖLGE" yazısı bize ne yaptırmaya yönelik? Oraya girilemeyeceğini mi belirtiyor? Giremeyiz ki zaten. Selam mı durmalıyız? Tel örgüden içeri bakmamak mı gerek? Oradan hızlı mı geçmeliyiz? Dikkat etmemiz gereken konu ne? Bir korku mu duymalıyız içimizde? Eyvah, askeri bölge! Suçumuz ne?

Sokakta yürürken, bir evin bahçe kapısında "DİKKAT KÖPEK VAR" yazısını gördüğümüzde, o anki yelyepelek, beyin savruk yürüyüşümüz içinde, bu yazıyla dan diye irkilerek bir an duralarız. Gözümüz o köpeği aranır olur. Eğer o kapıdan içeri girmeyeceksek, bu uyarının bizi ilgilendirmemesi gerekir, gene de beyin bir an takılır bu konuya. Hele yazının "ISIRIR!" biçiminde bir ikinci satırı varsa, daha fena oluruz; korkunç köpekler, köpek balıkları ve değişik canavarlar gelir gözümüzün önüne. Diyelim ki o eve geldik, o kapıdan gireceğiz. Nelere dikkat edilecek? Eğer köpek ısırmakta kararlıysa, bizim çok dikkatli olmamızın pek yararı olmaz. Köpek gelir ve ısırır. Bizim savunma olarak yapabileceğimiz bir şey yok. Belki intikam duygularıyla biz de kö-

peği ısırabiliriz. Ama bu bizim yaramıza tuz basmaz. Ayrıca iyi ısıramazsak, köpeğin yepyeni ve daha sinirli bir saldırısıyla karşı karşıya kalırız. En doğrusu o kapıdan girmemek. Geleni püskürtmek üzere yazılmış bir uyarı bu. Girmeyin, girer girmez köpek sizi ısıracak, demek istiyor. Vazgeçersiniz girmekten. Postacı olsanız mektubu kapının altından atar, hızla uzaklaşırsınız ordan. Pek ziyaretçisi olmaz böyle bir evin. O yazıyı oraya asan ev sahibi de köpeğiyle yapayalnız otursun evinde.

Bu uyarıdan, o evin önünden hızla geçerek kurtulabilirsiniz ve fakat kentler arası bir araba yolculuğunda direksiyonda bulunuyorsanız, birdenbire yolun sağındaki "DİKKAT HEYELAN MINTIKASI" yazısıyla ürperirsiniz! Neye dikkat edilecek heyelan konusunda? Yolun uçurum tarafına yakın mı gitmek gerek? O taraf karşıdan gelenlerin şeridi. Biz keriz gibi heyelanlı dağın dibinden gitmek zorundayız. Daha mı yavaş gidilecek? Hızlı gidince mi oluyor heyelan? Heyelan bizim ordan geçişimizle ilgili değil, aklına esiyor oluyor. Bizim dikkat edebileceğimiz konu, bir daha o yoldan geçmemek olabilir. Az ilerde "DİKKAT TAŞ DÜŞEBİLİR" yazısı daha sinir kompresörleyici olur. Yani yola değil de sağımızdaki dağa mı bakmalıyız, düşen taş var mı diye? Gene neye dikkat edeceğinizi bilemeyerek endişeye kapılırsınız.

Dikkat, diye başlayan bu ve beşbenzemezi uyarıları pek dikkate almak gerekmiyor.

TİYATROCUYA HER GÜN BAYRAM

Kurban Bayramı kadar kanlı olmuyor, tiyatro bayramı. Olaya kurban olan var ve fakat ortada sokaklardan oluk oluk akan kan ve kurban derilerinin hangi islami terör örgütüne aktarılacağı gibi bir sorun yok.

Nasıl ki dünya barış gününde, Barış Manço'ya kutlama faksı çekmek ya da sevgili Barış artık hayatta olmadığı için o gün mezarını ziyaret etmek gerekmezse, dünya tiyatrolar gününde de biz tiyatrocuları, faks ve telgraf ve e cızgı mail ve telefon marifetiyle taciz etmek gerekmez. Dünya çevre gününde birilerinin Çevre bakanını kutlaması;

– Gününüz kutlu olsun sayın bakanım!

yalakalığına bürünmesi pek anlamlı olmaz. Çevre düzgünse çevre kutlanabilir!

Yirmiiki mart da dünya su günü! Kimi kutlamak gerek o gün? Bir pet şişe bayramı olarak mı değerlendirmeliyiz martın yirmiikisini? Su tabancalarıyla birbirimizin suratına su mu sıkmalıyız?

Her yıl martın yirmiyedisini içeren hafta geldiğinde biz tiyatrocular bunalıma giriyoruz. Televizyonlardan, gazetelerden, bizi bütün bir yıl boyunca hiç aramayan arkadaşlar, ısrarla arıyorlar:

– Dünya tiyatrolar günü hakkında ne diyeceksiniz?

– Annenin seni doğuran yeri!

diye yanıtlanması gereken soruyu, öyle yanıtlamayarak gak guk ediyorsunuz. Karşı taraf boş konuşmayı;

– Dünya tiyatrolar gününüzü kutlarım!

diye noktalıyor. Neyi kutluyor yani? Biz tiyatrocular tiyatroyla yatıp kalktığmız için, bize her gün dünya tiyatrolar günü!

Dünya kadınlar gününde karınızı dövemeyeceksiniz, ama ertesi sabahtan itibaren bütün yıl dövebilirsiniz.

Yirmiyedi mart, tiyatroyla ilgisi olmayanlara;

– Tiyatro diye bir şey var lan!

demek isteyen, onlara çağrıda bulunan, onların günü, onların tiyatro bayramıdır, tiyatrocuya her gün bayram!

Ama nasıl ki dünya sigarayı bırakma gününde sıkı tiryakiler sigarayı bırakmıyorsa, dünya tiyatrolar günü de tiyatroyla hiç ilgilenmeyen, hayatında hiç tiyatroya gitmemiş kuru kalabalıkta tiyatroya gitme duygusu ve dürtüsü yaratmıyor. Bu bakımdan biz tiyatroculara pek ırgalayan, heyecanlandıran bir gün değil. Hafta sonuna rastlarsa çift oyun oynuyoruz, pazartesiye rastlarsa oynamıyoruz, o gün bizim tatil günümüz.

KÖTÜ BİR ŞEY YAZMAK

Beyoğlu'nda Hasnun Galip sokakta, Onbir Osman'ın Kahvesi adlı bir yer vardır. Onbir Osman hayatta mı, kahvenin başında mı, bilmiyorum, kahve hâlâ var. Osman bey, orada oynanan kumardan yüzde onbir aldığı için namı öyle. Kahvenin müdavimleri, sinema ve tiyatro dünyasının pek ünlü olamayan oyuncularıdır, orada kumar oynar, rol beklerler. Kumar oynamayıp, pencere kenarında oturup, sigara içerek dışarıya bakanlar da vardır.

Mart ayı gelince, tiyatrocu takımının kıçı kalkar, aralarında bir "heyet" kurup Anadolu'ya turneye çıkma özlemi içlerini fırdolanır.

Haldun Taner'in ülkemize getirdiği kabare türünün ilk ve en güzel örneği Devekuşu Kabare Tiyatrosu'nun en gözde zamanı, 70'li yıllar, turneye çıkmaya domuzlanan ünsüz tiyatrocuların oluşturduğu bir ekip, deli gibi oyun bulma derdine düşer. Sonunda heyetin ileri gelenleri Taner'in kapısını çalar. Kapı çalındığında, Haldun Hoca'nın çömezi olarak, tesadüfen orada bulunduğum için olayın şahidi olurum. Olaya şahit olmamı bizzat Haldun Taner ister, kalkıp gitmeme engel olur.

Hiç sigara kullanmayan hocam, sigarayı sigaraya ekleyen heyecanlı heyet ileri gelenleri önüne birer kül

tablası koyar, kahve sunar. Heyet ileri gelenleri sonunda öksürürler konuyu:

– Bize bir oyun verin hocam! Turneye çıkmak istiyoruz!

Hazır bir oyunu yoktur Taner'in ve kıpır kıpır turne özlemiyle yanıp tutuşan bu adamların çok aceleleri vardır. Üç beş gün içinde, afiş basımı için oyunun ismini, oyuncu sayısını bilmek ve oyunun ilk sayfalarını edinmek istemektedirler. Hemen turneye çıkmaları şarttır.

Taner, sakin ve mütebessim kibarlığı içinde, böyle kısa sürede eser yaratamayacağını dile getirir, başka yazarlara başvurmalarını önerir. Ancak adamlar heyecanlı ısrarlarını sürdürmektedirler. Yeniden sigaraları yakar;

– Sizsiz olmaz hocam!

derler. Taner, kibarlığı elden bırakmadan, iyi bir eser yazmanın düşünceyi bulmakla bitmediğini, o eser, o dosya üstüne uzun bir çalışma yapmak gerektiğini anlatmaya uğraşırken, heyetin ileri geleni keser sözünü:

– Bize öyle çok iyi bir şey şart değil hocam, sizin isminiz yeter. Bir şeyler çiziktirseniz olur yani...

Bunun üzerine Haldun Hoca gözlerinin içi gülerek bana bakar ve aynı gülücükle;

– Öyle kötü bir şey yazmak, benim için çok daha zordur ve çok daha uzun zaman alır!

der, çişi gelir gibi turnesi gelmiş bu arkadaşlara.

Kötü bir şey yazmayı hiçbir yazar istemez. Yazdıklarını beğenmeyen yazar yoktur. Beğenmediklerini yırtıp atmıştır zaten. Gogol beğenmediklerini yakmıştır.

Ve fakat günümüzde ne kötü yazarlar var ve ne kötü ki, onları bir güzel okuyanlar var.

SİNİR

– Sen çok sinirlisin!

diyorlar. Ve bunu eleştirel bir boyutta söylüyorlar, bana gıpta ederek değil. Sinirime kimse imrenmiyor. Tedavi edilmesi gereken bir hastalık gibi söz ediyorlar benim birinci sınıf, o güzel ve üst düzey sinirimden! Şaşırtıcı! Hepsi aynı tavırdalar. İçlerinde bu konuda benim gibi düşünen olmaması çok saçma! Ve kendi aralarında anlaşmaları sinir dingildetici.

Kim, ne hakla eleştirebilir sinirliliği? Sinirlilik tamamen felsefesel bir konum, bir kendi kendine oluşumdur, tepeden tırnağa içtenlikle doludur ve yerden göğe kadar mantıklıdır. Denilebilir ki gerekli bir şeydir, şarttır.

Sinirsiz bir insan, ne sinir bir tiptir! Olaylar karşısında gerektiğinden fazla sakin insanlar benim sinirimi bozar. İlkokuldan beri sakin olmamız, kulağımız çok fena çekilerek öğütlendiği için sakinlik, soğukkanlılık, duygularını belli etmeyen finlandiyalı bakışlar bir marifetmiş sanılıyor. Buzlucam duygular da duygudan sayılıyor; dipfriz heyecanlar, heyecansızlıkta, heyecan çelebi!

Dikkat ederseniz sinirlilik yalnız bende görülen bir hal değil. Genel bir sinirlilik var dünyada. Ev sahibi kiracıya, işçi patrona, karı kocaya, tuvaletçi tuvalete çiş edene, kamarot kaptana, hostes öbür hostese, müdür yar-

dımcısı müdüre, simitçi köfteciye, biletçi bilet isteyene, taksici müşteriye, minibüsçü taksiciye, pişmaniyeci keten helvacıya sinirleniyor. Herkes birbirine gıcık. Tarihimizde çok sinirli padişahlar görüldüğüne göre, bu sinir çok eskiden beri var ve padişah olmak da sinire engel olamıyor. Padişahın en sinirlendiği şeylerden biri, kendisi konuşurken başka birinin ağzını açması, o an padişah konuşmaktadır, o biri, niye açıyor ki o kestane ağzını?

Sinirin özünde kendimizi sakin olmaya zorlamamız yatıyor. Gün boyu görüşmek zorunda olduğumuz ya da rastlaştığımız insanların zırvalarını dinlemek, onlara daha zırvalamasının başında birdenbire iki tokat atmak gerekirken, bunu yapamayarak sakin sakin kafa sallamak zorunda kalışımız, yani bu gerektiğinden fazla terbiyeli halimiz bizde bu siniri üretiyor. Bu kadar nazik olmak zorunda değiliz. Bu kadar sabırlı olmamız gerekmiyor. N'oluyoruz? Neyin makinesiyiz biz? Bu epik hallerimize ne gerek var? İş bu gereksiz nezaket ve istihap haddinden fazla sabır insanı verem eder, kanser eder ve taksi şoförlerinin bile bilmediği bir kestirme sokaktan doğru mezarlığa götürür.

Siz siz olun, sinirinize mukayyet olun, sinirinizin kıymetini bilin. Sinirsizlik çok tehlikeli bir boyut.

Müdürünüz kafanızı mı ütülüyor? Birdenbire;

– Kes lan!

diyeceksiniz. O hemen kendine gelir.

Biri size yan mı baktı, basacaksınız küfrü. O, ondan anlar. Niye yan bakıyor durup dururken? Bakmasaymış!

Saati sorana çakacaksın tokadı. Sinir güzel bir şeydir.

AMCALARDANLAŞMAKTA MIYIM?

Yanımdaki masada iki delikanlı oturuyor. Masa sayısını daha nasıl çoğaltabiliriz civil düşünceli bir lokantadayım, dip dibe, diz dize iç mimari anlayış sonucu delikanlılarla aynı masada oturur konumdayım, masalarımızın birbirinden uzaklığı beş santim. İç içeyiz. Üçümüz yemeğe çıkmışız da, sanki ben onlarla küsüm. Aslında lokanta patronu masalar arasında ziyan olan bu beş santimlerden de şikâyetçidir mutlaka, ancak bütün masaların yemekhane düzeni bitiştirilmesi de saçma olur, hangi tipler hangi masa? Kime yazılacak bu piliç ızgara?

Her ne kadar küs olsak da, ister istemez delikanlıların muhabbetinin içindeyim. Biri uzun saçlı ve küpeli, öbürü dazlak tıraşlı.

– 1980 sonrası şeyler böyle oldu!

türünden son yıllarda çok kullanılan bir söylemdeler. Sanki o yılları yaşamış gibi yorumlar yapıyorlar. Kendilerini gereğinden genç bularak daha büyükmüş gibi yapmaya mı uğraşıyorlar? Bilmediklerini gizlemenin koşar adım bilgiçliği içindeler belki de. İkisi birbirinin sözünü keserek, zaman zaman aynı anda konuşarak, bir yandan makarna yiyerek, bira içerek, yüksek perdeden laf tokuşturmaktalar.

Uzun saçlı ve küpeli olan, 1980 öncesi üstüne de ahkâm kesmeye başlayınca, dayanamayarak karıştım muhabbete:

– Kaç yaşındasınız siz?

– Yirmi beş!

dedi dazlak. Uzun saçlı ve küpeli olan da aynı yaşta olduğunu açıkladı.

– 1980'de sıfır buçuk yaşındaydınız yani. 80 öncesi annenizin karnındaydınız, o dönemi nerden biliyorsunuz? Doğar doğmaz ebeniz kulağınıza özet bilgi mi verdi?

Sessizlik oldu bitişik düzen masalarımızda.

– Size anlatılanlardan biliyorsunuz. Annenizin babanızın aralarında konuştuklarına kulak konuğu olduğunuz. Size anlatıldığı kadarıyla biliyorsunuz,

dedim.

– Evet ama, gak guk...

biçim yanıtlar verdiler. Hepsi "Evet, ama..." diye başlıyordu. Siz haklı olabilirsiniz, evet ama benim de bir karşı cümlem var, olmak zorunda, mantığıyla savunulan bir düello olarak görüyorlar sohbet etmeyi. Bir şey kanıtlamanın derdindeler.

Ne tehlikeli bir gençlikle karşı karşıyayız. Hem bilmiyor, hem kulaktan zeytinyağsız dolma olarak biliyormuş gibi yapmayı seviyorlar, hem de her konuda. Aferin lan çocuklar! Siz tamamen ve her zaman haklısınız.

Çünkü onlarla tartışmak olası değil. Her ne pahasınaysa haklı olmak istiyorlar, gençler haklıdır düşüncesiyle.

Uzun saçlı ve küpeli olanın cep telefonu çalıyor. O cepten cebe muhabbetine geçerken, dazlak cep telefonunda ileti çalışmalarına koyuluyor.

Gençlere gıcık olan bir yaşlı adama mı dönüştüm ben? Giderek yalnız hissediyorum kendimi. Gençliğimde gıcık olduğum amcalardanlaşmakta mıyım? Yoksa davlumbaz bir duyarsızlık ve önemli şeyler yaptığını ve düşündüğünü sanarak dijital gününü gün etme salaklığı mı bu çocukların ki?

BİR ODADA BİLGİ SAYAN YALNIZLIK

Bilgisayarımı yenilemenin zamanı geldiğini düşündüm. Bilgisayardan çok anlamıyorum. Daktilo niyetine kullanıyorum, eskiden daktiloda olduğu gibi yanlış için tüm sayfayı yeniden yazmak zorunda olmayışıma seviniyorum. Henüz internet değilim, interfluğyum. Bu konularımla ilgilenen en adamım Emin'i aradım. Windows 98'imi yenilemek istediğimi söyledim. Windows 99 olup olmadığını sordum. Yokmuş. Birden dlink ettim:

– 2000'i çıkmadı değil mi bu Windows'un?

– Hayır.

– Tamam o zaman, acele etmeyelim. Bill Gates 2000'ini çıkarınca 98'leri atmak zorunda kalacağız zaten!

– Evet ağbi, hatta 2001'de her şeyi değiştirecek, yepyeni bir program yapacak, 2000'leri atmak zorunda kalacağız, 98'lerle 2001'e kadar idare edelim, diyorlar.

– Kim diyor?

– Bill Gates'in teyzesinin oğlu, bir türk kızıyla evliymiş, o kız Ahmet Mete Işıkara'nın akrabasıymış, o söylemiş, ama Işıkara şimdilik televizyonda açıklamasın, halk paniğe kapılmasın, demiş!

Bilgisayar değiştirmeyi böylece erteledim. 21. yüzyıla girerken muhteşem bir elektronik fay kırığıyla karşı karşıyayız. İnternet dünyayı küçülttükçe küçülttü. Dünyanın ilgisiz yerlerindeki insanlarla tanışıyoruz. Birbiri-

ne yakın biçimde düşünen insanlar bir noktada buluşuyorlar. Mektuplaşmaya, telefonlaşmaya, faksa, fükse gerek yok. Çetleşme, çütleşme var. Herkesin e çızgı mail'i var. Birisiyle bir yere bir haber gönderme, diye bir şey kalmadı.

Geçenlerde, sevgili dostum Fuat Güner'den bir şarkımın düzenlemesini yapmasını rica ettim. Kırmadı beni, işinin gücünün arasında onu da yaptı. Daha önce de bana böyle kıyakları olmuştur, alışkınım, konuyu biliyorum, benim bestelediğim şarkıyı, Fuat düzenlediği zaman ben tanıyamıyorum, stüdyoya girip söylemem gerektiğinde şaşkınlıklar geçiriyorum. Stüdyoda bunalım yaşamayalım diye, düzenlemenin bitmiş halini bir kasete çekmesini rica ettim. Ben gelir senden alırım, dedim.

– Gelmene gerek yok! Sende bilgisayar yok mu?

– Var.

– E-mail'in yok mu?

– Yok, benimki laptop! Dizüstü, genç kız işi! Fakat kızımın e-mail'i var!

dedim.

– Tamam, kızının e-mail'ini ver, hemen oraya göndereyim parçayı!

dedi Fuat. Verdik ve beş dakika sonra, bir mucize olarak, kızımın bilgisayarında dinler hale geldik parçayı.

Yeni binyıl bizi Moda'ya gidip kaset almaktan kurtarırken, muhteşem bir yalnızlığa da sürüklüyor. Şarkı zart diye bize ulaştı ama biz Fuat'la görüşememiş olduk. Ben Moda'ya gitseydim, Fuat'la şarkıyı birlikte dinleseydik, muhabbet etseydik, "Şahları da Vururlar"dan, "Ele Güne Karşı" direnişimizden, köprü paralarından, İzmir turnemizden ve havadan ve sudan konuşsaydık,

ikimiz de daha mutlu olurduk. Çok sık görüşmüyoruz ki.

Yeni binyıl insanlığı hücresel ve bilgisayar başında tutsak bir yalnızlığa sürükleyecek. Yüz yüze görüşmeler son buluyor. Hücresel yalnızlık yılları başlıyor. Bilgisayarın başına oturup bilgiler sayacağız. Çetleşe, çütleşe geçecek günler. Ben 2000'lerde elektronik bir yalnızlığa ve elektronik mutsuzluklara sürüklenmekten korkuyorum.

Herkes evinden bilgisayarını açıp gitmiş kadar olacak okuluna, ama hiç kimsenin okul arkadaşı olmayacak, hiç kimsenin benim öğretmenim Nazmiye hanım gibi güzel bir öğretmeni ve benim ona olan çocuk aşkım gibi bir şeyi olmayacak.

İki kere ikinin sonucu için bilmem ne tuşu basılıyken nokta tuşunu tıklayınız, bölme işlemi için biraz bekleyiniz, çarpma konusunda bilgisayarınızda çarpma modeminin olup olmadığını kontrol ediniz. Çarpmak istediğinizden emin misiniz?

Herkesin bilgisayarıyla evleneceği bir dünya öneriliyor bize. Ben çok tedirginim. Belki de ardımızdan gelen kuşaklar bizden daha mutsuz olacaklar. Örneğin, bir yerden mektup bekleme, sokağın köşesinden postacıyı gözleme gibi duygu ve heyecanları yaşayamayacaklar. Ama bu e cızgı mail'li dünyanın kendine özgü bunalımlarını yaşayacaklar.

"İnsan binyıl sonra da yine hep böyle içini çekecek; ah yaşamak ne zor, deyip duracak ve yine tıpkı şimdiki gibi ölümden korkacak, onu istemeyecek" diyor Çehov, Tuzenbah isimli kahramanının ağzından.

İÇ MİMAR ARAP HÜSEYİN

Denize boş bakarken, gökte bulut sayarken, eriyip gidiyor temmuz ayı, bunu bize çaktırmadan, güneşte bronzlaşan buz gibi. Boş bakışlar konusunda uzmanlaşmaktayım. Buz bronzlaşır mı? Çift vardiya çalışıyor cırcırböcekleri. Buzun salaklığı! Dikiş kutusu gibi kafamın içi. Buzun aklı olabilir mi? Masanın üstündeki çiçekli örtü bir bahçe özlemi uyandırıyor. Soluk mor, kararsız yeşil. Buzun düşüncesizliği... Düşünme konusundaki çaresizliği.

Geçmişte olup bitenleri düşünüyorum. Dikiş kutusunun içi züccaciyeci gibi, olmayan yok. Dikiş için bu kadar çok şey gerekli değil aslında. Dikiş ve benzeri iş kutularında, mutlaka, hiç gerekmeyen, kullanılmayan, oraya niye koyulduğu bilinemeyen, çok bilinmeyenli şeyler bulunuyor, her nedense!

"Ne kolaydır ne de hoş bir şeydir insanın kendi geçmişi üstüne eğilmesi ve kendinin tarihçisi olması" diyor Brecht.

Sorun, kendi kendimize karşı tarafsız olamamamızdan kaynaklanıyor. Geri dönüp yaşantımıza baktığımızda, eylediğimiz eğrileri, doğruları ne derece yansız olarak değerlendirebiliriz?

– Evet ben o kadına tokat attım ve fakat o da, o tokatı hak etmişti,

diyerek, bir ayılığımızı kendimize şirin gösterebiliriz. Aynaya baktığımızda da kendi suratımızda görmek istediklerimizi görürüz, aynanın gözümüze sokmak istediklerimizle pek ilgilenmeyiz. Aynanın dili olsa konuşsa, hemen kırarız aynayı. Bu durumlarda aynaya hiç bakmamak da çözüm olabilir.

Bakış kıtlığı... Bakışamamak! Sözün kıtlığı... Sözsüzlük. Söz olmayınca neyi bakacaksın? Neye dayanacak o bakış? Bir okyanus gibi uçsuz bucaksız, ufuksuz suskunluk. Olimpos dağının arkasında saklıdır umut. Güneş olarak doğacak bir sabah. Fakat sezeryan istiyor. Buz tamamen eriyerek su oldu, soluk mordan kararsız yeşile doğru ilerledi, masanın köşesini oluşturan kirlenip gri olmuş papatya yaprağının üstünden dik açı çizerek, yerçekimiyle sarmaş dolaş yere tıp tıp damlamaya başladı.

"En çok anlaşılmasını istediğin, anlaşılmasından en çok korktuğun. Yazman kaçınılmaz olan, hiçbir zaman yazamayacağın. En uzak dostuna söylemen gereken, en yakın dostuna bile söyleyemeyeceklerin" sözleri, felsefeci Adnan A. Onart'ın "Felsefe Felsefe Akdeniz" kitabında karşıma çıktı.

Adnan A. Onart, Galatasaray Lisesi'nden ağbim, aynı dönem okuldayız, aramız birkaç sınıf, o "Ferhat ile Şirin" oynuyorken tiyatro kolunda, biz çömez olarak fransızca Çehov oynuyoruz, fransızcadan sınıf geçelim diye. O sıralar Dame De Sion'dan bir kıza âşığım. Kız ise gereksizce Adnan ağbiye âşık. Bu olay zaten, felsefesel açıdan kafadan ayırıyor bizi... Aynı biçimde düşünmemiz olası değil. Asansörle kim inmiş ki zaten, felsefenin derinliklerine? Freud ile C.G. Jung'un dalaşması

da, özünde tamamen bir kadın yüzünden değil mi? Ancak bizim Adnan ağbi ile herhangi bir dalaşmamız, diyaloğumuz, muhabbetimiz, hatta selamlaşmamız yok. O beni tanımıyor, ben ağbim olarak onu biliyorum ve bu kız hikâyesi yüzünden ona gıcık oluyorum, ilişki tek taraflı ve bundan ibaret; çünkü Freud ile C.G. Jung'un muhabbetinde daha ortada karı yokken, usta çırak ilişkisi var, tanışıklık var, Adnan ağbiyle aramızda tanışıklık, hâlâ yok. Yıllar sonra, Amsterdam'da ağbisini tanıdım, ailesini tanıdım, onu okuldan sonra hiç görmüş değilim. Görsem, belki tanımam. O da kendini tanıtmaz. Biraz mahcup, içine dönük, alçakgönüllü ve koridorlarda duvar dibinden yürüyen terbiyeli bir Galatasaraylı olarak anımsıyorum onu. Çünkü herkes terbiyeli değildir Mektebi Sultanî'de ve böyle bir zorunluluk yoktur.

Cırcırböcekleri birdenbire sustular. Film koptu sanki. Soluk masa örtüsünden damlayan erimiş buz, ayağımın dibinde bir gölet oluşturdu. Ayağımın yerini değiştirdim. Önemsiz bir ayrıntı belki ama, ayağım 44 numara. Madam Bovary'nin ruh halini, belki tam algılayamayız endişesine kapılarak ve sanırım okuyucusunu aptal bularak, uzun uzun ve ince ayrıntılı anlatır Gustave Flaubert. Ben burada ayağımın taraklı olduğu sorunsalına girmeyeceğim.

Balıkların uçuşu, kuşların yüzüşü şaşırtmıyor beni. Boşluğun soluk maviliğinde yüzmek, uçmaktan daha güzel, daha mülayim. Daha güvenli yani; yükseklik korkusu yok. Denizin dalgaları içinden uçmak da öyle, yüzmekten daha keyifli, daha güvenli, boğulma korkusu yok!

Felsefe kendi başına var olan somut bir şey değildir, insanoğlu onu kendi merakından türetir... Ve her

felsefe kendisinden sonra gelen felsefe tarafından çürütülmüştür. Felsefe, felsefe çürütmek için üretiliyor yani ve sonunda da çürüyüp gidiyor... Bu yüzden yarın, öbür gün çürütülecek bir felsefeyi üretmek, buna kafa patlatmak çok saçma... Hayatta böyle filozof bir tiple karşılaştığınızda;

– Nasılsın? İyi misin?

den öte derin muhabbete girmemek gerek. Üstelik o kadar çok filozof tip var ki çevremizde... Bir filozof, sorunuzu uzun uzun yanıtladığında, siz sorunuzu anımsayamaz hale geliyorsunuz.

Adnan A. Onart'la uzlaştığımız nokta, en çok anlaşılmasını istediğimizin, anlaşılmasından en çok korktuğumuz şey olması. Ortada bir aşk varsa, bu tanımlama duruma cuk oturuyor. Aşk dediğim, ille kadın, kız hikâyesi değil. Tiyatro, felsefe, şiir, hepsi ayrı ayrı aşklar işte... Hepsi birarada olunca grup seks!

Umutsuz aşkların esiriyiz. Karşı tarafta durumu açıklayacak yüreklilik ortada yok. Karşı tarafın yanıtından ürküyoruz. Bu korkularımıza rağmen, hiçbir şey bizim bu adımları atmamıza engel olmuyor ve durumları bizim için üzücü de olsa yaşıyor, zaman içinde kanıksıyor, sonra unutuyor, aradan yıllar geçtiğinde de, bunu anlatırken hiç de gerçeği gibi anlatmıyoruz. Daha pansumanlı bir öykü uyduruyor, onu geliştiriyor, ona inanıyor, onu savunuyoruz. Bizi üzmüş ve üzecek yalın gerçeği o kadar iyi anımsamıyoruz zaten... Felsefeci de, felsefesel kafa yormalar sonucu ulaştığı gerçekten mi ürküyor yani? Yazması kaçınılmaz olanı, neden hiçbir zaman yazamıyor? Ona deli derler diye mi?

16. yüzyıla kadar deliler tehlikeli görülmeyip, delilik erilemeyen bir sır olarak kabullenildiğinden, onlardan çekinilir, saygıyla sarmalanmış bir ürküntüyle yaklaşılırdı bu tiplere. Kimi davranışları, kimi olayların habercisi gibi algılanır;

– Deli göle işemiş, gene kıtlık olacak demek ki!

gibi yorumlar yapılırdı. Daha sonraları deliler lanetlenmiş ve tehlikeli kimseler olarak görülmüş, cezalandırılmış, dövülerek, zincire vurularak, işkence edilerek akıllandırılacakları düşünülmüş ve bu düşünce 300 yıl kadar uygulanmıştır.

19. yüzyılda deliliğin tıbbi bir konum olduğu, başka hastalıklar gibi tedavi edilebileceği düşüncesi ağırlık kazanmışsa da, o günden bugüne hiçbir delinin tedavi yoluyla akıllandığı görülmemiş ve delilere ne yapılırsa akıllarının başlarına gelebileceği konusu çözülememiştir.

Nedir yani delilik? Nasıl deli olunur? Kimileri kuzu beyni yiyenlerin delirdiğini ileri sürerken, kimileri deliliğin koç taşağı yiyenlerde görüldüğünü savunuyor; ancak kuzu beyni de, koç taşağı da yemeyip doğuştan deli olanlar var.

– Hafızam çok sağlamdır, çünkü hiç hatıram yok,

derdi, Laleli'de Hava Kurumu apartmanlarının girişinde ayakkabı boyacısı olup, kendini "iç mimar" diye tanıtan Arap Hüseyin.

Arap Hüseyin'in herhangi bir felsefe okuluyla ilişkisi yok. Ancak bu onun zaman zaman, insanı kıçüstü oturtacak laflar patlatmasına, bir halk filozofu olarak Laleli, İstanbul ve ülke hakkında düşüncelerini belirtmesine engel değildi ve bütün Laleli ona "deli" derdi.

EVİMİZ DÜKKÂNIMIZ, VİTRİNİMİZ BULUNMAZ

Yazmak, hastalıklarımdan biri. Çok değişik hastalıklarım var, herkes gibi. Yazmak öbürlerinin yanında, doktor, ilaç gerektirmeyeni.

Askerde günlük tuttuğumu fark eden bir komutan;

– Niye yazıyorsun sen bunları? N'olucak yani?

diye merakla incelemişti, bir asker cep defterine yazdığım piyade er günlüğümü. Askerde yazmak, askerlikle hesaplaşmak, askerlikten hıncını almak gibi bir şeydi. Yazmanın böyle bir ödeşme durumu var. Ben de sizi, bir bir, aynen yazıyorum arkadaş, benden günah gitti, siz yazılmayı hak ettiniz sayın başçavuşum!

En gıcık olduğum taksi sürücüsünü yazıp hıncımı alırken, yazar olmak, olaya onun penceresinden de bakmayı zorladığından, daha insancıl bir boyuta ulaşıyor öykü. Gıcık olduğum sürücü öyküsü bittiğinde, o gıcık herif, sizin sevimli öykü kahramanlarınızdan biri oluyor. Yazmanın böyle bir barışma konumu da var.

Özünde bir ifrazat işte yazmak. Yazınca, safrayı atıp kurtuluyorsun. Ama, bünyen safra yapar bir bünye olduğu için, deli gibi yazmayı sürdürüyorsun.

Falan yazar, nasıl bir insandır acaba? Filan yazar nasıl bir tip? Nasıl ve hangi koşullarda yazar? Yazarlar

hakkında bu bilgilere eserlerini okuyarak ulaşamazsınız. Zaten hiçbiri birbirine benzemez.

Örneğin tiyatro yazarı İsmet Küntay, her koşulda yazabilen biriydi.

– Yazıyorum mesela, çat kapı, misafir! Buyrun kardeşim! Kurarım rakı sofrasını, atarım daktiloyu masaya, hem onlarla rakı içer, muhabbet eder, hem de bir yandan yazarım,

dediğinde çok şaşırmıştım. O koşullarda nasıl yazılabilir, diye düşünmüştüm.

Victor Hugo ayakta yazıyormuş. Banyo küvetinde yazan yazarlar var. Kimileri için, odasında masa başında muhteşem bir yolculuktur yazmak. Nerelerden, nerelere gidersiniz o masanın başında, hiç kimseye çaktırmadan.

"Bugün hiçbir şey yazasım yoktu, bütün gün gitar çaldım!" diye yazmış günlüğünün bir yerine Bertolt Brecht. Kimi gün bu ve beşbenzemezi bunalımlara girerek sekteye uğrar yazma işi.

Yazar sabah kalkıp işe gitmez, evin yazma bölümüne yerleşir. Yazar karıları buna çok bozulurlar:

– Bütün gün evde bu herif!

N'apabiliriz? Dükkânımız evimiz. Yazarlık eğer işimiz ise, her gün belirli bir süreyi ona ayırmak zorundayız. Nasıl marangoz sabahleyin dükkânını açıyor, başlıyor çalışmaya, yazar da aynen oturmak zorunda mesaisinin başına.

– Günde yirmi sayfa yazıyorum,

dedi bir gün, ustam Haldun Taner. Afalladım. Nasıl yani?

– Ben sabah altıda, atarım daktiloyu balkona, öğleye doğru yirmi sayfayı bulurum.

– Ne yazıyorsunuz? Aklınıza bir şey gelmediği olmuyor mu?

– Olmaz olur mu? Öyle bakakalıyorsun Marmara denizine.

– O zaman ne yazıyorsunuz hocam?

– Çevrede gördüklerimi. Alacakaranlıkta iki martı sezilir, onları yazarım. Uzaktan bir taka geçer, kıyıda bir deniz kırlangıcı bir böceği paralar, bir minibüs ilkokul çocuklarını toparlamaya gelir, martılar kayalıklara üşüşür, bütün bunları yazarım. İlle bir eser yazmak iddiasıyla değil, günlük yirmi sayfa yazma antrenmanımı yitirmemek için. Sonra bu yirmi sayfayı kullanmak zorunda değilsin, yırtıp atabilirsin, belki içinden bir yerlerini kullanabilirsin,

demişti gülümseyerek. Yırtıp atabilirsin, dediği o yirmi sayfalardan, Haldun Taner'in unutulmaz "Yalıda Sabah" öyküsü çıktı.

YENİ LİRA KAÇ LİRA?

Altı sıfır atıyoruz paradan. Yıllardır atmak istiyor, bir türlü beceremiyorduk bunu. Herkes birbirine;

– Kaç trilyonluk adamsın lan?

demeye başlamıştı. Artık milyon, milyar, trilyon konuşmaktan kurtuluyoruz. Hesap yaparken art arda sıfırlar dizmek zorunda değiliz. Hoş ben yıllardır dizmiyordum, bu gereksiz sıfırların kullanılmaması yasallaştı, hepimiz huzura erdik. Oh!

Çek yazarken, çek defterinde yazım için bırakılmış boşluğa sığmayan bilmem kaç milyar, bilmem kaç milyon, bir o kadar bin, istemediğin kadar yüzü, yazı ile yazmaktan kurtulmuş bulunuyoruz. Japon makineyi icat ederken türklerin her gün trilyonla trilyon çarpacağını aklına getirmediği için oluşan, kimi hesap makinelerine sığmayan sayılar sorunu da ortadan kalkıyor.

Ve fakat kimi arkadaşlar yeni lirayla hesabı nasıl yapacağının derdine düştü. Ne hesabı? Bir hesap yok! Eski lirayı dolar kuruyla çarpıp euro kuruna bölecek değilsin. Yeni lira, eskisinin 3,14 pi sayısıyla çarpılmasıyla ortaya çıkan bir durum değil. Milyon telafuz etmeyeceksin, hepsi bu! "Bir milyon lira" yarı cümlesinden milyonu cımbızlayacaksın. Milyon demememeye alışmak mı zor geliyor?

Milyon konuşmak senin haddin değil artık. Ayrıca trilyon nedir, yani kaç sıfır, gibi bir derdin de olmayacak.

– Bir milyon beşyüzbine ne diyeceğiz peki?

– Bir buçuk lira!

– Bir milyon altıyüzseksenbeşbin altıyüzelli lira n'olucak mesela?

– Bir lira altıyüzseksenaltı kuruş olacak işte!

– Olur mu, üçyüzellibin kaybediyoruz!

– Sıfır virgül otuzbeş kuruş kaybediyorsun.

– Kuruş dediğin ne? Bin lira mı yani?

– Evet. Eski bin lira.

– Olmadı işte bak, üçyüzellibin lira kaybettik.

– Ama, eski bir milyon dörtyüzbin ikiyüzelli lira da, bir lira dörtyüz kuruş olacak, ordan ikiyüzelli kazanıyorsun.

– Üçyüzelli kaybedip ikiyüzelli kazanınca, yüz kuruş zarardayım.

– Sen niye kuruşlarla uğraşıyorsun? Yüz kuruşa bir şey alınamayacak ki! Boşver kuruş işlerini, o konularla dilenciler ilgilensin. Eskiden sen yüzbin liraya ne alıyordun ki?

– Tamam da, şu kadar milyar falan diye konuşurken bizim bir havamız oluyordu. Şimdi bin lira, beşyüz lira diye konuşacağız, ben kendimi daha yoksul hissedeceğim.

– Çocukların hiç böyle bir şey hissetmeyecekler ama o yoksulluk hep sürecek. Senin IMF'ye olan borçlarını torunların ödeyecek.

– Sonuç olarak bize giren bir şey var bu yeni lira konusunda...

– Evet, o kesin. Para konusundaki ince ayarlamalar, genelde halka bir parça girmesi üstüne kuruludur.

ORİJİNALİNDEN PAHALI KORSAN "DON KİŞOT"

Okumak, bir beslenme biçimim. Yahu bugün hiçbir şey yemedim, durumlarım çok olur. Bundan mutsuz olmam, birden gider deli gibi yemek yerim. O gün bir şey okuyamamışsam, bundan mutsuz olurum. Ya da uyumayarak sabaha kadar deli gibi kitap okurum. Tuvaletinde de küçük bir kitaplığı olan cins tiplerdenim. Bir tür manyaklık yani. Ama bulaşıcı bir hastalık değil. Birlikte olduğum kadınların çoğuna bulaşmadı. Eskiden okuduklarımı yeniden okumak gibi bir salaklığım da var. "Don Kişot"u ortaokulda okumakla, elli yaşında okumak elbette çok farklı.

Bir yeniden okumak üzere ve belki kendi üslubumda bir Don Kişot yazmaya domuzlanarak, kitaplığımdaki "Don Kişot"u aradım. Fransızcası var, türkçesi yok. Biri okumak üzere almış ve iade etmemiş. Yıllardır kimseye kitap vermiyorum. İsteyene bir adet alıp hediye ediyorum, piyasada bulunmayan bir kitapsa fotokopi veriyorum. Kitap verilmez, alınır!

Bir kitapçıya girdim. "Don Kişot" sordum. Uzattılar. Aferin kitapçı! Alfa Yayınları'ndan çıkan kitabın çevirmeni İsmail Yerguz. Biraz okudum başından, çeviri düzgün, ancak harf büyüklüğü 9 punto. En gıcık oldu-

ğum kitap tipi. Alıp almamak konusunda bir kararsızlık geçirdim.

– Bunun iki beden büyüğü var mı?

diye sordum kitapçıya. Ne demek istediğimi anlamadı, ancak beni görünce gülme genel alışkanlığıyla, güldü. Hiçbir yanıt vermedi. Genelde 9 ya da 10 punto harflerle basılmış, karınca duası kitapları pek okumuyorum. Gözüme eziyet bir kitap bu, *"oku-beni"*si yok. Büyüteçle insana okuma zevki vermiyor. Dürbünle denedim, daha zor. Diyeceksiniz ki, mikroskop niçin icat edildi? Evet de, ben kimi harflerin dokusunu inceleme derdinde değilim ki, okumak aşkıyla yanıp tutuşuyorum. Dünyada artık bu puntolarla kitap basılmıyor, bu puntolar sadece okunmadan imzalanması istenen sözleşmelerde kullanılıyor. TRT'nin sanatçılara imzalattığı "istina akitleri"nde olduğu gibi... Biz, Ortaoyuncular Yayınları'nda bastığımız kitaplarda 13 ya da 13,5 punto harfler kullanıyoruz. 13,5 punto korsan yayıncıya eziyet ve ciddi bir kamış! Hele hele "Oteller Kitabı" gibi bir buçuk satır aralıklı dizilmişse, acayip gıcık olur korsan.

Sizden korsan olmasın, çok iyi kalpli, terbiyeli, ağzından pek küfür çıkmayan, dünya güzeli bir korsan yayıncı arkadaşım var. Kitabevi sahibi. Kitabevinin arka bölümünde, fotokopi ve cilt makineleri bulunan bir laboratuvar bölümü var. En çok satan kitaplardan, orada gece sabaha kadar imal ediyor; rafa, vitrine bizden aldığı on adet kitabı serpiyor; satın almak isteyene tezgâh altından kendi imalatını hızla bir poşete sokup veriyor. Okuyucular zaman zaman, rastladıklarında imzalatmak üzere kitabı uzatıyorlar, bakıyorum korsan. Belirtiyorum durumu okuyucuya.

– Olur mu, Falan Kitabevi'nden aldım!
diyor okuyucu, derin elem içinde. Kitabın piyasa fiyatını ödediğini belirtiyor. Bizim çok iyi kalpli, terbiyeli, ağzından pek küfür çıkmayan, dünya güzeli arkadaşın kitabevinin ismi Falan. Açıyorum telefonu:

– Niye yapıyorsun bunu! Ayıp değil mi lan!
diyorum.

– Ne ayıbı sayın ağbicim, biz burada kültür hizmeti veriyoruz...
diye başlayan tiradına girişiyor, bin dereden oksijen getiriyor, hidrojen getiriyor, telefonu sel alıyor, sıkılıp kapatıyorum suratına.

"Oteller Kitabı" yayımlandığında, sinirle beni aradı. Bu kez;

– Çüş sayın ağbicim, yuh yani sayın ağbicim. İlkokul çocukları için mi basıyorsun sen bu kitabı?
diye başlayan tiradı, tumturaklı küfürlerle bitti. "Oteller Kitabı", sanırım bu yüzden korsan baskısı en az olan kitaplarımdan.

Alfa Yayınları'nın 877 sayfalık "Don Kişot"u elimde, kitapçıdaki kararsızlığım sürüyor. Kitabı alıp Yalıkavak'a, Zeus'un Geriş dağına gitmek derdindeyim. Orada okumak istiyorum "Don Kişot"u. Ancak punto çok civil. Kitapçının bana bakıp sırıtması sürüyor. Ani bir kararla parasını ödedim, aldım kitabı.

– Buralarda nerde fotokopici var?
diye sordum.

– Tam karşıda, noterin yanında var ağbi!
derken de gülmesini sürdürdü kitapçı.

Hızla çıktım, karşıya geçip fotokopiciye daldım. Kitabın her sayfasını dosya kâğıdının iki misli, A3 tabir

edilen büyük kaatlara bir bir fotokopilettim, sayfa sırasıyla spirallettim; spiral payı da hesaba katılınca, eni 42 santim, boyu 61 santim 5 milim büyüklüğünde, üç tuğla kalınlığında, çok güzel bir "Don Kişot"um oldu. Ancak benim korsan baskı, kitabın orijinalinden çok pahalıya çıktı.

– Don Kişot'u okudunuz mu?

diye sordum fotokopiciye.

– Hayır ağbi,

dedi. Birinci sayfasına Cervantes'in korsan imzasını çakarak, fotokopiciye hediye ettim kitabın orijinalini.

DÜŞÜNCELER NEREYE ZULALANACAK?

Düşüncelerimi çekmeceye kilitleyip çıkıyorum sokağa. N'olmaz n'olmaz. Biri bir şey sorar, ben de pat diye bu konuda düşüncemi söylemek zorunda kalabilirim, zorunda kalmasam bile, patavatsızca düşüncemi dile getirebilirim, bu düşüncemden ötürü başım belaya girebilir. Vay, sen niye ve nasıl öyle düşünebiliyorsun? Ne biliiim ben! Kafam öyle çalışıyor herhalde.

Yolda biri bir şey soracak olsa;

– Valla ne biliiim ben!

biçiminde geçiştirmeye özen gösteriyorum. Biri saati sorsa;

– Yerel saati mi soruyorsunuz, şu an dünyanın neresinde saat kaç, onu mu soruyorsunuz?

biçiminde, karşı tarafın çelik sorusunu karşı soruyla çomaklıyorum. Saati soran, bana başka hiçbir şey sormuyor.

Akşam eve dönünce açıyorum düşünce çekmecemi, neler neler düşünüyorum. Burada düşündüklerimi yazacak değilim herhalde. O kadar da keriz değiliz. Yepyeni şeyler düşünüp eski düşüncelerle birlikte kilitliyorum çekmeceme.

Bir gece insan hakları, özgürlük kavramı, kölelik konuları üstüne uzun uzun düşündüm, çekmeceyi kilitleyip yatmaya niyetlendiğimde çekmecenin kapanmamakta direndiğini gözümledim. Dolup taşmıştı düşünce

çekmecem, kilitleyebilmek için içinden kimi şeylerin atılması gerekiyordu. Bu bende büyük bir bunalım yarattı. Kimi düşüncelerimden vazgeçmek mi? Düşüncelerimi çekmeceye kilitlemekten mi vazgeçmek? İkilem, hemen bir tek rakı hazırlanmasını gerektirdi.

Aslında düşüncelerimi çekmeceden şifre kilitli boş bavuluma alabilirim düşüncesi, rakıyı içince aklıma geldi. Bavula boca ettim çekmeceyi. Şifreleyip kilitledim.

Aslında olay böyle başlamıyor, ben durup dururken başlamadım düşüncelerimi çekmeceye kilitlemeye. Başını başka kitaplarımda uzun uzun anlattım. Onları okumamışsanız, siz hikâyenin başını kaçırmış bulunuyorsunuz. Başını kaçırmanız çok önemli değil, çünkü zaten olayın kıçı önemli. Olay dişi bir olay, konu olarak yani.

Yedi kere sekiz, kimbilir kim? Yanıtını bilseniz de kimseye söylememek gerek. Hiç kimsenin kim olduğu çok iyi bilinmiyor artık. Midye yalayıcı boyunbağlı ayılar en tehlikelileri, MİT ajanı olabilecekleri gibi, tamamen konu dışı bir pavyonun ön denetim görevlisi de olabiliyorlar. İçki masasında tanıdıklarımız en sakıncasızları. Çünkü meyhanede herkes karakterini, ruhunu bandırıyor içkiye, bir şeye ekmek banar gibi. Ancak orada da, az içip göz süzene dikkat edeceksin, muhabbetin en anasonlu yerinde cebinden kelepçe çıkarıp kolunuza takabilir.

Bir gün derin derin düşünüp şifreli bavulu kapatmaya uğraştığımda kapanmadığını gözümledim; üstüne çıktım, zıpladım, bastırdım, fayda etmedi. Bavulu doldurup taşırmıştı düşüncelerim.

Eve çift kilitli çelik kapı yaptırdım, evin içinde serbest bıraktım düşüncelerimi; artık evin kapısını sıkı sıkı kilitliyor ve misafir kabul etmiyorum.

BUZLU CAMLI KİTAPLIK

Kitap yakın arkadaşlarımdan biri. Çocukluğumdan beri. İlkokuldayken, Samsun'daki evimizde benim yatak odamın bir duvarı babamın kitaplığıydı. Sürgülü buzlu camlı kapakları olan bu kitaplığı kurcalamak, en büyük keyiflerimden biriydi. Geceleri odama çekilince, açılırken bisiklet zincirininkini andıran bir ses çıkaran bu kitaplığın sürgülerinden birini usulca açıp rengârenk ciltli kitaplardan, cildini ya da kapak rengini sevdiklerimi çekip çıkarmak, karıştırmak, beni odamdan alıp başka dünyalara götüren büyülü bir yolculuktu. Bir sürü klasik yazarı keşfetmem, çocuk beynimle değerlendirmem, ne olduğunu anlamadığım fakat ciltlerine hayran olduğum eski türkçe kitapları saygıyla, bir tür aşkla sıvazlamam o odada başladı. Boyum uzadıkça bir üst rafa terfi ediyordum. İlk okuduğum kitaplardan biri, cildini çok beğendiğim için rastgele öbürlerinin arasından çekip çıkardığım Nâzım Hikmet'in "Kafatası" kitabı. Sanırım ilkokulday-ken, değil okumak, Nâzım'ın adını duymuş çocuk yoktur. Hele 1950'lerde. Üstelik tiyatronun ne olduğunu bilmeden raftan çektiğim kitap, bir tiyatro oyunu!

Babam bilinçli olarak mı kitaplığı bu odaya koymuştu? Evde uygun oda o olduğu için mi, ben orada yatıyordum? Babamın ilk başlarda çok karşı çıktığı ti-

yatro serüvenim başlamıştı işte, tiyatro nedir, Nâzım Hikmet kimdir, bilmeden...

1932'de Semih Lütfü Sühûlet Kütüphanesi tarafından yayımlanan, Orhaniye Matbaası'nda basılan kırmızı ciltli, kapağında ve sırtında sarı yaldızla "Kafatası" yazılı bu tiyatro oyunundan pek bir şey anlamış değildim. Üstelik "Dolaryanda" diye bir ülkede geçiyor; oyunun kahramanı, ismini zar zor okuyabildiğim Doktor Dalbenezo. Ancak tiyatro diye bir şeyi keşfetmiştim. Kitabın ikinci sayfasında, *"Bu oyun ilk defa 1932 tiyatro mevsiminde Darülbedayi'de oynanmıştır"* yazıyor. Altında rol alanların isimleri var. O gün için bana hiçbir şey ifade etmeyen tiyatronun devleri: Ertuğrul Muhsin Bey, Galip Bey, Talat Bey, H.Kemal Bey, Behzat Bey, Hazım Bey, Neyyire Neyir Hanım, Zehra Hanım, Bedia Hanım, Şaziye Hanım...

Samsun 19 Mayıs mahallesi, Talimhane caddesi, Ferhan apartmanında kader ağlarını örüyordu. Büyüyünce tabii ki tiyatrocu olacaktım.

Tiyatroyla tanışmam ortaokulda, Nâzım'ı öğrenmem lisede oldu. Edebiyat öğretmenimiz Tahir Alangu, bir sömestr tatilinde, bir kitap okuyup onunla ilgili görüşlerimizi belirten bir şeyler yazmamızı istediğinde, gene Samsun'da o odada "Kafatası"nı yeniden okuyarak, sömestr ödevimi bu kitap üstüne yaptım, Nâzım'ın, Muhsin Ertuğrul'un kim olduğunu bilerek. Ödevimi gören Alangu, şaşkınlıkla;

– Sen nerden buldun bu kitabı?

demişti.

– Ben babamın kütüphanesinde yatıyorum,

demiştim. Gülümseyerek;

– Baban ne iş yapıyor?

diye sormuştu.

– Belediye başkanı efendim,

diye yanıtladığımda, alaylı gülüşünü takınıp posbıyığını sıvazlayarak;

– Allahallah, böyle belediye başkanları da var yani!

demişti.

Hayatta ekonomik sıkıntılar çekmememem için, istikbalimi kollamak adına, bir kuşun yavrusunu koruması gibi, beni tiyatrodan uzak tutmaya çaba gösteren, aslında bir tiyatro âşığı ve kitap kurdu olan sevgili babam, beşiğimi bütün tiyatro klasiklerinin bulunduğu bir hazineye koymuştu.

DEREYE SU TAŞIYANLAR

– Niye kargalı çınar demişler ki bu ağaca? Çocukluğumdan beri üstünde bir tane karga görmedim,

diyerek sigarasından bir fırt çekti, dumanını kargasız kargalı çınara doğru üfledi, terli mendiliyle terini silen. Çeşme başında, plastik bidonunun dolup dolmadığını denetleyen, sırıttı:

– Sana bir şey söyliyeyim mi, inanmıyacaksın ama, ben hayatımda hiç karga görmedim.

– Yok yahu?

– Valla!

Kargasız kargalı çınara bağlı eşek de sanki konuşmanın içindeymiş gibi, tam bu sırada çok kısa bir anırmada bulundu:

– Ai!

– Eşek de susadı,

dedi, terini terli mendiliyle silen. Gitti, eşeğin ipini çözdü, eşek hızla çeşmeye koştu, yalakta biriken suyu içmeye koyuldu. Hiç karga görmeyen, bidonun dolduğunu gözlemleyerek, terini terli mendiliyle silene seslendi:

– Gel lan, tut şunun ucundan. Sabahtan beri bana taşıttırıyorsun bidonları!

Terini terli mendiliyle silen, hiç oralı olmayarak sigarasından derin bir nefes aldı. Hiç karga görmeyen,

söylenerek dolu bidonu çeşmenin altından alıp bir kenara koydu, boş bidonu çeşmenin altına yerleştirdi.

Bu arada susuzluğunu gideren eşek yalaktan başını kaldırdı, şöyle bir silkindi. Silkinmesiyle sıçrattığı sular hiç karga görmemişin suratına geldi.

– Eşşoleşşek!

dedi eşeğe, eşek de ânında "Eşşoleşşek senin babandır" anlamına gelen anırmayla yanıtladı onu:

– Aiaia iai aiaiai!

Hiç karga görmemiş, elinin tersiyle yüzünü sildi, yalağın kıyısına oturdu. Terden ıslak mendilini yıkanmış bir çamaşır gibi burgu yapıp sıkan, mendili havada sallayarak dolu bidona yanaştı, mendilini omzuna attı, bidonun kapağını kapattı. Eşek birden gözleri büyüyerek;

– Nia nia niniaiai!

biçiminde uyardı onu.

– Tamam tamam biliyoruz, şimdi yüklemiyorum, sadece ağzını kapattım lan!

diye tersledi eşeği, omzu mendilli. Eşek onu tek bidon yüklememesi konusunda uyarıyordu. Sabahleyin ilk seferde, dolan ilk bidonu eşeğin eğerinin sağ tarafına yüklemişler, dengesini yitiren eşek devrilmiş, bidondaki su da dökülmüştü. Eşeğin dengesi adına, bidonların her iki tarafa aynı anda yüklenmesi gerekiyordu. Omzu mendilli sigarasından derin bir nefes aldı.

– Bugün dünden de sıcak!

diyerek fırlattı izmariti, yok çiçekler tarlasına.

– Söndür onu, yangın çıkar!

dedi, hiç karga görmemiş.

– Bi bok olmaz!

diye mendil silkti, omzu mendilli.

İkinci bidon dolunca, hiç karga görmemiş onu öbürünün yanına aldı, ağzını kapattı. İkisi aynı anda bir bidonu kucaklayıp eşeğin her iki yanına yüklediler. Eşek bir ıhladı, başı öne düştü, sonra kaldırdı başını ve yola koyuldu. Yolu biliyordu hayvan, sabahtan beri gidip geliyorlardı. Bu kaçıncı sefer, hatırlamıyordu bile. Adamlar da eşeğin peşine düştüler.

Bir süre konuşmadan yürüdüler. Güneş gözlerine giriyor, bezdiriçi sıcak ter halinde fışkırıyordu bedenlerinden.

– Demek hiç karga görmedin sen!

– Görmedim valla. Senin hiç görmediğin kuş yok mu?

– Çook!

Yamaca ulaşmışlardı. Eşek yamaç aşağı koyverdi kendini, adamlar da peşinden seğirttiler, dere kenarına ulaştılar. Her iki bidonu aynı anda indirdiler eşeğin sırtından. Eşek şöyle bir silkindi, "Oh be!" anlamına gelen bir anırmada bulundu ve dere kıyısında kıç atmaya başladı. Hiç karga görmemiş ve omzu mendilli birinci bidonu yüklenip derenin dibine getirdiler, ağzını açıp suyu dereye boşaltmaya koyuldular. Bir görevi tamamlamanın huzuru içinde ikinci bidonu da dereye boşaltırlarken bir adamın onları bir süredir gözlediğini farkettiler. Bir adam, gözleri faltaşı gibi açılmış, olduğu yerde donakalmış şaşkınlıkla onlara bakıyordu. Göz göze geldiklerinde bir adam şaşkınlığını dile getirdi:

– N'apıyorsunuz lan?

– Dereye su taşıyoruz!

– Niye?

– Derenin suyu sürekli azalıyor.

Bir adam bir an duraladı. İki adamı ayrı ayrı süzdü ve;

– Hanginizin aklına geldi bu salak düşünce?

diye sordu. Hiç karga görmemiş ve omzu mendilli bir süre birbirlerine baktılar. Hiç karga görmemiş yanıtladı soruyu:

– Eşeğin fikri!

Ferhan Şensoy

27 Ekim 2004 / Beyoğlu

TU
894.357 S478

Sensoy, Ferhan.
Esegin fikri : Besbenzemez denemeler
Central World Lang CIRC - 1st fl
09/08

İÇİNDEKİLER

İlk Yumurta 7
Kuşların Suyunu Kim Koyacak? 11
Buz Üstüne Tuz ile mi Yazmalı? 17
Sersem Bakış Gezintisi 20
Ne Giyiniyoruz? 22
Maskeciler Çarşısı 25
Beyin Karıncalanması 29
Kafanıza Afiyet 35
Perspektifsiz Çocuklar 37
Genel Kirlilik 40
Bugün Barışalım Günü 46
Viyadüşes 49
Tütüncül 52
Sos Olarak Müzik 55
Değişimin Dalgalı Denizinde 59
Savaş Sevenler 68
Çok Özel Özelleştirmeler 70
At Yumurtası 73
Bangkok'ta Sigara Molası 75
Mutsuz Taksici 78
Salyangoz Düşünceler 82
Neyimiz Eksik? 85

İstisnayım Ciğerim! 89
Dede 91
Dünya Bir Yana, Biz Öbür Yana 94
Leyleylimilimiley Bey 96
Sonra Postalanacak Mektup 100
Prova 102
Bugün Günlerden Ne Vergisi? 105
Eczasız Eczaneler 111
Davalının Ayağından Fırlayan Ayakkabı 113
New Şehir 116
Özgün Beyin Ahengi 119
Dikkat 121
Tiyatrocuya Her Gün Bayram 123
Kötü Bir Şey Yazmak 125
Sinir 127
Amcalardanlaşmakta mıyım? 129
Bir Odada Bilgi Sayan Yalnızlık 132
İç Mimar Arap Hüseyin 135
Evimiz Dükkânımız, Vitrinimiz Bulunmaz 140
Yeni Lira Kaç Lira? 143
Orijinalinden Pahalı Korsan "Don Kişot" 145
Düşünceler Nereye Zulalanacak? 149
Buzlu Camlı Kitaplık 151
Dereye Su Taşıyanlar 154

FERHAN ŞENSOY (doğ. 26 Şubat 1951, Çarşamba-Samsun), yazar, tiyatro oyuncusu ve yönetmeni.

1972'de gittiği Fransa'da *Sahne Sanatları Yüksekokulu*'nu bitirdikten sonra *Magic Circus*'ta yönetmen yardımcılığı görevini üstlendi. 1975'te Türkiye'ye döndü ve *Ali Poyrazoğlu Tiyatrosu*, *Nisa Serezli-Tolga Aşkıner* gibi topluluklarla çalıştı. *Bilumum Haneler* (1973, Haldun Taner ve Umur Bugay'la birlikte; sonradan *Haneler*, 1975), *İdi-Amin-Avanta Lavanta* (1976), *Dur Konuşma Sus Söyleme* (1977), *Bizim Sınıf* (1977) gibi oyunları *Devekuşu Kabare*, *Ali Poyrazoğlu*, *Tuncay Özinel* tiyatrolarında sahnelendi. **ŞENSOY** bu dönemde televizyondaki skeçleriyle de geniş bir izleyici kitlesine ulaştı. 1978-79'da *Ayfer Feray Topluluğu*'yla turnelere çıktıktan sonra 1980'de *Yapı Endüstri Merkezi*'nde *Ortaoyuncular Topluluğu*'nu kurdu. O yılın sonunda *Küçük Sahne*'ye geçen topluluğuyla, beş yıl süreyle oynanan *Şahları da Vururlar* (1980), *Kahraman Bakkal Süpermarket'e Karşı* (1981), *Kiralık Oyun* (1982), *Anna'nın Yedi Ana Günahı* (1982), *İçinden Tramvay Geçen Şarkı* (1986), *Ferhangi Şeyler* (1987), *İstanbul'u Satıyorum* (1988) gibi kendi yazdığı oyunları sahneledi ve oynadı. Şubat 1987'de *Muzır Müzikal* oyunu *Egemen Gösteri Merkezi*'nde (eskiden *Şan Tiyatrosu*) sahnelenirken çıkan kuşkulu bir yangın sonucunda yapı kullanılamaz hale geldi. **ŞENSOY** 1988'de *İstanbul Şehir Tiyatroları*'nda konuk yönetmen olarak Haldun Taner'den *Keşanlı Ali Destanı*'nı sahneye koydu. Bu arada Kel Hasan'dan İsmail Dümbüllü'ye, ondan da Münir Özkul'a geçen simgesel kavuğu Özkul, **ŞENSOY**'a devretti. **ŞENSOY** 1989'da eski *Ses Tiyatrosu*'nu düzenleyerek *Ses 1885* adıyla yeniden gösterilere açtı.

İlk öyküsü 1968'de *Yeni Ufuklar* dergisinde yayımlanan **ŞENSOY**'un, **Kazancı Yokuşu** (1978), **Şahları da Vururlar** (1982), **Afitap'ın Kocası İstanbul** (1982), **Gündeste** (1986), **Ayna Merdiven** (1986), **Düşbükü** (1988), **Kahraman Bakkal Süpermarkete Karşı** (1991), **İngilizce Bilmeden Hepinizi I Love You** (1992), **Güle Güle Godot** (1993), **Denememeler** (1993), **Oteller Kitabı** (1996), **Falınızda Rönesans Var** (1998), **Kalemimin Sapını Gülle** (2002), **Eşeğin Fikri** (2005) adlı kitapları da

a, ilk filmi **Kızını Dövmeyen Dizini Döver** ve **Şans Kapıyı Kırınca** (2005) ve **Pardon**

nelediği sıradışı oyunlarla daha çok dil lerini kullanarak güncel olaylara eleştiriler yatrosundan epik tiyatroya kadar çeşitli alışmalarıyla 20. yüzyıl sonlarında Türk edinmiştir.

Friends of the Houston Public Library

iwlcw

HER EVE LAZIM

, trafik kazası gibi çok görülmeye başlandı günümüzde aşk kazası!

nım sıkılınca bir sigara yakıyorum. İçince öksürüyorum, öksürünce
ükürüyorum, tükürünce damağım kuruyor, hemen şarap içiyorum,
fakat bütün bunların bende bir alışkanlık yapmasından korkuyorum.
Bu düşünce bende efkâr yapıyor, hemen bir sigara yakıyorum,
her efkârlandığımda sigara yakmanın
bende bir alışkanlık olmasından korkuyorum.
Ben canım sıkılınca sigara içiyorum ve yıllardır çok acayip sıkılıyor canım.

Aptalların en akıllı tarafı, onlar hiç vakit kaybetmez,
başkalarının vakit kaybetmesini sağlar ve bu konuda harıl harıl çalışırlar!

Hiç kitap okumayan birinin, hayatının sonunda kitap sayfası olan ağaçtan
ne farkı var, kımıldayan canlı olarak?

Siz siz olun, sinirinize mukayyet olun, sinirinizin kıymetini bilin.
Sinirsizlik çok tehlikeli bir boyut.

Gençliğimde gıcık olduğum amcalardanlaşmakta mıyım?

BEŞBENZEMEZ DENEMELER

T2-DHO-893

Bilgi

ISBN 975-22-0117-2
2007.06.Y.0105.3406

9 789752 201170

KDV Dahil 8 YTL